

***Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność
Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin
Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów -
Lider A4
na lata 2015 – 2022***

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Opracowanie:

Biuro LGD:

Karolina Jankiewicz–Duleba

Małgorzata Żurawska

Paweł Mazur

Zespół Roboczy ds. opracowania LSR w składzie:

Violetta Bigda – UMiG Kąty Wrocławskie

Irena Catewicz – Kobierzyce

Tomasz Ciecierski – UG Domaniów

Anna Dudarska – UG Kobierzyce

Mateusz Królewicz – UG Żórawina

Anna Lasota – Prezes Stowarzyszenia Lider A4

Katarzyna Mazur – UMiG Siechnice

Grzegorz Salwa – UMiG Siechnice

Michał Siekierski – UMiG Kąty Wrocławskie

Grzegorz Zajączkowski – Żórawina

Zmiany i aktualizacje dokumentu:

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Wstęp	4
ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA LGD LIDER A4	5
1. Opis obszaru	5
1.1. Forma prawna i nazwa stowarzyszenia	5
1.2. Charakterystyka obszaru (informacja o gminach i ludności, mapa obszaru)	5
2. Potencjał LGD	6
2.1. Proces powstawania partnerstwa	6
2.2. Reprezentatywność – struktura stowarzyszenia LGD Lider A4	7
2.3. Poziom decyzyjny LGD Lider A4	7
2.4. Podstawy funkcjonowania LGD Lider A4 (dokumenty i ich charakterystyka)	8
2.5. Doświadczenie LGD Lider A4	8
ROZDZIAŁ II PARTYPACYJNY CHARAKTER LSR	9
1. Metodologia i przebieg działań konsultacyjnych na etapie przygotowania LSR	9
2. Wnioski z konsultacji i zakres ich wykorzystania	11
3. Partycypacja w procesie wdrażania LSR na lata 2015 – 2022	12
4. Kategorie defaworyzowane w LSR na lata 2015 – 2022	13
5. Metody animacji społeczności lokalnej planowane do wykorzystania	14
ROZDZIAŁ III DIAGNOZA – OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI – LGD LIDER A4	14
1. Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR na lata 2015 – 2022	14
2. Diagnoza obszaru – sfera gospodarcza (z uwzględnieniem kapitału ludzkiego)	15
2.1. Gospodarka, przedsiębiorczość, rolnictwo	15
2.2. Rynek pracy	18
2.3. Sfera gospodarcza – wnioski	19
3. Diagnoza obszaru – sfera społeczna (z uwzględnieniem dziedzictwa kultury)	19
3.1. Problemy społeczne obszaru	19
3.2. Sektor społeczny	21
3.3. Dziedzictwo kulturowe	22
3.4. Produkt lokalny obszaru Lider A4	24
3.5. Sfera społeczna – wnioski	25
4. Sfera przestrzenna – środowisko, infrastruktura, zasoby turystyczne i rekreacyjne	25
4.1. Infrastruktura i przestrzeń	25
4.2. Potencjał turystyczny	26
4.3. Sfera przestrzenna – wnioski	28
5. Wewnętrzna spójność obszaru	29
ROZDZIAŁ IV ANALIZA SWOT	29
1. Analiza SWOT – sfera gospodarcza (w tym kapitał ludzki)	30
2. Analiza SWOT – sfera społeczna (w tym dziedzictwo lokalne)	30
3. Analiza SWOT – sfera przestrzenna (środowisko, infrastruktura, zasoby turystyczne i rekreacyjne)	31
ROZDZIAŁ V CELE I WSKAŹNIKI	32
1. Cel ogólny nr 1 – Rozwój przedsiębiorczości na obszarze Lider A4 do roku 2022	32
2. Cel ogólny nr 2 – Rozwój kapitału społecznego na obszarze Lider A4 do roku 2022	33
3. Cel ogólny nr 3 – Podniesienie jakości i dostępności infrastruktury publicznej na obszarze Lider A4 do roku 2022	34
ROZDZIAŁ VI SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	45
1. Rozwiązania formalno – instytucjonalne	45
2. Lokalne Kryteria Wyboru	46
3. Innowacje w LSR na lata 2015 – 2022	47
4. Realizacja operacji i zakres wsparcia	48
ROZDZIAŁ VII PLAN DZIAŁANIA	50
ROZDZIAŁ VIII BUDŻET	50
ROZDZIAŁ IX PLAN KOMUNIKACYJNY	52
ROZDZIAŁ X ZINTEGROWANIE	53
1. Komplementarność LSR na lata 2015 – 2022 z opracowaniami strategicznymi rangi gminnej, powiatowej oraz ponadlokalnej	53
2. Zintegrowany charakter LSR	56
ROZDZIAŁ XI MONITORING I EWALUACJA	58
1. Roczne plany działania LGD Lider A4 jako mechanizm wdrażania LSR na lata 2015 – 2022	58
2. Monitoring realizacji LSR na lata 2015 – 2022	60
3. Ewaluacja realizacji LSR na lata 2015 – 2022	60
ROZDZIAŁ XII STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	61
1. Informacja na temat analizy dotyczącej odstąpienia od przeprowadzenia SOOŚ	61
2. Wyniki analizy	62
WYKORZYSTANA LITERATURA:	62
Załącznik nr 1 Procedura aktualizowania LSR	63
Załącznik nr 2 do LSR na lata 2015 – 2022: Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu	64
Załącznik nr 3 Budżet	66
Załącznik nr 4 Plan działania	66
Załącznik nr 5 Plan komunikacyjny LSR na lata 2015 – 2022	71

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Wstęp

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów – Lider A4 na lata 2015 – 2022 (dalej określana jako *LSR na lata 2015 – 2022* lub *LSR*) stanowi dokument będący podstawą realizacji wspólnych celów rozwojowych partnerstwa lokalnego Lider A4 w ramach działania LEADER.

LEADER to rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS), wspierany ze środków EFRR. Podstawowe reguły RLKS przewidziane są w Umowie Partnerstwa (UP). Działanie LEADER realizuje cel szczegółowy 6B (Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014 – 2020) „wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich” w ramach priorytetu 6 „wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich” poprzez wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (LSR) – oddolnych, tworzonych w partnerstwie trzech sektorów dokumentów strategicznych dotyczących obszaru LGD.

Podstawowe wytyczne dotyczące RLKS i/lub LSR zostały sformułowane w następujących dokumentach:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1306/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. poz. 378)
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020
- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach strategii rozwoju lokalnego finansowanej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020.

oraz inne przepisy wykonawcze.

Niniejsza strategia stanowi wyraz woli kontynuacji współpracy, jaka miała miejsce pomiędzy gminami partnerstwa oraz funkcjonującym tutaj biznesem i sektorem społecznym w latach 2008 – 2015, w ramach struktury Lokalnej Grupy Działania Lider A4 oraz wspólnej realizacji LSR obowiązującej w poprzednim okresie budżetowania UE.

Niniejsza strategia powstała dzięki zaangażowaniu szerokiego grona partnerów – społecznych, gospodarczych oraz publicznych, którzy brali czynny udział w zorganizowanym procesie konsultacyjnym. Dzięki wspólnej intensywnej pracy powstał dokument, który ma charakter partycypacyjny i oddolny, który wychodzi naprzeciw problemom i potrzebom jakie zostały zidentyfikowane na obszarze Stowarzyszenia Lider A4. Tym samym zaistniały jeszcze silniejsze podstawy do tego, aby działać na rzecz dobra wspólnego oraz rozwijać obszar w taki sposób, aby jakość życia jego mieszkańców była na jak najwyższym poziomie.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

ROZDZIAŁ I CHARAKTERYSTYKA LGD LIDER A4

1. Opis obszaru

1.1. Forma prawna i nazwa stowarzyszenia

Lokalna Grupa Działania na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju Gmin: Domaniów, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina, Domaniów – Lider A4, posiada status stowarzyszenia, powstałego w oparciu o art. 15 ustawy z 7 marca 2007r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427 oraz z 2008r. Nr 98, poz. 634).

Data wpisu do KRS: 16.07.2008,

Numer KRS: 0000309833

1.2. Charakterystyka obszaru (informacja o gminach i ludności, mapa obszaru)

Na obszarze LGD Lider A4 funkcjonuje pięć gmin: Domaniów, Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice oraz Żórawina, które administracyjnie przynależą do dwóch powiatów: oławskiego (Domaniów) i wrocławskiego (pozostałe jednostki gminne). Dwie gminy posiadają status wiejsko – miejski (Kąty Wrocławskie i Siechnice), pozostałe są podmiotami wiejskimi. Na obszar LGD Lider A4 składa się 151 miejscowości oraz 129 sołectw.

Wskazane jednostki terytorialne znajdują się w sąsiedztwie miasta Wrocławia – w przypadku Kątów Wr., Kobierzyc oraz Siechnic jest to sąsiedztwo bezpośrednie. Najdalej położone miejscowości obszaru dzieli od granic Wrocławia nie więcej jak 20 km.

Ryc. 1. Mapa obszaru LGD Lider A4

Źródło: opracowanie własne

Obszar LGD sąsiaduje od północy z miastem Wrocław, od wschodu – z gminą Czernica (powiat wrocławski), Oława (powiat oławski), od południa z gminą Wiązów i Borów (powiat strzeliński), Jordanów Śląski, Sobótka (powiat wrocławski), od zachodu z gminą Mietków (powiat wrocławski), Kostomłoty i Udanin (powiat średzki). Sąsiadujące inne Lokalne Grupy Działania z terenem LGD Lider A4 to: od południa – Ślężanie i Gromnik, a od zachodu – LGD Szlakiem Granitu.

Sytuacja społeczno – gospodarcza na obszarze objętym LSR oraz wielkość obszaru objętego LSR

Kryterium	LGD Lider A4	Dolny Śląsk
Liczba mieszkańców	73 850	62 910, 42*
Liczba bezrobotnych do liczby osób w wieku produkcyjnym	4,5	8,2**
Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca	1 983,18	1 429,54

* średnia liczba mieszkańców objętych LSR w latach 2007-2013 w województwie dolnośląskim
 ** wskaźnik GUS – udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Przez obszar przebiegają szlaki komunikacyjne łączące Wrocław z Górnym Śląskiem – przede wszystkim jest to autostrada A-4. Na terenie obszaru znajduje się pięć węzłów umożliwiających zjazd z autostrady – w gminach Kąty Wrocławskie, Kobierzyce oraz Żórawina i Domaniów. Trasa ta stanowi fragment korytarza tranzytowego z Niemiec przez Wrocław i Kraków na Ukrainę. Przez środek obszaru przebiega magistrała kolejowa nr 132 (fragment transeuropejskiego

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

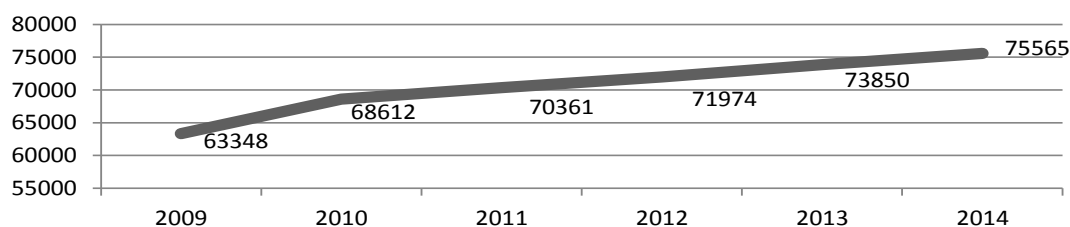
szlaku kolejowego E-30 Berlin - Wrocław - Katowice - Lwów - Kijów). Ponadto przez obszar biegną ważne drogi krajowe nr 8, 35 i 94, biegnące na południe lub południowy zachód.

Gminy partnerstwa zajmują wspólnie powierzchnię 639 km². Największą jednostką terytorialną są Kąty Wrocławskie (177 km²) i Kobierzyce (149 km²). Nieco mniejszą gminą jest Żórawina ze 120 km², a najmniejsze obszarowo podmioty to Siechnice (99 km²) i Domaniów (94 km²).

Partnerstwo obejmuje środkową część Równiny Wrocławskiej, wchodzącej w skład większej jednostki fizjograficznej Niziny Śląskiej. Obszar charakteryzuje się słabo zróżnicowaną rzeźbą terenu, ma charakter nizinno – pagórkowaty, płaski, monotony o niewielkim zalesieniu. Przeważają tu wysokości 150- 200 m n.p.m. Obszar przecinają rzeki Bystrzyca, Ślęza, Odra i Oława.

Na koniec 2013 r. obszar zamieszkiwało 73 850 obywateli, co czyni go siódmym pod względem liczby ludności LGD Dolnego Śląska. Gęstość zaludnienia wynosi 117 os./km² i jest niższa niż wartość wojewódzka (146 os./km²), przy czym dolnośląska średnia dla obszarów wiejskich wynosi 50 os./km². Populacja obszaru wykazuje systematyczny wzrost (Rycina 2), który utrzymywał się będzie w kolejnych latach, co jest efektem atrakcyjności położenia względem Wrocławia.

Rycina 2: Populacja obszaru LGD Lider A4 w latach 2009 – 2014.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Obszar jest dobrze rozwinięty gospodarczo i charakteryzuje się zarówno wysokim poziomem zainwestowania przez średni i duży biznes, lokalnej przedsiębiorczości jak i wysoko rozwiniętym rolnictwem – ze względu na wysoką klasę gleb. Wskazane czynniki sprawiają, że poziom bezrobocia jest tutaj najniższy w województwie (udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi 4,5), a dochód podatkowy przypadający na 1 mieszkańca gminy (1 983,18 zł) znacznie przekracza średnią regionalną (1 429,54 zł.).

2. Potencjał LGD

2.1. Proces powstawania partnerstwa

Pomysł założenia Lokalnej Grupy Działania mającej na celu wspieranie budowy kapitału społecznego w oparciu o wsparcie w ramach Osi IV Leader PROW 2007-2013 zrodził się w 2008 r. Porozumienie samorządowców gmin: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina i Siechnice (wówczas Święta Katarzyna) zainicjował Wójt Gminy Święta Katarzyna Jerzy Fitek. Po intensywnych konsultacjach z przedstawicielami lokalnych organizacji pozarządowych, organizacji skupiających przedsiębiorców, instytucji kultury oraz lokalnych liderów, w dniu 5 maja 2008 r. w UG Kobierzyce odbyło się zebranie założycielskie „LGD - Lider A4”. W zebraniu tym wzięło udział 20 osób (po 5 z każdej gminy) reprezentujących sektor publiczny, gospodarczy i społeczny. Po intensywnej dyskusji podjęły one decyzje o powołaniu Stowarzyszenia oraz przyjęły propozycję organizacji władz oraz Statut Stowarzyszenia. Zebrani członkowie – założyciele po przedstawieniu kilku propozycji zdecydowali się na nadanie nowotworzonej organizacji nazwy: *Lokalna Grupa Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Święta Katarzyna, Żórawina – Lider A4*”.

Genezy nazwy Stowarzyszenia należy upatrywać w dążeniu z jednej strony do jak najsilniejszego zaznaczenia misji Stowarzyszenia, jaką jest dążenie do zrównoważonego rozwoju tj. rozwoju który zaspokaja potrzeby obecne, nie zagrażając możliwościom zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń, a także odpowiednia identyfikacja terytorialna obszaru działalności LGD – autostrada A4 – przebiegająca przez większość gmin wchodzących w skład LGD i mająca niebagatelny wpływ na kształtowanie ich potencjału gospodarczego i społecznego. 16 lipca 2008 roku w Sądzie Rejonowym we Wrocławiu zarejestrowane zostało Stowarzyszenie Lider A4. Duży wkład w opracowanie założeń i celów powoływanej LGD wnieśli przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz pracownicy urzędów gmin zajmujących się środkami europejskimi, przy znaczącej pomocy na poziomie konsultacji opracowywanych dokumentów założycielskich udzielonym przez istniejące już LGD oraz pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Stowarzyszenie Lider A4 aktywnie uczestniczyło w realizacji programu Leader w ramach PROW 2007-2013, efektem czego było wzmocnienie i rozwój LGD. W obliczu nowego okresu finansowania PROW 2014-2020 Stowarzyszenie Lider A4 włączyło do swojego obszaru gminę wiejską Domaniów. W dniu 09 lipca 2015 roku Walne Zebranie Członków LGD większością głosów przyjęło w poczet członków zwyczajnych Gminę Domaniów. Tym samym obszar LGD zwiększył się do 5 gmin. Włączenie tej jednostki terytorialnej uzasadniano wspólnotą celów rozwojowych gmin leżących wzdłuż autostrady A4, tworzących zarazem swoisty pierścień wokół Wrocławia. U podstaw włączenia legły nie tylko zbieżne cele działalności, ale przede wszystkim spójność przestrzenna, gospodarcza, przyrodnicza, historyczna i kulturowa Gminy Domaniów z obecnym obszarem LGD Lider A4. Obszar LGD Lider A4 po włączeniu gminy Domaniów pozostał spójny pod względem przestrzennym, obejmując swoją powierzchnią 638,47 km² w jednym obrysie. Ponadto wspólne tradycje kulturowe i historyczne, wyjątkowo korzystne położenie geograficzne oraz duże perspektywy rozwoju gospodarczego sprawiły, że istnieje wiele interesujących możliwości wielopłaszczyznowego działania na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców oraz wykorzystania potencjału obszaru pięciu gmin aglomeracji wrocławskiej.

2.2. Reprezentatywność – struktura stowarzyszenia LGD Lider A4

Członkowie Stowarzyszenia Lider A4 stanowią reprezentację trzech sektorów – społecznego, gospodarczego oraz publicznego. Proporcje poszczególnych sektorów na poziomie całej organizacji kształtują się w następujący sposób: sektor społeczny 24, 10 mieszkańców; sektor gospodarczy 18; sektor publiczny 28. Członkowie Stowarzyszenia w porównywalnych proporcjach reprezentują poszczególne gminy wchodzące w jego skład.

W skład Stowarzyszenia Lider A4 wchodzi 80 członków. W związku z tym, iż Lokalna Grupa działania jest organizacją otwartą członkowie znajdujący się w jej szeregach są reprezentantami różnych grup lokalnej społeczności. Stowarzyszenie zrzesza zarówno seniorów (7 osób), które z racji swojego wieku (60+) służą wiedzą i zdobytym doświadczeniem, a także młodzież poniżej 24. roku życia (2 osoby) oraz poniżej 34. roku życia (7 osób), która dzięki innemu postrzeganiu rzeczywistości wnosi swój punkt widzenia. Ponad połowę członków stanowią kobiety (40 osób). Dodatkowy głos stanowią również nowi mieszkańcy zamieszkujący obszar LGD, którzy również mają swój udział w Stowarzyszeniu (4 osoby). Stowarzyszenie działa za pomocą wyłanianych organów do których należą: Zarząd LGD, Rada oraz Komisja Rewizyjna.

2.3. Poziom decyzyjny LGD Lider A4

Władze Stowarzyszenia obejmują następujące podmioty: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Rada, Komisja Rewizyjna. Do kompetencji **Walnego Zebrania Członków** należy m.in.: 1) Uchwalanie kierunków i programów organizacyjnej i finansowej działalności Stowarzyszenia, w tym budżetu rocznego Stowarzyszenia, 2) ustalanie liczby członków Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej, 3) wybór i odwołanie członków Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej, 4) rozpatrywanie i zatwierdzanie sprawozdań Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej, w szczególności dotyczących projektów realizowanych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju, 5) wysłuchanie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu z działalności Stowarzyszenia, 6) wysłuchanie i zatwierdzenie sprawozdania Komisji Rewizyjnej z działalności Stowarzyszenia, 7) udzielenie, po wysłuchaniu wniosków Komisji Rewizyjnej, absolutorium Zarządowi, 8) rozpatrywanie odwołań od uchwał Zarządu i Rady oraz innych spraw i wniosków zgłoszonych przez członków Stowarzyszenia, 9) uchwalanie zmian Statutu, 10) podejmowanie uchwał w sprawie przystąpienia Stowarzyszenia do innych organizacji, 11) podejmowanie uchwały w sprawie rozwiązania Stowarzyszenia oraz o przeznaczeniu jego majątku, 12) zatwierdzanie projektu Lokalnej Strategii Rozwoju opracowanego przez Zarząd, 14) opiniowanie propozycji Zarządu dotyczących projektów strategicznych Stowarzyszenia, na których realizację Stowarzyszenie zamierza pozyskać zewnętrzne dofinansowanie, itd.

Zarząd składa się z 5 osób, które wybierane są przez Walne Zebranie Członków i reprezentujących różne sektory, zachowując tym samym parytet sektorowy. Wszyscy członkowie Zarządu spełniają określone w Statucie wymagania. Zarząd kieruje całokształtem działalności Stowarzyszenia zgodnie z uchwałami Walnego Zebrania Członków, statutem i przepisami prawa. Reprezentuje je na zewnątrz i ponosi odpowiedzialność za swoją pracę przed Walnym Zebraniem Członków.

Rada – do wyłącznej kompetencji Rady należy wybór operacji zgodnie z art. 4 ust. 3 punkt 4) ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2015 r. poz. 378), które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie Lokalnej Strategii Rozwoju oraz ustalanie kwoty wsparcia. Liczba członków Rady ustalona została w dniu 16 listopada 2015 r. przez Walne Zebranie w liczbie 15 osób. Co najmniej 50% członków rady powinno posiadać doświadczenie w zakresie realizacji projektów z zakresu rozwoju obszarów wiejskich współfinansowanych ze środków UE, co najmniej 50% powinno zamieszkiwać obszar objęty LSR, co najmniej jedna osoba powinna posiadać udokumentowaną znajomość języka roboczego UE, powinni posiadać wykształcenie wyższe lub

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

średnie, powinni ukończyć szkolenia związane z rozwojem obszarów wiejskich. Członkowie Rady powoływani i odwoływani są przez Walne Zebranie Członków. Członkowie Rady nie mogą być członkami Komisji Rewizyjnej ani Zarządu. Nie mogą pozostawać z członkami Zarządu oraz członkami Komisji Rewizyjnej w związku małżeńskim ani też w stosunku powinowactwa i pokrewieństwa, nie mogą być skazani prawomocnym wyrokiem.

Komisja Rewizyjna LGD składa się z 4 osób, które wybierane są przez Walne Zebranie Członków i spełniają wymagania określone w Statucie. Do kompetencji Komisji Rewizyjnej, oprócz innych spraw wymienionych w statucie, należy: 1) kontrola bieżącej pracy Stowarzyszenia, 2) przeprowadzenie co najmniej raz w roku kontroli merytorycznej i finansowej działalności Zarządu, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki finansowej, 3) składanie sprawozdań Walnemu Zebraniu Członków wraz z oceną działalności Stowarzyszenia i zgłaszanie wniosków w przedmiocie absolutorium Zarządowi, 3) występowanie z wnioskiem o zwołanie Walnego Zebrania Członków, 4) dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe, 5) przedstawienie Zarządowi uwag dotyczących jego działalności oraz protokołów pokontrolnych wraz z wnioskami,

2.4. Podstawy funkcjonowania LGD Lider A4 (dokumenty i ich charakterystyka)

Podstawą realizacji zadań w nowym okresie finansowania PROW 2014-2020 są :

- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz.U. 2015 poz. 378)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r.

Podstawowym dokumentem regulującym wewnętrzne zasady działania LGD Lider A4 jest Statut LGD. Wraz z pozostałymi dokumentami – regulaminem organu decyzyjnego (Rady), regulaminem Zarządu, regulaminem Komisji Rewizyjnej, regulaminem biura LGD, regulaminem Walnego Zebrania Członków. Tabela1 prezentuje krótką charakterystykę poszczególnych dokumentów.

Tabela1: Zestawienie dokumentów regulujących funkcjonowanie struktur LGD Lider A4.

Statut LGD	<ul style="list-style-type: none"> – Wskazuje organ nadzoru, którym jest Marszałek Województwa Dolnośląskiego – określa sposób powołania oraz funkcjonowania organu odpowiedzialnego za wybór operacji – Rada – określa sposób uchwalania oraz zmian LSR, a także samego Statutu LGD i innych dokumentów stanowiących o funkcjonowaniu LGD – określa zasady zachowania bezstronności przez członków Rady – określa zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD i jej organach
Regulamin Rady	<ul style="list-style-type: none"> – określa zasady zwoływania oraz prowadzenia posiedzeń organu decyzyjnego, ponadto stanowi o sposobie przekazywania dokumentacji dotyczącej spraw podejmowanych na posiedzeniach – określa szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji – określa zasady protokołowania posiedzeń Rady oraz wynagrodzenia członków organu decyzyjnego
Regulamin biura LGD	<ul style="list-style-type: none"> – określa zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników biura – ustala zakres uprawnień dyrektora biura – określa zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych – opisuje metody oceny świadczonych przez pracowników biura usług doradczych
Regulamin Zarządu	<ul style="list-style-type: none"> – określa skład, zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu – ustala kompetencje oraz sposób reprezentowania Zarządu – ustala podział zadań pomiędzy członkami Zarządu
Regulamin Komisji Rewizyjnej	<ul style="list-style-type: none"> – określa skład, zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu – ustala zasady i sposób protokołowania działań kontrolnych oraz posiedzeń Komisji Rewizyjnej
Regulamin Walnego Zebrania Członków LGD	<ul style="list-style-type: none"> – określa sposób zwoływania, organizacji oraz protokołowania posiedzeń WZC – określa zasady podejmowania decyzji w sprawie organów LGD nieokreślone w Statucie

Źródło: opracowanie własne

2.5. Doświadczenie LGD Lider A4

Lokalna Grupa Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów – Lider A4 funkcjonuje od 16. lipca 2008 roku. Podczas realizacji zadań w ramach PROW 2007-2013 LGD dysponowała kwotą w wysokości 8 103 684,00 zł. na wdrażanie LSR. Dzięki sprawnej organizacji oraz wiedzy i doświadczeniu **udało się zrealizować budżet w 83 proc.** Wdrażanie LSR pochłonęło 6 740 887 zł – środki te zostały wypłacone beneficjentom. LGD Lider A4 zostało wybrane do realizacji LSR w zakresie dodatkowych zadań w ramach PROW na lata 2007-2013. W wyniku realizacji tych zadań rozszerzono LSR o dodatkowe cele i pozyskano dodatkowe środki w wysokości 1 950 000 zł na wdrażanie rozszerzonej LSR.

Proces wdrażania LSR obowiązującej w latach 2009 – 2013 wiązał się z organizacją 36 konkursów, w wyniku których 111 beneficjentów otrzymało wsparcie na realizację zaproponowanych operacji. Większość operacji zrealizowana została w ramach tzw. małych projektów (66) oraz odnowy wsi (19). Na potrzeby realizacji LSR

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

uruchomiono biuro LGD Lider A4, które poza organizacją konkursów, zajmowało się świadczeniem doradztwa na rzecz beneficjentów, obsługą organizacyjną władz Stowarzyszenia, działalnością promocyjną, realizacją „operacji własnych” oraz animacją społeczności lokalnych. Biuro zorganizowało: pięć edycji Festiwalu 4 Żywiołów, warsztaty dla mieszkańców gmin: techniki rękodzieła (decoupage, bibułkarstwo, filcowanie), warsztaty "produkty lokalne Lider A4-szparagi".

W ubiegłym okresie finansowania zrealizowany został projekt współpracy o wartości 140 536 zł. Wspólnie z LDG Gromnik i LGD Ślężanie. W ramach projektu współpracy stworzono portal turystyczny WROTARegionu.pl, który promuje obszar objęty współpracą. W ramach projektu, poza portalem internetowym, powstała mobilna aplikacja oraz mapy z naniesionymi szlakami turystycznymi, a także Infokioski i wiaty turystyczne. Wszystkie elementy razem tworzą spójną ofertę dla rozwoju turystyki i podnoszenia wiedzy o regionie.

W Biurze Lider A4 zatrudnionych jest trzech pracowników: Dyrektor Biura, Pracownik Biura Stowarzyszenia oraz Pracownik ds. sekretariatu i monitoringu. Pracownicy biura LGD posiadają duże doświadczenie nabyte podczas realizacji operacji w latach 2007-2013. Każdy z pracowników sukcesywnie uczestniczył w przeprowadzanych szkoleniach podnoszących umiejętności oraz doświadczenie. Ustalony zakres obowiązków poszczególnych osób przekłada się na efektywną realizację zadań. Stały monitoring pracy biura prowadzony jest w oparciu o comiesięczne raporty z wykonanych zadań. Pracownicy Biura posiadają stosowne wykształcenie oraz doświadczenie pozwalające im realizować zadania z zakresu przygotowania LSR jak i towarzyszącej dokumentacji, jej wdrażania (obsługi procesu naboru wniosków/grantów), działań związanych z animacją (działaniami informacyjnymi) środowisk lokalnych, doradztwem dla wnioskodawców potencjalnych wnioskodawców oraz obsługą Zarządu i pozostałych organów Stowarzyszenia. O kompetencjach pracowników Biura LGD, stosownych do sprawnego wdrażania LSR na lata 2015 – 2022, przesądza zarówno doświadczenie we wdrażaniu poprzedniej LSR (dwie osoby pracują w Biurze od 5 lat), jak i kwalifikacje (wiedza oraz umiejętności) zdobywane podczas szkoleń dotyczących przydatnych w procesie implementacji LSR.

ROZDZIAŁ II PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

1. Metodologia i przebieg działań konsultacyjnych na etapie przygotowania LSR

Partycypacyjny charakter LSR zapewniony został poprzez wykorzystanie szerokiego katalogu metod współpracy z mieszkańcami i podmiotami działającymi na obszarze objętym LSR¹, adekwatnych do poszczególnych etapów prac nad strategią (Tabela 2). Na etapie przygotowania strategii podmiotami zaangażowanymi byli:

- **Mieszkańcy**, zarówno ogół społeczeństwa (na etapie przygotowania SWOT) jak i osoby reprezentujące środowiska poszczególnych sektorów, oraz osoby kompetentne w zakresie wspierania środowisk defaworyzowanych (właściwe przedmiotowo organizacje społeczne oraz administracja specjalizująca się w pomocy społecznej).
- **Forum Lokalne Lider A4** – wielosektorowy zespół opiniodawczy – doradczy, nieformalny, utworzony na bazie listy osób zgłoszonych w ramach wsparcia przygotowawczego. W jego skład weszło 15 osób (po trzy z każdej gminy) reprezentujących sektor społeczny, gospodarczy oraz mieszkańców. W skład Forum Lokalnego Lider A4 weszły także osoby uczestniczące w pracach merytorycznych oraz redakcyjnych nad LSR – członkowie Zespołu Roboczego. Forum lokalne jako forma włączania obywateli w proces podejmowania decyzji publicznych charakteryzuje się tym, że jego spotkania organizowane są cyklicznie, a w ich ramach dokonuje się formułowania polityk i planów lokalnych. Na dalszych etapach wdrażania LSR Forum Lokalne będzie pełniło funkcję podmiotu opiniującego monitoring wdrażania LSR oraz towarzyszących mu dokumentów, jako podmiot powołany w trybie przewidzianym w Statucie dla zespołów roboczych..
- **Zespół Roboczy** ds. przygotowania LSR 2014 – 2020, powołany uchwałą Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia LIDER A4 (Nr WZ 07/VI/2014), to grupa w której skład wchodzi pracownicy Biura LGD, merytoryczni pracownicy urzędów gmin (ds. funduszy europejskich), reprezentanci sektora społecznego oraz przedsiębiorcy (razem: 7 osób).

Proces przygotowania LSR na lata 2015 – 2022 obejmował 6 etapów (Tabela 2). Każdy z nich umożliwiał społeczności obszaru udział w pracach nad dokumentem strategicznym. Ogółem, w spotkaniach bezpośrednich uczestniczyło 327 osób, z tego 176 os. stanowił sektor społeczny (w tym 21 sołtysów), 26 przedsiębiorców, 146 os. reprezentujących sektor publiczny (w tym 21 sołtysów).

¹ *Baza dobrych praktyk partycypacji*, http://www.decdujmyrazem.pl/dobre_praktyki/baza_dobrych_praktyk.html

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Etap 1 polegał na przeprowadzeniu prac analitycznych i tzw. partycypacyjnej diagnozy obszaru. W jego efekcie powstała diagnoza społeczno – gospodarcza obszaru oraz zidentyfikowano główne problemy i potrzeby. Diagnoza powstała w oparciu o: 1) dotychczasowe doświadczenie LGD Lider A4, ujęte w opracowaniu *Raport z ewaluacji zewnętrznej z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju oraz funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania Lider A4*, 2) prace diagnostyczne przeprowadzone przy wykorzystaniu analizy danych zastanych znajdujących się w dyspozycji GUS, urzędów gmin partnerskich jednostek terytorialnych, właściwych terytorialnie Powiatowych Urzędów Pracy (Wrocław i Oława), właściwych terytorialnie instytucji pomocy społecznej i innych podmiotów administracji publicznej; 3) informacje pozyskane podczas spotkań bezpośrednich z grupami mieszkańców obszaru. Na opisywanym etapie zorganizowano **6 spotkań bezpośrednich** – dwa cykle spotkań – pierwszy tzw. zasadniczy oraz drugi tzw. alternatywny – jako dodatkowy termin. Pierwszy cykl odbył się w gminach: Żórawina, Kąty Wrocławskie i Kobierzyce. Drugi – w gminie Siechnice. Dodatkowo zorganizowano spotkanie wprowadzające dla mieszkańców gminy Domaniów – nowego członka LGD. Spotkania przeprowadzono metodą warsztatu konsultacyjnego (z użyciem angażujących uczestników technik pracy warsztatowej – World Cafe). **Grupą docelową** spotkań były trzy kategorie uczestników: reprezentanci **organizacji społecznych, przedsiębiorcy** oraz **reprezentanci środowisk defaworyzowanych**. W ramach przeprowadzonego procesu uspołeczniania prac nad strategią celowo zrezygnowano z organizacji dodatkowego spotkania dla urzędników, gdyż uznano, że właściwe przedmiotowo kadry administracji mogą dostosować się do kalendarza zaproponowanych spotkań. W tym cyklu spotkań bezpośrednich uczestniczyło ogółem **112 osób** (od kilku do kilkunastu). Proporcje, jeśli chodzi o reprezentację poszczególnych sektorów rozłożyły się w następujący sposób: 45 proc. sektor społeczny, 8 proc. przedsiębiorcy, 47 proc. sektor publiczny.

Etap 2 – obejmujący analizę uwarunkowań rozwojowych (SWOT) – przeprowadzono z udziałem mieszkańców. W każdej gminie partnerstwa zorganizowano otwarte spotkanie konsultacyjne podczas którego opracowano analizę słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń (SWOT). Dodatkowo, podczas tego samego spotkania, metodą warsztatu przyszłościowego podjęto próbę zdefiniowania celów głównych LSR (**Etap 3**). We wszystkich **5 spotkaniach** uczestniczyły 84 osoby (48 proc. z sektora społecznego, 6 proc. przedsiębiorców oraz 46 proc. reprezentantów administracji samorządowej). W późniejszym terminie, w celu sformułowania jednej, wspólnej dla całego obszaru analizy SWOT przeprowadzono debatę w ramach **Forum Lokalnego Lider A4** (36 os.).

Tabela 2 Etapy przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju 2015 – 2022 z uwzględnieniem procedur partycypacji społecznej

ETAPY PRZYGOTOWANIA LSR 2015 – 2020

	Co?	Kto?	Jak?
1	PARTYCYPACYJNA DIAGNOZA OBSZARU	Zespół Roboczy Eksperti zewnętrzni Mieszkańcy	Analiza danych zastanych Ewaluacja ex-post LSR 2009-2013 Warsztat konsultacyjny (x6)
2	ANALIZA UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH – SWOT	Zespół Roboczy Mieszkańcy Forum Lokalne Lider A4	Opracowanie materiałów Warsztat przyszłościowy (x5) Debata nr 1
3	CELE GŁÓWNE	Zespół Roboczy Mieszkańcy Forum Lokalne Lider A4	Opracowanie materiałów Warsztat przyszłościowy (jak wyżej) Debata nr 1
4	CELE SZCZEGÓŁOWE I PRZEDSIĘWZIĘCIA	Zespół Roboczy Mieszkańcy Forum Lokalne Lider A4	Opracowanie materiałów Konferencja przyszłościowa (x4) Ankiety – fiszki projektowe (także elektroniczne) Debata nr 2
5	OKREŚLENIE OPERACJI, REZULTATÓW I KRYTERIÓW	Zespół Roboczy Forum Lokalne Lider A4	Opracowanie materiałów Debata nr 2

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzycy, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

6 PROJEKT LSR na lata 2015 – 2020

Zespół Roboczy
Mieszkańcy

Konsultacje społeczne poprzez **publiczne zaproszenie do składania opinii i uwag** (konsultacje gminne: Punkt informacji na temat projektu LSR w każdej gminie, Punkt informacji na temat LSR w Biurze projektu, konsultacje merytoryczne pracownika Biura LFD w poszczególnych gminach)

Źródło: opracowanie własne

Etap 4 polegający na wytyczeniu celów szczegółowych oraz przedsięwzięć LSR pozwolił zaangażować szerokie grono interesariuszy, w tym także ogół mieszkańców, poprzez możliwość **wypełnienia formularza projektu** (elektronicznie lub drogą tradycyjną) z propozycją projektu/inwestycji, która mogłaby zostać zrealizowana w ramach LSR 2015 – 2022. Formularz projektu został wypełniony przez **99**. Równolegle odbyło się **6 spotkań** konsultacyjnych z wybranymi grupami docelowymi (organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami oraz środowiskami defaworyzowanymi) – w Żórawinie, Kątach Wrocławskich i Kobierzycach oraz alternatywny cykl w Siechnicach, przeprowadzone metodą konferencji przyszłościowej. Metoda ta zakłada długofalowe planowanie procedur i projektów przyszłych działań². W spotkaniach tych uczestniczyło ogółem **71 osób** (62 proc. z sektora społecznego, 6 proc. przedsiębiorców oraz 32 proc. reprezentantów administracji samorządowej). W późniejszym terminie, w celu sformułowania ujednoczonej struktury celów i przedsięwzięć przeprowadzono debatę (nr 2) w ramach Forum Lokalnego Lider A4 (26 os.).

Etap 5 – polegający na ustaleniu katalogu operacji (służących opisowi przedsięwzięć), rezultatów i kryteriów został uspołeczniony poprzez zaangażowanie Forum Lokalnego Lider A4 (debatę nr 2). Gotowy projekt LSR na lata 2015 – 2022 (**Etap 6**) został poddany konsultacjom metodą publicznego wezwania do składania opinii i uwag. Przez 2 tyg. (2 – 15 grudnia 2015) każdy zainteresowany mógł zapoznać się z treścią projektu LSR oraz wnieść opinię, uwagę, zapytanie poprzez wypełnienie formularza opinii i uwag. W celu przybliżenia, osobom zainteresowanym, projektu LSR uruchomiono w urzędach partnerskich gmin Punkty Informacji o LSR na lata 2015 – 2022, taki sam punkt działał w Biurze LDG. Dodatkowo, w poszczególnych gminach odbyły się konsultacje bezpośrednie, przeprowadzone przez pracowników Biura LGD. W konsultacjach wzięły udział 43 osoby, zainteresowane, w głównej mierze możliwością aplikacji – harmonogramu i zasad na jakich będą się odbywały. Nie wpłynęły żadne uwagi, które wpłynęłyby na treść projektu. W konsultacjach uczestniczyło 24 reprezentantów sektora społecznego (w tym sołectwa 5 os.), 5 – publicznego, 12 mieszkańców, 2 – gospodarczego.

2. Wnioski z konsultacji i zakres ich wykorzystania

Wnioski z przeprowadzonych konsultacji znalazły swoje odzwierciedlenie w poszczególnych częściach dokumentu LSR (Tabela 3).

Tabela 3: Sposób wykorzystania informacji zgromadzonych w toku konsultacji społecznych na etapie przygotowywania LSR

Element składowy LSR	Sposób wykorzystania informacji zgromadzonych w toku konsultacji
diagnoza partycypacyjna	Informacje w postaci zidentyfikowanych problemów i/lub potrzeb i/lub opisu sytuacji obszaru zostały włączone do części diagnostycznej LSR (por. treść diagnozy). Zarówno w diagnozie, jak i konsekwentnie w części obejmującej cele i przedsięwzięcia pominięto kwestie leżące poza obszarem oddziaływania LGD oraz funkcjonujących na jej obszarze samorządów, organizacji czy przedsiębiorców. Kryterium jakie przyświecało eliminacji ewentualnych podejmowanych kwestii sprowadzało się do 1) zakresu kompetencji jaki spoczywa na samorządzie gminnym oraz 2) zakresu interwencji określonym w PROW oraz właściwym rozporządzeniu regulującym podstawy przyznawania pomocy w ramach LSR.
SWOT	Analiza SWOT opracowana przez mieszkańców poszczególnych gmin została uwspólniona i zamieszczona we właściwej części diagnostycznej LSR. Problemy dotyczące pojedynczych gmin zostały wyeliminowane – uwzględniono te słabe czy mocne strony, które wystąpiły w co najmniej 3 gminach. Dopracowania wymagała również część dotycząca szans i zagrożeń – do często występujących problemów metodologicznych należy bowiem identyfikacja tych dwóch obszarów. Jak potwierdziły prace na obszarze Lider A4 nie do końca właściwie identyfikowano szanse i zagrożenia – jako czynniki niezależne z perspektywy wpływu podmiotów społecznych i administracji lokalnej z oczekiwanym stanem docelowym czyli swoistą wizją rozwoju określonych dziedzin funkcjonowania społeczności obszaru ³ . Jest to najczęściej popełniany błąd pojawiający się w analizach SWOT przygotowywanych dla jednostek samorządu terytorialnego. Ostateczny kształt analizy SWOT został uzgodniony z Forum Lokalnym Lider A4.
Cele główne, szczegółowe i przedsięwzięcia	Sformułowana struktura celów LSR odzwierciedla wyniki diagnozy partycypacyjnej – problemów i potrzeb, które zgłaszane były podczas zorganizowanych konsultacji. Istotny wpływ miała tutaj przyjęta procedura formułowania przedsięwzięć oraz celów szczegółowych, uwzględniająca uprawnione metodologicznie podejście oparte na indukcji zgłaszanych w toku konsultacji pomysłów i projektów. Z drugiej strony ramy dla przewidywanej interwencji stwarzały przepisy regulujące rozwój lokalny z udziałem lokalnej społeczności.
Założenia związane z wdrażaniem strategii	Wyniki diagnozy, zidentyfikowane problemy i potrzeby znalazły swoje odzwierciedlenie w przykładowych operacjach, lokalnych kryteriach wyboru operacji, wskaźnikach oraz budżecie. Na ten ostatni istotny wpływ miało zainteresowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych, które znalazło swój wyraz w wypełnieniu fiszki projektu (ankiety) zawierającej propozycję projektu/inwestycji/przedsięwzięcia, proponowanego do realizacji w ramach LSR.

² Ibidem.

³ H. Gawroński, *Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych*, Warszawa 2010, s. 262., T. Domański, *Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego gminy*, Warszawa 2000, s. 98 i nast.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Źródło: opracowanie własne

W działaniach konsultacyjnych położono duży nacisk na spotkania bezpośrednie, jak bowiem wynika z niezależnych socjologicznych badań jakościowych przeprowadzonych w 2012 r. wśród mieszkańców gmin LGD Szlakiem Granitu taka forma interakcji jest przez nich najbardziej preferowana – tak uważa blisko 70 proc. respondentów, kolejny uznawany sposób komunikacji to informacje na stronach internetowych (47,06 proc.) oraz tablice ogłoszeń (46,76 proc.)⁴.

Włączenie społeczności lokalnej obszaru LGD Lider A4, w zależności od etapu prac nad LSR, miało wymiar:

- 1) informacyjny/konsultacyjny – ogólna oraz spersonalizowana informacja na temat przebiegu prac oraz znaczenia zaangażowania społecznego w proces tworzenia LSR)
- 2) współdecydowania – współtworzenia podstaw LSR, jakimi są właściwie zidentyfikowane problemy i potrzeby grup docelowych istotnych z punktu widzenia realizacji LSR. Wymiar ten został wdrożony zarówno poprzez udział społeczeństwa w spotkaniach konsultacyjnych, jak również poprzez działalność Forum Lokalnego Lider A4, jako podmiotu reprezentującego interesy poszczególnych gmin i środowisk społecznych obszaru.

Przeprowadzony proces konsultacyjny ujawnił istotny problem metodologiczny oraz organizacyjny (na przyszłość), związany z funkcjonowaniem kategorii osób defaworyzowanych. Okazuje się, że na tak specyficznym obszarze jaki stanowią partnerskie gminy – przy wysokim stopniu przedsiębiorczości, niskiej stopie bezrobocia, niskim wskaźniku deprivacji lokalnej, itd. – szczególnie osoby realnie defaworyzowane (samowykluczające się) nie przejawiają większego zainteresowania wyjściem z takiej sytuacji życiowej, co m.in. sprawia trudność w pozyskaniu tych osób jako beneficjentów ostatecznych projektów. W zaistniałej sytuacji najskuteczniejszym sposobem dotarcia do nich, jak również weryfikatorem ich sytuacji okazują się gminne/miejskie ośrodki pomocy społecznej, powiatowe centra pomocy rodzinie czy nawet powiatowe urzędy pracy oraz organizacje pozarządowe działające w obszarze polityki społecznej. Wskazane instytucje (w tym organizacje) traktowane więc będą jako potencjalnie główny kanał dostępu do grup defaworyzowanych.

3. Partycypacja w procesie wdrażania LSR na lata 2015 – 2022

LSR obejmuje swym zakresem lata 2015 – 2022. Dotychczasowe działania o charakterze partycypacyjnym (opisane w punkcie powyżej) pozwoliły uspołecnić proces tworzenia dokumentu strategii. Po zamknięciu tego etapu następuje zasadnicza część zarządzania rozwojem lokalnym na podstawie LSR – jej realizacja. Partycypacyjny charakter procesu wdrażania dokonywał się będzie na trzech zasadniczych płaszczyznach:

1. Informacyjnej – poprzez prowadzenie polityki informacyjnej oraz działania animacyjne Biura LGD (wdrażane na podstawie *Planu komunikacyjnego*).
2. Konsultacyjnej – poprzez wykorzystanie zaangażowania obywateli w procesach monitoringu oraz ewaluacji postępów w realizacji LSR, aktualizacji LSR, oraz zmian wprowadzanych w zakresie lokalnych kryteriów wyboru.
3. Implementacyjnej – polegającej na realizacji projektów/grantów przez poszczególne typy beneficjentów – w tym organizacje społeczne oraz grupy mieszkańców czy przedsiębiorców.

Udział mieszkańców na poziomie konsultacyjnym będzie się wiązał z wykorzystaniem takich metod partycypacji (Tabela 4) jak: Forum Lokalne Lider A4, fokus, badania ankietowe. W zależności od zakresu i/lub etapu prac związanych z wdrażaniem strategii grupy docelowe będą szersze (ogół mieszkańców) lub węższe – Forum Lokalne Lider A4 lub fokus (konkretna grupa docelowa np. przedsiębiorcy, seniorzy, itp.). Szczególnie te dwie ostatnie metody pozwolą włączać grupy defaworyzowane i lub reprezentantów tych grup.

Tabela 4: Metody partycypacyjne oraz grupy docelowe angażowane na poszczególnych etapach prac nad LSR oraz nad wdrażaniem LSR

Etap prac nad LSR	Metoda partycypacji	Grupa docelowa
Definiowanie potrzeb i problemów	<ul style="list-style-type: none"> • warsztat konsultacyjny • warsztat przyszłościowy (SWOT) 	<ul style="list-style-type: none"> • organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problemami wytypowanych kategorii defaworyzowanych • administracja publiczna zajmująca się problemami wytypowanych grup defaworyzowanych (OPSy, PCPRy, PUPy) • organizacje pozarządowe • przedsiębiorcy • ogół mieszkańców

⁴ A. Pierzchalska, *Komunikowanie się urzędu gminy z mieszkańcami w sprawach związanych z realizacją zadań gminnych*, [w:] *Standardy dobrego rządzenia w gminach małych. Teoria i praktyka*, red. A. Lisowska, K. Kobielska, Bydgoszcz 2013, s. 125. Niniejszy tekst stanowi fragment obszernej, dwutomowej publikacji, stanowiącej efekt badań przeprowadzonych w 2012 na terenie gmin zrzeszonych w LGD Szlakiem Granitu w ramach projektu *Good governance w skali mikro – innowacyjny system analizy jakości zadań publicznych realizowanych przez gminy małe* (UDA-POKL.05.02.01-00-125/10-00 z dnia 6 września 2011 r.).

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Poszukiwanie rozwiązań stanowiących sposoby realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> konferencja przyszłościowa fizyki projektowe 	<ul style="list-style-type: none"> organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problemami wytypowanych kategorii defaworyzowanych administracja publiczna zajmująca się problemami wytypowanych grup defaworyzowanych (OPSy, PCPRy, PUPy) organizacje pozarządowe przedsiębiorcy ogół mieszkańców
Formułowanie wskaźników realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> Forum Lokalne Lider A4 	<ul style="list-style-type: none"> Reprezentanci sektorów
Identyfikacja grup docelowych LSR	<ul style="list-style-type: none"> Warsztat konsultacyjny lub fukus 	<ul style="list-style-type: none"> organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problemami społecznymi administracja publiczna zajmująca się pomocą społeczną i rynkiem pracy (OPS, PCPR, PUP) organizacje pozarządowe
Monitorowanie i ewaluacja realizacji LSR	<ul style="list-style-type: none"> Forum Lokalne Lider A4 Badania jakościowe Badania ilościowe 	<ul style="list-style-type: none"> reprezentanci sektorów/grup mieszkańcy obszaru
Aktualizacja LSR	<ul style="list-style-type: none"> Forum Lokalne Lider A4 Fokus Badania ankietowe 	<ul style="list-style-type: none"> reprezentanci sektorów/grup defaworyzowanych organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problemami wytypowanych grup defaworyzowanych administracja publiczna zajmująca się problemami wytypowanych grup defaworyzowanych (OPS, PCPR, PUP) mieszkańcy
Opracowanie i zmiana lokalnych kryteriów wyboru	<ul style="list-style-type: none"> Forum Lokalne Lider A4 Fokus 	<ul style="list-style-type: none"> reprezentanci sektorów/grup defaworyzowanych

4. Kategorie defaworyzowane w LSR na lata 2015 – 2022

Kategorie **osób defaworyzowanych** ujęto w pracach LSR na lata 2015 – 2022, poprzez pryzmat dwóch kryteriów: wykluczenia/zagrożenia wykluczeniem zawodowym oraz społecznym. Wynika to ze specyfiki obszaru, który leży w otoczeniu dużego miasta, przez co łączy zarówno funkcje mieszkaniowe, przemysłowe jak i rolnicze (w miejscowościach dalej położonych). I tak, na liście osób wykluczonych/zagrożonych wykluczeniem (Tabela5) **(defaworyzowanych) na rynku pracy** znajdują się kobiety, młodzież oraz niepełnosprawni. Wśród zagrożonych **wykluczeniem społecznym** znajdują się: seniorzy, młodzież (uczniowie i studenci), niepełnosprawni. Dodatkowym problemem natury społecznej są podziały ujawniające się pomiędzy rdzennymi mieszkańcami obszaru a napływowymi (z miasta).

Tabela 5: Kategorie osób defaworyzowanych (wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem) na obszarze Lider A4.

KRYTERIUM AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ		KRYTERIUM FUNKCJONOWANIA W SPOŁECZEŃSTWIE	
KATEGORIA	DOWODY	KATEGORIA	DOWODY
Kobiety	<ul style="list-style-type: none"> mniej kobiet jak mężczyzn funkcjonuje na lokalnym rynku pracy więcej kobiet jak mężczyzn posiada status osoby bezrobotnej realizacja obowiązku opieki nad osobami zależnymi 	Seniorzy (60+)	<ul style="list-style-type: none"> duża (wzrastająca) populacja chęć aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie niewystarczająca oferta integracji
Młodzież (poniżej 34 r.ż.)	<ul style="list-style-type: none"> duża populacja migracja zawodowa do miasta brak kapitału załączkowego 	Młodzież szkolna i studenci (poniżej 24 r.ż.)	<ul style="list-style-type: none"> duża populacja brak zaangażowania w działania społeczne atomizacja młodych ludzi niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu
Niepełnosprawni	<ul style="list-style-type: none"> duża populacja (samo)wykluczenie zawodowe brak otwartości ze strony pracodawców otwartość na uruchamianie działalności gospodarczej 	Niepełnosprawni	<ul style="list-style-type: none"> duża populacja (samo)wykluczenie się społeczne brak otwartości społeczeństwa na niepełnosprawność bariery fizyczne (zewnętrzne i wewnętrzne)
		Rdzenni mieszkańcy vs. napływowi mieszkańcy (z miast)	<ul style="list-style-type: none"> skala migracji z miast na przestrzeni minionych 10 lat niechęć do wzajemnej integracji wokół spraw lokalnych – opieranie się na stereotypach wobec „drugiej strony” zamykanie się na własne sprawy (po „obu stronach”)

Źródło: opracowanie własne

Wskazane kategorie wykluczonych bądź zagrożonych wykluczeniem scharakteryzowano w części diagnostycznej niniejszej strategii (w podrozdziałach dotyczących: gospodarki, rynku pracy oraz problemów społecznych).

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

5. Metody animacji społeczności lokalnej planowane do wykorzystania

Działania konsultacyjne oraz zidentyfikowane w trakcie ich przeprowadzania problemy i potrzeby ujawniły ogólny deficyt aktywności społecznej na obszarze LGD Lider A4. Sytuacja taka wymaga interwencji zarówno na poziomie aktywnej polityki informacyjnej jak i inspiracji w wyzwalaniu zaangażowania oddolnego. W ramach realizacji LSR przewidziano szereg działań o charakterze animacyjnym, których celem będzie: 1) edukacja o regionie; 2) komunikacja; 3) integracja; oraz 4) budowanie relacji społecznych.

Animacja w ramach LSR polegała będzie na wspieraniu istniejącego w społeczności lokalnej kapitału społecznego zarówno w wymiarze podmiotowym, jak i przedmiotowym. W wymiarze podmiotowym wspierane (animowane) będą organizacje pozarządowe, liderzy lokalni, animatorzy (szkolenia, doradztwo, informacja). W wymiarze przedmiotowym działania animacyjne będą realizowane poprzez: (1) projekty parasolowe (grantowe); (2) projekty wspierające kapitał społeczny; (3) doradztwo świadczone na rzecz sektora społecznego i społeczności lokalnych; (4) prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej; (5) organizację wydarzeń integracyjnych. Podmiotami wdrażającymi animację będzie bezpośrednio Biuro LGD, a pośrednio podmioty społeczne oraz administracja samorządowa, realizujące operacje w ramach drugiego i trzeciego celu ogólnego. Na poziomie operacyjnym, w celu usprawnienia działań animacyjnych, wykorzystywane będą takie narzędzia i/lub kanały komunikacyjne jak: ogłoszenia na tablicach ogłoszeń w urzędach publicznych, sołectwach i miejscach ogólnodostępnych, artykuły w prasie lokalnej/informatorach gminnych (drukowanych), strona www LGD i urzędów gmin, fanpage LGD, fanpage partnerskich gmin, informacja telefoniczna, mailowa, ulotki, plakaty, publikacje informacyjne, wydarzenia i imprezy promocyjne, informacje słowne od liderów lokalnych, członków LGD, spotkania z sołtysami, bezpośrednie spotkania z mieszkańcami, indywidualne zaproszenia, konsultacje internetowe.

ROZDZIAŁ III DIAGNOZA – OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI – LGD LIDER A4

1. Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR na lata 2015 – 2022

Grupy istotne z punktu widzenia realizacji LSR, to z jednej strony projektodawcy/wnioskodawcy/grantodawcy, którzy będą posiadali potencjał intelektualny i/lub finansowy do tego aby realizować operacje wzmacniające oraz integrujące obszar, a z drugiej – beneficjenci, którzy będą ostatecznymi odbiorcami uruchomionego wsparcia. Pierwsi określani będą **głównymi grupami beneficjentów** drudzy zaś **głównymi grupami docelowymi**.

Główne grupy beneficjentów, to w zależności od obszaru interwencji: lokalni przedsiębiorcy, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, podmioty ekonomiczne społecznej, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne, jednostki samorządu terytorialnego (JST), jednostki organizacyjne JST, instytucje kultury, instytucje działające w obszarze pomocy społecznej, instytucje działające o obszarze oświaty, kościoły, związki wyznaniowe, wspólnoty samorządowe, nieformalne grupy mieszkańców.

Główne grupy docelowe, to z jednej strony adresaci działań nakierowanych na aktywizację zawodową i/lub przedsiębiorczość, z drugiej zaś osoby/środowiska przejawiające potrzeby w zakresie aktywnego funkcjonowania w społeczeństwie. Za kategorie szczególnie istotne, marginalizowane lub też we własnym zakresie wykluczające siebie z rynku pracy, uznać należy kobiety, młodych (poniżej 34 r.ż.) oraz niepełnosprawnych – szczególnie tych, którzy posiadają status bezrobotnych. Sytuacja dwóch pierwszych kategorii jest specyficzna gdyż: z ograniczenia fizyczne bądź sytuacja rodzinna wpływają na ich „samowykluczenie” się z rynku pracy (w grę wchodzi tutaj kwestia opieki nad osobami zależnymi, brak kwalifikacji, izolacja społeczna). Młodzi natomiast, posiadający pomysły nie zawsze mają możliwość rozwoju zgodnego z własną wizją. Uwarunkowania systemowe (np. umowy śmieciowe) czy też rozmiar populacji funkcjonującej w gminach obszaru sprawia, że poszukują pracy poza obszarem, podczas gdy uruchomienie własnej działalności wzmacniałoby ich związek z obszarem oraz gospodarkę lokalną. Interwencja skierowana na wskazane grupy wiązała się będzie z ich włączeniem w lokalny rynek pracy poprzez uruchamianie własnej działalności, wsparcie doradcze/szkoleniowe, bądź też tworzenie (dla nich) miejsc pracy przez innych przedsiębiorców.

Kategorią szczególnie istotną są także **lokalni przedsiębiorcy** (osoby spełniające zarówno kryterium prowadzenia działalności gospodarczej na terenie obszaru, jak i zamieszkiwania tutaj). Potrzebują oni wsparcia, aby wzmocnić konkurencyjność oraz innowacyjność wytwarzanych produktów/usług oraz tworzyć miejsca pracy.

Na poziomie społecznym grupami szczególnie istotnymi są **seniorzy, młodzież** (uczniowie i studenci), **niepełnosprawni oraz rdzenni/napływowi mieszkańcy obszaru**. Wskazane kategorie wymagają wsparcia na poziomie integracji społecznej – tak też ukierunkowana będzie interwencja w ramach LSR. W głównej mierze kategorie te będą uczestnikami operacji/projektów, które będą im dedykowane. W tej szczególnie istotnej grupie należy także wskazać

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

organizacje pozarządowe, które uzyskują wsparcie zarówno jako beneficjent końcowy (doradztwo, dostęp do informacji) jak i jako wnioskodawca, działający na rzecz społeczności obszaru.

Poza organizacjami pozarządowymi, organizatorami wsparcia (jako projektodawcy) będą także instytucje publiczne działające na obszarze (np. instytucje kultury, instytucje pomocy społecznej) jak i samorządy gminne. Ci ostatni będą szczególnie istotni jeśli chodzi o interwencję nastawioną na podniesienie jakości i dostępności infrastruktury publicznej na obszarze Lider A4.

2. Diagnoza obszaru – sfera gospodarcza (z uwzględnieniem kapitału ludzkiego)

2.1 Gospodarka, przedsiębiorczość, rolnictwo

Na obszarze LGD Lider A4, według stanu na dzień 31.12.2013 funkcjonowało 9 327 podmiotów gospodarczych (Tabela 6), z tego 98,78 proc. stanowiły organizacje sektora prywatnego (9 214 podmiotów). W latach 2009 – 2014 widoczny jest **systematyczny wzrost liczby funkcjonujących podmiotów gospodarczych** – o ok. 10 proc. rocznie, co przekłada się na przyrost o kilkaset organizacji. Saldo pomiędzy rokiem 2009 a 2014 wynosi + 3 276. Progres, bez wyjątku, dotyczy wszystkich gmin obszaru. Najniższy jest w Domaniowie i Żórawinie, w pozostałych jednostkach jest porównywalny.

Tabela 6: Zestawienie podmiotów zarejestrowanych w REGON oraz wskaźnik podmiotów zarejestrowanych na 10 tys. ludności, w latach 2010 – 2014, w gminach obszaru.

Jednostka terytorialna	podmioty gospodarki narodowej ogółem					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	3742673	3909802	3869897	3975334	4070259	4119671
DOLNOŚLĄSKIE	316811	331247	327625	336928	347561	351121
OBSZAR LIDER A4	6620	7427	7931	8606	9327	9896

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Gospodarkę obszaru charakteryzują wskaźniki zdecydowanie wyższe niż regionalne i krajowe. Liczba **podmiotów zarejestrowanych na 10 tys. ludności** (Tabela 7) jest **ponad pięciokrotnie wyższa** na analizowanym obszarze (5884), niż w skali województwa dolnośląskiego (1194). Najwyższy poziom wzrostu opisywanego wskaźnika (o ponad 20 proc.), na przestrzeni minionych sześciu lat najbardziej widoczny jest w przypadku gminy Kobierzyce.

Tabela 7: Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2009 – 2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	981	1015	1004	1032	1057	1071
DOLNOŚLĄSKIE	1101	1135	1123	1156	1194	1207
OBSZAR LIDER A4	4919	5075	5291	5582	5884	6070

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Średniorocznie na obszarze Lider A4 rejestruje się ok. 800 nowych podmiotów gospodarczych, w roku 2009 było to 758 przedsiębiorstw, natomiast w 2013 – 995. Tym samym daje się zaobserwować przyrost liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON. W latach 2009 – 2013 daje się zaobserwować powolny **wzrost wskaźnika nowo zarejestrowanych podmiotów** (Tabela 8) na 10 tys. ludności ze 114 do 130. Jakkolwiek ostatni rok – 2014 wskazuje na wyraźny spadek w opisywanym zakresie – do 118. W gminach Lidera A4 występuje jednocześnie **wzrost liczby podmiotów wykreślanych rokrocznie z rejestru REGON** o blisko 8 proc. Najbardziej stabilna, pod opisywanym względem, okazuje się sytuacja w relatywnie najsłabiej rozwiniętych gminach – Domaniowie i Żórawinie – tam poziom wyrejestrowań jest niższy niż w pozostałych jednostkach terytorialnych. Poziom wyrejestrowań działalności gospodarczych na obszarze Lider A4 przejawia tendencję odwrotną jak dolnośląska i krajowa, gdzie pozwala się zaobserwować spadek wskaźnika.

Tabela 8: Podmioty nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON w latach 2009 – 2014

	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności						jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	92	104	90	93	95	93	94	62	100	65	70	79
DOLNOŚLĄSKIE	102	114	103	104	113	101	101	66	115	72	76	88
OBSZAR LIDER A4	114	120	123	123	130	118	70	51	79	68	71	76

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzycze, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Struktura wielkościowa funkcjonujących na obszarze LGD Lider A4 przedsiębiorstw nie odbiega znacząco od istniejących w tym zakresie trendów – podobnie jak w skali województwa (96,33 proc.) dominują tutaj mikroprzedsiębiorstwa, które stanowią 96,12 proc. ogółu. Obecnie działa 8 966 tego typu podmiotów. W skali analizowanych lat wystąpił ich przyrost o 2 683. Podmioty małe (zatrudnienie pomiędzy 10-49 osób) stanowią nieco 3,02 proc. przedsiębiorstw obszaru, co jest wskaźnikiem zbliżonym do wojewódzkiego (2,94 proc.), ale już wyraźnie niższym niż w skali kraju (3,57 proc.). Na koniec 2013 r. na obszarze Lider A4 działało 61 podmiotów klasyfikowanych jako przedsiębiorstwo średnie (50-249 zatrudnionych), co stanowiło niespełna 3 proc. w skali województwa. Podmioty te skoncentrowane są w Kątach Wrocławskich (23) oraz w Kobierzycach (26). Na analizowanym terenie działa 16 podmiotów zatrudniających między 250 a 999 osób (5,28 w skali województwa), zlokalizowanych w Kobierzycach (11) Kątach Wr. (2) i w Siechnicach (2). Trzy przedsiębiorstwa zatrudniają po ponad 1000 pracowników – występują one w Kobierzycach. Rozwojowi średniej i dużej przedsiębiorczości – związanej z pozyskiwaniem inwestorów zewnętrznych – sprzyjają funkcjonujące na terenie obszaru strefy aktywności ekonomicznej, wśród których można wymienić: Specjalna Strefa Ekonomiczna w Biskupicach Podgórnych (jako fragment Tarnobrzeskiej SSE), licząca 280 ha. Regionalna Strefa Rozwoju Przedsiębiorczości (Domasław – Magnice, Węzeł Bielański oraz Węzeł Wierzbice), Wałbrzyska SSE „Invest Park” w Kątach Wrocławskich.

Poziom mikroprzedsiębiorczości na obszarze Lider A4, mierzony udziałem osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przedsiębiorstwach sektora prywatnego ogółem wynosi 77,94 proc. i jest wyższy niż dolnośląski (70,92 proc.) i zbliżony do wskaźnika ogólnopolskiego (75,02 proc.). **Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności** (Tabela 9), wykazuje na analizowanym obszarze **stopniowy wzrost**. Dodatkowo na przestrzeni analizowanych lat widoczny jest znacznie intensywniejszy progres jak w przypadku Dolnego Śląska czy kraju pomimo, że w roku 2009 wskaźniki na wszystkich trzech poziomach były znacznie zbliżone. Gminy Lidera A4 nie różnią się zasadniczo między sobą, jeśli uwzględnimy opisywany wskaźnik. Jedynym odstępstwem jest gmina Domaniów, gdzie wskaźnik ten w roku 2013 wyniósł 52 (średnia dla pozostałych jednostek to: 100). Podobne tendencje można zaobserwować uwzględniając inny wskaźnik – osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (Tabela 9).

Tabela 9: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym, w latach 2010 – 2014 w gminach obszaru

Jednostka terytorialna	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności						osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	74	76	75	76	77	77	11,4	11,9	11,6	11,9	12,1	12,2
DOLNOŚLĄSKIE	78	81	78	80	81	81	11,9	12,3	12,0	12,3	12,6	12,7
OBSZAR LIDER A4	77	79	82	86	91	93	11,5	11,9	12,4	13,0	13,9	14,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Pomimo korzystnych trendów w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, podczas konsultacji społecznych mieszkańcy zwracali uwagę na problemy z jakimi borykają się przedsiębiorcy lokalni. Nie bez powodu zwracano uwagę na przedsiębiorców lokalnych, gdyż chodzi tutaj o osoby, które zarówno mieszkają jak i prowadzą swoje przedsiębiorstwa na terenie obszaru, a nie o podmioty, które wyłącznie uruchomiły tutaj swoje firmy. Główne problemy na które zwracano uwagę to kwestia **wysokiej konkurencji**, jako środowiska w którym przychodzi funkcjonować lokalnym przedsiębiorcom. Ma to swoją dobrą stronę w kontekście wymuszania kreatywnych działań biznesowych. Jakkolwiek lokalni przedsiębiorcy borykają się także z problemem występowania **niskiego kapitału obrotowego**, co nie pozwala rozwijać się wystarczająco szybko (m.in. to może być przyczyną wzrostu wyrejestrowań). Konsultacje wykazały także wątpliwości związane z kwalifikacją rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw jako innowacyjnego. Innym problemem na który zwracano uwagę w trakcie konsultacji jest przedsiębiorczość zawodowa ludzi młodych – kwalifikowanych przez GUS w przedziałach wiekowych (funkcjonalnych grupach wiekowych): 20-24 lata i 25-34 lata. Zdaniem uczestników konsultacji młodzi, będący na etapie poszukiwania swojej ścieżki zawodowej są osobami pełnymi pomysłów, w realizacji których ogranicza ich **brak kapitału zaangażowanego**.

Wśród przedsiębiorstw zarejestrowanych na terenie obszaru dominują podmioty działające w zakresie budownictwa – 1178 przedsiębiorstw. Równie popularnym rodzajem działalności jest handel detaliczny (1154 – Sekcja G dział 47 PKD), jakkolwiek dział ten wzmacnia dodatkowo działalność w zakresie handlu hurtowego – dodatkowe 764 podmioty. Intensywność występowania wskazanych typów działalności gospodarczej nie odbiega od sytuacji w województwie. Kolejnym silnie rozwiniętym rodzajem działalności gospodarczej jest aktywność w ramach Sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (1 128 podmiotów). Dominuje tutaj działalność związana z usługami

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

prawniczymi i rachunkowo – księgowymi (301), jednak niewiele niższy jest udział firm centralnych (head offices) i związanych z doradztwem w zakresie zarządzania (263) czy działalnością w zakresie architektury i inżynierii (216). Na analizowanym obszarze występują także przedsiębiorstwa, które lokują się jako prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe (19) co jest nie bez znaczenia dla rozwoju innowacji. Elementem wspierającym potencjał obszaru, z punktu widzenia wprowadzania innowacji społecznych (np. kształtowania postaw konsumenckich), mogą natomiast być liczne firmy działające w zakresie reklamy, badań rynku i opinii publicznej (131). Potencjał innowacyjny istniejących przedsiębiorstw jest trudno mierzalny, zwłaszcza w odniesieniu do dominujących na obszarze LGD Lider A4 mikro i małych przedsiębiorstw – brakuje w tym zakresie danych. Informacje agregowane na poziomie województwa, wskazują w opisywanym zakresie na występowanie pewnej tendencji, że im mniejsze przedsiębiorstwo, tym rzadziej korzysta z rozwiązań innowacyjnych. Natomiast wszystkie typy przedsiębiorstw zwiększają skalę stosowania innowacji na przestrzeni ostatnich lat. Realizowane innowacje dotyczą głównie działalności wewnętrznej organizacji – nabywania nowych lub istotnie ulepszonych produktów czy też procesów. Rzadziej realizowane są innowacje oferujące nowe lub istotnie ulepszone produkty dla rynku. Sytuację taką, w odniesieniu do obszaru Lider A4 potwierdziły konsultacje z sektorem gospodarczym. Jego reprezentanci – szczególnie ci wywodzący się z najmniejszych firm – wskazywali na **brak zrozumienia dla kategorii „innowacja”**, nie dostrzegając możliwości ich wdrażania we własnych mikroprzedsiębiorstwach.

Na obszarze LGD Lider A4 **słabo rozwinięta jest przedsiębiorczość socjalna**. Obecnie funkcjonują cztery spółdzielnie socjalne – dwie na terenie gminy Kobierzyce, i po jednej w Siechnicach i Żórawinie. Gminy wchodzące w skład LGD Lider A4 to jednostki osadnicze posiadające status wiejski (Domaniów, Kobierzyce oraz Żórawina) lub miejsko – wiejski (Kąty Wrocławskie i Siechnice), co przesądzać powinno o ich wiejskim charakterze, a zatem także o rozwiniętym profilu rolnym⁵ – także w rozumieniu gospodarczym. Analiza wykorzystania gruntów obszaru (Tabela 10) wskazuje na wysoki udział użytków rolnych (83,46 proc.) jak i gruntów ornych (74,99 proc.) w ogólnym areale. Są to wskaźniki znacznie przewyższające wartości wojewódzkie (odpowiednio: 59,68 proc. i 43,80 proc.) jak i krajowe (odpowiednio: 60,02 proc. i 44,29 proc.), choć trzeba w tym miejscu pamiętać, że niebagatelny wpływ na takie proporcje ma bardzo niski poziom lesistości obszaru (4,42 proc.) w porównaniu z regionem (31,31 proc.) czy krajem (30,81 proc.). Najwyższy udział gruntów ornych występuje w Gminie Domaniów (88,87 proc.), najniższy zaś w Gminie Siechnice (54,45 proc.). Niemniej jednak każda z gmin znacząco (w niektórych wypadkach dwukrotnie) przewyższa wartości charakteryzujące Dolny Śląsk czy Polskę.

Tabela 10: Rolnicze wykorzystanie powierzchni obszaru Lider A4

Jednostka terytorialna	pow. ogółem	użytki rolne razem		grunty orne	
	ha	ha	%	ha	%
POLSKA	31267967	18770139	60,02	13850930	44,29
DOLNOŚLĄSKIE	1994674	1190531	59,68	873768	43,80
OBSZAR LIDER A4	63936	53363	83,46	47946	74,99

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Na rozwój funkcji rolniczej duży wpływ miały sprzyjające warunki klimatyczne oraz jakość gleb. Obszar LGD charakteryzuje się dużym arealem gleb urodzajnych. Gleby klasy I-III obejmują ok. 86 proc. powierzchni gruntów ornych terenu. Dominują gleby kwaśne i lekko kwaśne. Występują tutaj gleby brunatne i bielcowe oraz czarne ziemie. Na obszarze LGD, według danych Powszechnego Spisu Rolnego 2010 funkcjonuje 4 539 gospodarstw (Tabela 11). Szacowana na chwilę obecną (przez poszczególne gminy) liczba gospodarstw jest zbliżona do tej sprzed pięciu lat. Najmniejsze 1-5 ha stanowią 28,55 proc. ogółu. Występuje kilkaset gospodarstw z arealem pomiędzy 5 a 10 ha i 268 większych (10-15 ha). Gospodarstwa większe – powyżej 15 ha stanowią 10 proc. Jak wynika z danych pozyskanych z poszczególnych urzędów gmin, struktura gospodarstw rolnych jest wyraźnie rozdrobniona. W ostatnim ze wskazanych przedziałów odnotowano nieco ponad 300 gospodarstw o areale do 50 ha, 60 gospodarstw w przedziale 50 – 100ha, oraz 50 gospodarstw między 100 a 500ha i jeden podmiot gospodarujący na ponad pięciuset hektarach. Na obszarze Lider A4 nie rozwinęło się jak dotąd rolnictwo ekologiczne – według danych z gmin funkcjonują zaledwie dwa tego typu podmioty – na terenie gminy Żórawina.

Tabela 11: Gospodarstwa rolne według wielkości

	ogółem	1 - 5 ha	5 - 10 ha	10 -15 ha	15 ha i więcej
OBSZAR LIDER A4	4539	1296	617	268	453

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS Powszechny spis rolny 2010.

⁵ J. Pasieczny, *Profile gmin w Polsce – zarządzanie rozwojem i zmianami*, Warszawa 2008.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Przeważające uprawy to zboża, kukurydza, buraki, rzepak, ziemniaki. Na terenie LGD, głównie w gminie Kąty Wrocławskie prowadzona jest produkcja sadownicza zlokalizowana we wsiach Samotwór, Cesarzowice, Mokronos Górny i Dolny i Nowa Wieś Wrocławska. Są tam prowadzone sady jabłoniowe i brzoskwińowe – ogółem areał sadów wynosi 279 ha, z czego $\frac{2}{3}$ upraw znajduje się na terenie wskazanej gminy. Także w tej gminie koncentrują się uprawy warzyw gruntowych (487 ha). Przy tak dobrej jakości gleb oraz bliskości dużego rynku zbytu jakim jest Wrocław, a nawet rynek wewnętrzny (obszaru LGD) potencjał do rozwoju warzywnictwa oraz sadownictwa wydaje się niewykorzystany.

Cechą charakterystyczną gmin LGD są istniejące zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego (piekarnie, masarnie, gorzelnie, przetwórstwo soków) oraz jednostki prowadzące usługi dla rolnictwa. Rolnicza działalność gospodarcza – Sekcja A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo – obejmuje 217 podmiotów. Na przestrzeni minionych sześciu lat w sekcji tej nastąpił regres – ilość zarejestrowanych podmiotów spadła o 49 (przy czym różnica pomiędzy rokiem 2011 a 2014 wynosi –93. Ponadto, w rejestrze REGON zarejestrowanych było 78 przedsiębiorców działających w obszarze produkcji artykułów spożywczych (Sekcja C dział 10) – ich liczba na przestrzeni analizowanych lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Pomimo spadku ogólnej liczby przedsiębiorstw w Sekcji A ta dziedzina aktywności gospodarczej odnotowuje relatywnie wysoki udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno – spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych (Tabela12). Wskaźniki w tym zakresie znacząco przewyższają poziom regionalny oraz krajowy.

Tabela 12: Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora przetwórstwa rolno-spożywczego w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (w %)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	0,69	0,77	0,65	0,51	0,52	0,51
DOLNOŚLĄSKIE	0,58	0,69	0,76	0,40	0,38	0,48
OBSZAR LIDER A4	2,51	6,86	3,05	1,49	1,55	0,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

W procesie konsultacji zwracano uwagę na trend, który jest trudno uchwytany statystycznie – małe gospodarstwa funkcjonujące na terenie obszaru (do 15 ha) nie stanowią głównego źródła utrzymania rolników. Najczęściej użytkują je osoby (o ile osobiście prowadzą gospodarstwo), które pracują zawodowo w innych przedsiębiorstwach, bądź prowadzą własną, dodatkową działalność gospodarczą.

2.2 Rynek pracy

Podaż miejsc pracy, generowana przez podmioty gospodarcze działające na obszarze Lidera A4, nie tylko jest w stanie zaspokoić potrzeby zatrudnienia, ale również przyciąga zasoby ludzkie z zewnątrz. Ogółem, na koniec 2013 r., publiczna statystyka odnotowała 30 720 osób pracujących na terenie analizowanych gmin. Nieznaczną większość **tej populacji stanowili mężczyźni – 52,30 proc.** Według wskaźnika liczby osób pracujących na 1000 ludności (Tabela13), **poziom zatrudnienia na obszarze jest o ok. 30 proc. wyższy jak w skali województwa** czy kraju i na przestrzeni analizowanych lat nie ulega większym odchyleniom.

Tabela 13: Pracujący na 1000 ludności

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	223	223	224	223	226	230
DOLNOŚLĄSKIE	240	240	241	239	244	251
OBSZAR LIDER A4	361	381	374	353	345	375

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Bezrobotni zarejestrowani we właściwych miejscowo Powiatowych Urzędach Pracy (we Wrocławiu i w Oławie), to na koniec 2013 r. 1844 osoby, wśród których **dominowały kobiety – 54,22 proc.** (Tabela14). Na przestrzeni lat 2009 – 2013 widoczny jest nieznaczny acz stały wzrost liczby bezrobotnych. Kiedy jednak uwzględnimy kolejny rok – 2014 – okazuje się, że na rynku pracy obszaru Lider A4 nastąpiła wyraźna poprawa w postaci spadku liczby bezrobotnych.

Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi na analizowanym obszarze 4,5 i jest najniższy w województwie dolnośląskim i dwukrotnie niższy niż w skali kraju. Dane Powiatowych Urzędów Pracy wskazują, iż problemy osób bezrobotnych związane są przede wszystkim z:

- Długotrwałym pozostawianiem poza rynkiem pracy – nieco ponad 40 proc. ogółu bezrobotnych kwalifikuje się właśnie jako długotrwale bezrobotni. Jednocześnie niespełna 20 proc. rejestrowanych bezrobotnych posiada prawo do zasiłku.
- Brakiem kwalifikacji – 37 proc. bezrobotnych charakteryzuje się takim właśnie deficytem.
- Zaledwie 1 proc. zarejestrowanych bezrobotnych poszukuje pracy.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

- Niepełnosprawni stanowią populację liczącą blisko 9 proc. zarejestrowanych bezrobotnych.
- Blisko 1/3 bezrobotnych legitymuje się wiekiem powyżej 50 roku życia.

Wskazane kategorie bezrobotnych kwalifikowane są jako **osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy**. Ponadto osobami w szczególnej sytuacji na rynku pracy są także: **kobiety** które nie podjęły pracy po urodzeniu dziecka, osoby bez doświadczenia zawodowego, osoby samotnie wychowujące dziecko. Na szczególną sytuację osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy zwracali uwagę uczestnicy konsultacji, podkreślając, że są to osoby, z tendencją do samo wykluczania się, ale jednocześnie – po wzmocnieniu ich potencjału kompetencyjnego, chętne do zakładania własnej działalności gospodarczej.

Tabela14: Bezrobotni zarejestrowani według płci (2013) oraz udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Lider A4

Jednostka terytorialna	ogółem	mężczyźni	kobiety	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
POLSKA	2157883	1058427	1099456	8,8
DOLNOŚLĄSKIE	153558	75764	77794	8,2
OBSZAR LIDER A4	1844	844	1000	4,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Uwzględniając dane dotyczące powiatów w których znajdują się gminy Lidera A4 stopa rejestrowanego tam bezrobocia wynosi: w przypadku powiatu wrocławskiego 5,3 proc. zaś powiatu oławskiego 12,7 proc. Ten sam wskaźnik w odniesieniu do poziomu wojewódzkiego oraz krajowego wynosi 13 proc. Tym samym średnia dla analizowanego obszaru wynosi 9,0 proc.

2.3 Sfera gospodarcza – wnioski

Tabela 15: Wnioski z przeprowadzonych analiz oraz konsultacji dotyczące sfery gospodarczej

SFERA GOSPODARCZA – WNIOSKI	Dane obiektywne	Dane z konsultacji
1. Niski poziom bezrobocia	X	X
2. Ponadprzeciętna dostępność do miejsc pracy	X	X
2. Dobrze rozwinięta mała i średnia przedsiębiorczość	X	X
3. Dobrze rozwinięta mikroprzedsiębiorczość	X	
4. Wysoka konkurencja na poziomie funkcjonujących mikroprzedsiębiorstw		X
5. Niski potencjał załączkowy potencjalnych lokalnych mikroprzedsiębiorców		X
6. Niski kapitał obrotowy mikro i małych lokalnych przedsiębiorstw		X
7. Istniejąca grupa osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na lokalnym rynku pracy (w tym: kobiet, niepełnosprawnych oraz młodych (>34 r.ż.))	X	X

Źródło: opracowanie własne

3. Diagnoza obszaru – sfera społeczna (z uwzględnieniem dziedzictwa kultury)

3.1 Problemy społeczne obszaru

Ludność obszaru, na koniec 2013 r. wynosiła 73 850. Jak wskazano w pierwszym rozdziale niniejszego opracowania populacja gmin Lidera A4 od kilku lat systematycznie wzrasta, co jest w głównej mierze efektem renty położenia i co za tym idzie migracji z zewnątrz. Jak wskazują prognozy GUS, w ciągu nadchodzących 10 lat populacja obszaru wzrośnie o ok. 20 proc. Średniorocznie w analizowanych gminach meldowało się 2371 os. z czego znaczna większość, to migranci z miasta (81,34 proc.), co na przestrzeni analizowanych lat daje ok. 10 tys. nowych obywateli, którzy wypełnili istniejący obowiązek meldunkowy. Zasygnalizowane proporcje nie ulegają zmianie jeśli weźmiemy pod uwagę dłuższy okres czasu wstecz – 10 lat. Pomiędzy rokiem 2004 a 2014 ludność obszaru wzrosła o blisko 20 tys. i stanowi niespełna 20 proc. zamieszkującej obszar populacji. Według szacunków urzędów gmin obszaru, wskazana ilość nowych mieszkańców jest faktycznie większa o ok. 3,5 tys. dodatkowych osób, jeśli uwzględnimy niezameldowanych.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Wskazana intensywna migracja z miast generuje **podziały istotne społecznie na tzw. „starych” (rdzennych) i „nowych” (napływowych z miasta) mieszkańców gmin**. Co istotne, acz nie do końca uświadomione przez „strony” – co wykazały konsultacje społeczne – mamy tutaj do czynienia z funkcjonowaniem na poziomie stereotypów. „Starzy” przypisują określone negatywne cechy/zachowania „nowym” (np. roszczeniową postawę, brak chęci integracji, itp.) natomiast napływowi czynią to samo pod adresem rdzennych mieszkańców (np. brak aktywności, zamknięcie na własne środowisko, negatywne nastawienie). W gruncie rzeczy potrzebą jest tutaj otwartość na wzajemne poznanie się. Co istotne, ze względu na skalę występowania opisany problem dotyczy całej populacji obszaru z nasilającą się tendencją na północnych terenach poszczególnych gmin – tych znajdujących się bliżej Wrocławia. W opisanym przypadku powstaje trudność z jednoznacznym zdefiniowaniem kategorii defaworyzowanej społecznie pomimo, że problem ma charakter podmiotowy. Podejmując więc interwencję nastawioną na ograniczenie opisanych podziałów należy brać pod uwagę ogół mieszkańców.

Istotnym aspektem funkcjonowania społeczności obszaru jest zjawisko **starzenia się społeczeństwa**. Wskaźniki w tym zakresie (Tabela16) są relatywnie korzystne (10,47 proc. populacji stanowią osoby w wieku 65+) dla gmin partnerstwa – jeśli odniesiemy sytuację do skali województwa (14,43 proc.) czy kraju (14,73 proc.). Jakkolwiek trzeba pamiętać, iż przy wzrastającej długości życia oraz relatywnie dobrym dostępie ludności obszaru do służby zdrowia (ze względu na bliskość oferty specjalistycznej we Wrocławiu), populacja seniorów będzie się zwiększała. Dodatkowo zostanie zasilona osobami z młodszych obecnie roczników. W najbliższych latach liczebność opisywanej kategorii ludności osiągnąć może pułap co najmniej 10 tys. osób, co wymagało będzie uruchomienia oferty związanej z ich funkcjonowaniem w społeczeństwie. Jak zwracano uwagę podczas przeprowadzonych konsultacji problemy seniorów mają zarówno wymiar społeczny, zdrowotny jak i organizacyjny. Z jednej strony funkcjonuje duża grupa osób (65+), które chcą aktywnie funkcjonować w społeczeństwie. Wyrażają one gotowość angażowania się w życie lokalne, kulturalne, społeczne, itp. Chcą być zdrowe, sprawne i aktywne fizycznie. Z drugiej strony, istnieje wśród seniorów taka grupa, która wymaga pomocy lub opieki w czynnościach codziennych. W przypadku tej pierwszej grupy istnieje **gotowość i duży potencjał do działań społecznych i samopomocowych**. Ta druga kategoria wymaga natomiast **zwiększenia podaży usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych, itp.** W obszarze interwencji niniejszej strategii seniorzy kwalifikowani będą jako osoby w wieku 60+, z tego względu, że we wskazanej kategorii wiekowej znajduje się liczne grono osób emerytowanych (z racji przysługujących im uprawnień), rencistów bądź też takich, które wkrótce opuszczają rynek pracy.

Tabela 16: Udział poszczególnych funkcjonalnych grup wieku w ludności ogółem (w %), w 2013 r.

	0-2	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65 i więcej
POLSKA	2,97	4,37	5,67	2,98	4,50	6,78	16,30	14,41	12,81	14,43	14,73
DOLNOŚLĄSKIE	2,78	4,18	5,20	2,69	4,18	6,36	16,75	14,48	12,52	15,96	14,84
OBZAR LIDER A4	5,51	5,80	6,46	3,03	4,27	6,17	18,14	17,02	12,30	12,76	10,47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Podczas spotkań konsultacyjnych zwracano uwagę na **słabe zaangażowanie młodzieży w lokalne życie społeczne**. Przede wszystkim ów brak aktywności dotyczył ma populacji między 16 a 24 rokiem życia. Wskazana kategoria mieszkańców obejmuje nieco ponad 10 proc. obywateli obszaru i w kolejnych latach utrzyma się na zbliżonym poziomie ze względu na jej zasilenie przez obecnych uczniów gimnazjów i szkół podstawowych. Występujący problem ma swoje dwa źródła. Z jednej strony widoczny jest tutaj wpływ systemu edukacji, który jest tak zorganizowany, że młodzież obszaru w znakomitej większości (jeśli nie całości) uczęszcza do szkół średnich we Wrocławiu. Podobnie rzecz się ma w przypadku osób studiujących – funkcjonują one przez znaczną część dnia poza swoim miejscem zamieszkania. Na występującą sytuację nakłada się oferta spędzania wolnego czasu, którą prawdopodobnie również w większości wykorzystuje opisywana populacja w mieście wojewódzkim. Zaistniały problem wymaga rozwiązania poprzez kształtowanie postaw tożsamościowych (również na wcześniejszych etapach wieku), uatrakcyjnienie oferty spędzania wolnego czasu, dostosowanie publicznie dostępnej infrastruktury społecznej i rekreacyjnej do zakresu potrzeb wskazanych grup wiekowych.

Tabela 17: Wskaźnik deprywacji lokalnej (korzystający z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców na 1000 ludności) oraz wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej (w %) na obszarze Lider A4

	wskaźnik deprywacji lokalnej					wskaźnik długotrwale korzystających z pomocy społecznej				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
DOLNOŚLĄSKIE	72,97	67,22	64,14	65,99	58,92	40	40	44	46	48
Domaniów	50,89	67,18	70,04	64,01	57,26	15	23	13	32	39
Kąty Wrocławskie	30,34	32,23	27,91	35,04	29,89	25	17	22	15	23

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Kobierzyce	45,63	45,98	44,22	49,86	45,52	80	80	80	73	84
Siechnice	40,67	36,17	33,22	34,42	29,03	50	53	51	43	47
Żórawina	55,00	48,86	43,39	44,66	45,18	22	28	28	32	30
OBSZAR LIDER A4	44,50	46,08	43,75	45,59	41,37	38	40	39	39	45

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych pomocy społecznej właściwych terytorialnie ośrodków pomocy społecznej oraz Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej..

Obszar LGD Lider A4 charakteryzuje się relatywnie **niskim poziomem deprywacji lokalnej**, mierzonym relacją korzystających z pomocy społecznej do ogólnej liczby ludności na 1000 mieszkańców. Wskaźniki obszaru są w tym zakresie o ok. ⅓ niższe niż w przypadku województwa dolnośląskiego (Tabela17). Mniej pozytywnie wypada obszar pod względem **długotrwałego korzystania z pomocy społecznej**. W tym aspekcie właściwy wskaźnik, obejmujący udział osób długotrwanie korzystających z pomocy społecznej wśród ogółu korzystających, jest na przestrzeni analizowanych lat tylko nieznacznie niższy lub równy wskaźnikowi wojewódzkiemu oraz przejawia lekką tendencję wzrostową. Okazuje się dodatkowo, że pod opisywanym względem, gminy wykazują spore zróżnicowanie – np. w gminie Kobierzyce udział długotrwanie korzystających z pomocy społecznej jest nawet kilkakrotnie większy jak w innych gminach. Generalnie daje się zaobserwować prawidłowość, że w większych gminach wskaźnik ten jest wyższy.

Według danych pochodzących z właściwych miejscowo ośrodków pomocy społecznej wynika, że liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie w 2013 r. to 2882. Ogółem w rodzinach, które korzystały ze wskazanego typu wsparcia funkcjonowało 8271 osoby. Najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy społecznej było ubóstwo beneficjenta pomocy – 663 rodziny (1706 osób w rodzinach) korzystały z pomocy na tej podstawie. W niektórych sytuacjach ubóstwo można traktować jako skutek sytuacji życiowej człowieka (np. bezrobocia), jakkolwiek np. w przypadku osób starszych o niskich świadczeniach emerytalnych ubóstwo jest problemem rzeczywistym. Z powodu bezrobocia pomocy udzielono 521 rodzinom (1443 os. w rodzinach), a długotrwała lub ciężka choroba dotknęła 487 rodzin (1036 osób w rodzinach). Z powodu alkoholizmu ze świadczeń skorzystało 111 rodzin. Nie jest to duża skala aczkolwiek, jak podkreślali podczas konsultacji pracownicy ośrodków pomocy społecznej, uzależnienia to jeden z głównych powodów bierności i/lub bezradności, tak zawodowej jak i życiowej. Zwracano uwagę, że zjawisko jest trudne do oszacowania, jakkolwiek bardzo często stanowi czynnik towarzyszący innym powodom przyznawania pomocy społecznej.

Istotnym **problemem społecznym obszaru okazała się niepełnosprawność**, która stanowiła podstawę do przyznania świadczenia 404 rodzinom (873 osoby w rodzinach). Skala udzielonego wsparcia również w tym wypadku nie odzwierciedla problemu, gdyż wielu niepełnosprawnych funkcjonuje w izolacji społecznej i zawodowej incydentalnie korzystając z pomocy udzielanej przez OPSy. Szacunkowe dane wynikające z Powszechnego Spisu Ludności (2011), uwzględniające udział ludności gmin LGD Lider A4 w ludności poszczególnych powiatów, pozwalają szacować, iż niepełnosprawni funkcjonujący na analizowanym obszarze to populacja licząca ok. 6 tys. Jak wynika z konsultacji problemem w pełnowartościowym funkcjonowaniu społecznym oraz zawodowym osób niepełnosprawnych jest brak otwartości (zarówno otoczenia jak i samych niepełnosprawnych) oraz niewystarczające kwalifikacje, aby podejmować aktywność zawodową. Tymczasem doświadczenia wrocławskiego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie wskazują, iż osoby niepełnosprawne chętnie uruchamiają własną działalność gospodarczą – po otrzymaniu właściwego wsparcia (psychologicznego, kwalifikacyjnego oraz finansowego).

3.2 Sektor społeczny

Obszar partnerstwa Lider A4 nie wyróżnia się na mapie regionu pod względem nasycenia organizacjami pozarządowymi. Na przestrzeni analizowanych lat 2009-2013 wskaźnik nasycenia organizacjami, mierzony ich liczbą na 1000 mieszkańców (Tabela18) był niższy niż wojewódzki i krajowy, aby przez kolejne dwa lata osiągnąć średnią dolnośląską. Jednak w kolejnym roku – 2014, znów wynik jest słabszy niż regionalny. Zatem postęp w tym zakresie nie występuje – pomimo korzystnych trendów demograficznych oraz dostępności wsparcia jakie oferują różnego rodzaju organizacje pomocowe (zewnętrzne).

Tabela 18: Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
POLSKA	3	3	3	3	3	3
DOLNOŚLĄSKIE	3	3	3	3	3	4
OBSZAR LIDER A4	2	2	2	3	3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzycy, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Jak wynika z rejestrów prowadzonych na poziomie właściwych starostw powiatowych (wrocławskiego oraz oławskiego), w gminach obszaru funkcjonuje: (1) 27 fundacji; (2) 21 ochotniczych straży pożarnych; (3) 119 stowarzyszeń; (4) 6 stowarzyszeń zwykłych.

Wśród tych organizacji funkcjonuje 61 stowarzyszeń kultury fizycznej. Pozostałe podmioty zajmują się innymi dziedzinami życia (od kultury, poprzez zdrowie, sprawy oświatowe, aż po rozwój lokalny czy zrównoważony rozwój – z uwzględnieniem ochrony środowiska). Jak wynika z przywołanych danych najbardziej rozwinięta jest „branża” podmiotów działających w zakresie sportu, przy czym szczególnie rozwinięte są tutaj organizacje popularyzujące piłkę nożną.

Tabela 19: Organizacje społeczne i zawodowe, fundacje i ZOZ w gminach obszaru, zarejestrowane w KRS

	Domaniów	Kąty Wrocławskie	Kobierzycy	Siechnice	Żórawina	Ogółem
Organizacje w KRS w tym:	12	50	63	28	28	181
Zakłady Opieki Zdrowotnej	0	2	3	1	4	10
Związki Zawodowe*	0	2	3	0	3	8
Odnowa wsi	1	5	10	0	0	16
OSP	6	4	3	1	4	18
Kluby sportowe	0	4	7	2	3	16
inne	5	38	37	24	14	118
Organizacje Pożytku Publicznego	0	7	6	3	4	20

* Kategoria ta uwzględnia zarówno związki pracowników, pracodawców (1) jak i zrzeszenia producentów rolnych (3)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Rejestru Sądowego

Nieco więcej podmiotów trzeciego sektora (niż w rejestrach starostw powiatowych) odnotowano w Krajowym Rejestrze Sądowym (Tabela 19), aczkolwiek jest to baza gromadząca również funkcjonujące na terenie określonych gmin zakłady opieki zdrowotnej oraz związki zawodowe. Istotną informacją pochodzącą z tego źródła jest taka, że wśród organizacji pozarządowych obszaru, 20 podmiotów (11 proc.) posiada status organizacji pożytku publicznego, co odpowiada wskaźnikowi regionalnemu (10 proc.). Podczas przeprowadzonych konsultacji społecznych, uwzględniających obecność organizacji społecznych jako grupy docelowej, wyartykułowane zostały następujące problemy z jakimi borykają się podmioty trzeciego sektora jeśli chodzi o ich bieżące funkcjonowanie: (1) brak środków finansowych na bieżącą działalność oraz na wkład finansowy w wypadku aplikowania o środki; (2) nieumiejętność lokalizacji aktualnych informacji na temat pozyskiwania środków z różnych funduszy; (3) prowadzeniem księgowości; (4) niewystarczające umiejętności w zakresie przygotowywania wniosków aplikacyjnych; (5) brak pomieszczeń na siedzibę stowarzyszenia (oraz wyposażenia niezbędnego do prowadzenia działalności „biura” organizacji); (6) brak współpracy między organizacjami; (7) niska aktywność wolontariacka; (8) brak aktywności ze strony mieszkańców; (9) niewystarczające umiejętności i kwalifikacje osób zaangażowanych w zarządzanie organizacją; (10) brak dostępu do profesjonalnych szkoleń.

3.3 Dziedzictwo kulturowe

Tereny LGD Lider A4 zasiedlane były już w czasach prehistorycznych. Najstarsze odkryte ślady osadnictwa pochodzą sprzed 6 tys. lat i znajdują się na terenie gminy Domaniów. **Bliskość Wrocławia spowodowała, że teren gmin był bezpośrednio związany z historią miasta pełniąc rolę zaplecza rolniczego i usługowego.** Ogromną rolę w rozwoju tego obszaru odegrało położenie w strefie starych traktów komunikacyjnych wiodących ze wschodu na zachód: trakt z Kijowa i pobrażę Morza Czarnego przez Kraków i Wrocław do Norymbergii i Pragi oraz szlak bursztynowy biegnący z Bałtyku do Imperium Rzymskiego.

Wzmianki o wielu miejscowościach obszaru pojawiają się już w XII wieku (m.in. w bulli wrocławskiej papieża Hadriana IV z 1155 roku). W XIII wieku ziemie stanowiły trzon księstwa wrocławskiego i rozpoczął się okres intensywnej kolonizacji na prawie niemieckim. Od XIV wieku posiadłości wiejskie należały do biskupów, klasztorów wrocławskich, rycerzy i patrycjuszów miejskich. Okres wojen religijnych 1618-1648 i wojen napoleońskich dokonał znacznych zniszczeń i zahamował rozwój obszaru. Dopiero przełom XIX i XX wieku to rozwój majątków ziemskich i szybki rozwój przemysłowy wielu miejscowości. Zaczęły powstawać linie kolejowe, które połączyły diagnozowany obszar z Wrocławiem.

Po II wojnie światowej tereny te zostały zasiedlone przesiedleńcami z Kresów Wschodnich oraz Polski Centralnej, przez co powstała niezwykła **mieszanka kultur oraz zwyczajów**, na zwracano uwagę podczas konsultacji społecznych.

Obszar LGD charakteryzuje się **dużą ilością zabytków sakralnych**. Jednym z nich jest jedna z najstarszych świątyń na Dolnym Śląsku, czyli kościół komandorii Joannitów w Tyńcu nad Ślężą zbudowany ok. 1189 r. oraz kościół Katarzyny Aleksandryjskiej z ok. 1257r. otoczony wraz z cmentarzem murem obronnym położony w Św. Katarzynie, a także kościół

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzycy, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Św. Trójcy z Żórawinie z XIII wieku (pełniący funkcje obronne i otoczony fosą, nazywany perłą manieryzmu europejskiego). W rejestrze zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa funkcjonują 23 kościoły wybudowane w średniowieczu oraz 10 powstałych w późniejszych latach.

Na diagnozowanym terenie występuje duże nasycenie zabytkami kultury pałacowej i dworskiej, najokazalsze to zespół pałacowy w Krobielowicach, pałac w Samotworze, Kobierzycach, Biskupicach Podgórnych, dwór Lewaldów w Świętej Katarzynie, pałac w Komorowicach i Danielowicach. Większość zespołów otoczona jest założeniami parkowymi nieraz kilkunastohektarowymi. Zabytkowych założeń parkowych na terenie LGD jest aż 67 co stanowi jedno z większych skupisk na Dolnym Śląsku.

LGD może poszczycić się licznymi przykładami **zabytków związanych z jurysdykcją karną**. Występuje tu kilkanaście malowniczych krzyży pokutnych stojących na rozstajach dróg, w lasach, przy murach kościelnych oraz pręgierz w Żórawinie, a także z późniejszego okresu miejska szubienica której szczątki znajdują się na wzgórzu pod Kątami Wrocławskimi.

Na terenie LGD można znaleźć ciekawe **zabytki rozwijającej się kultury przemysłowej** z których najciekawsze formy architektoniczne to budynki elektrociepłowni Czechnica z początku XX wieku.

Wszystkie zabytki wymagają szczególnej opieki i promocji. Wymienione **walory kultury materialnej wymagają lepszego wyeksponowania i wkomponowania w szerszą ofertę kulturowo – turystyczną** regionu, na co w szczególności zwracali uwagę reprezentanci III sektora – podczas konsultacji społecznych.

Na obszarze LGD mieszkają liczni artyści oraz zespoły dbające o rozwój kulturalny lokalnej społeczności. Najbardziej wyrazistym przejawem **kultury folklorystycznej** (czyli świadomym nawiązaniu do dawnych tradycji) jest działalność zespołów ludowych, pieśni i tańca, grup śpiewaczych. Przy czym zespoły wokalne i taneczne nie zawsze odpowiadają pojęciu kultury folklorystycznej, ponieważ posiadają różnorodny repertuar: od pieśni ludowych i biesiadnych, przez religijne po patriotyczne czy popularne. Na obszarze objętym działają 42 zespoły artystyczne (w tym 4 folklorystyczne), w których funkcjonuje 613 członków (Tabela 20) (62 os. w zespołach folklorystycznych). Być może w najbliższych latach, podążając za ogólnokrajowymi tendencjami renesansu kultury wiejskiej, kolejne zespoły ludowe będą się reaktywować lub powstawać od nowa. Swoje siedziby mają tutaj także warsztaty rzemieślnicze oraz chóry i zespoły tańca. W niektórych wsiach powstały Koła Gospodyń Wiejskich (17 w tym jedno posiadające statut stowarzyszenia), które dbają o zachowanie dziedzictwa wiejskiego. Szczególnie rozwinięta jest działalność KGW w gminie Domaniów, gdzie funkcjonuje 8 tego typu podmiotów.

Tabela 20: Zespoły artystyczne oraz członkowie zespołów artystycznych w gminach obszaru Lider A4

Jednostka terytorialna	zespoły artystyczne					członkowie zespołów artystycznych				
	2009	2011	2012	2013	2014	2009	2011	2012	2013	2014
	szt.	szt.	szt.	szt.	szt.	osoba	osoba	osoba	osoba	osoba
OBSZAR LIDER A4	52	35	45	42	44	614	580	641	613	678

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS – BDL

Obecnie, w każdej z gmin analizowanego obszaru działa ośrodek kultury, jako instytucja skupiająca usługi z opisywanego zakresu. Zarządzanie opisywanym obszarem funkcjonowania społeczności lokalnych obejmuje organizację różnego rodzaju wydarzeń oraz zajęć (kół, klubów, sekcji, pracowni, zespołów) o charakterze cyklicznym, okolicznościowym i/lub przygotowujących w odpowiedzi na jednorazowe zapotrzebowanie. Ofertę uzupełniającą przygotowują lokalne biblioteki i ich filie (16 sztuk) funkcjonujące na terenie poszczególnych gmin, a niekiedy także szkoły publiczne. Istotną rolę odgrywają także organizacje pozarządowe, których cele statutowe powiązane są z prezentowaną problematyką.

Historia i tradycja regionu, zwyczaje i obrzędy dawne są kultywowane w niewielu rodzinach diagnozowanego obszaru ale dzięki inicjatywom samorządów, instytucji kultury, sektora pozarządowego, poprzez organizację imprez plenerowych i spotkań, kół zainteresowań, sekcji (w instytucjach kultury) skierowanych do mieszkańców oraz uczestników z zewnątrz, zainteresowanych ciekawą ofertą, istnieje szansa podniesienia potencjału oraz tożsamość obszaru. Oferta instytucji kultury/organizacji pozarządowych, powiązana z istniejącym dziedzictwem mogłaby w szczególności angażować osoby/środowiska, które zakwalifikowane zostały jako zagrożone wykluczeniem na poziomie społecznym. Obecnie (na koniec 2013 r.), w instytucjach kultury obszaru, działają 92 koła (kluby), ich liczba na przestrzeni analizowanych lat wzrasta (średnio o niespełna 10 proc. rocznie). Istotną kwestią jest jednak spadek liczby uczestników/członków tych kół (klubów) na przestrzeni ostatnich lat. Tym samym oferta w opisywanym zakresie wymagałaby wsparcia.

Imprezy lokalne, jako jeden z mechanizmów aktywizowania społeczności, powinny podkreślać to, co dla danego regionu ważne i wyjątkowe – wydarzenie z przeszłości, specyficzna uprawa, wyjątkowa roślina, postać, kultura czy

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

historia lokalna. Na diagnozowanym obszarze niewiele jest imprez o silnym lokalnym charakterze. Dominują obchody świąt patriotycznych, rocznicowych, kościelnych i rolniczych. Tym bardziej konieczna jest organizacja oferty, która będzie zarazem promowała zasoby i potencjał lokalny, będzie atrakcyjna oraz będzie wychodziła naprzeciw zapotrzebowaniu takich grup docelowych jak młodzież, seniorzy czy inne. Jak również będzie realizowała funkcje integrowania środowiska tzw. „starych” mieszkańców z napływowymi. Na takie zapotrzebowanie zwracali uwagę uczestnicy zarówno spotkań sektorowych jak ogólnogminnych konsultacji – eksponując **problemy słabej integracji wskazanych środowisk oraz niski poziom tożsamości lokalnej**. W ostatnich latach instytucje kultury organizowały (Tabela 21) po kilkaset imprez, które ogółem angażowały populację przewyższającą liczbę mieszkańców.

Tabela 21: Imprezy oraz uczestnicy imprez organizowanych przez instytucje kultury obszaru Lider A4 w poszczególnych latach

Jednostka terytorialna	imprezy (szt.)					uczestnicy imprez (os.)				
	2009	2011	2012	2013	2014	2009	2011	2012	2013	2014
OBSZAR LIDER A4	417	448	344	460	473	116022	61240	57534	97391	93302

Elementem infrastruktury aktywności kulturalnej i/lub społecznej są także świetlice wiejskie, których na analizowanym obszarze jest 95. Ich istnienie jest doceniane przez mieszkańców jako zaplecze sprzyjające życiu lokalnemu w wymiarze społecznym, jako miejsca organizacji różnego rodzaju spotkań, imprez, zajęć – miejsca samoorganizacji społeczności lokalnej. W ostatnich latach sieć świetlic wzbogaciła się o nowe/wyremontowane obiekty, jednak w tej kwestii, w każdej z gmin, **istnieje jeszcze zapotrzebowanie**. Podczas organizowanych konsultacji zwracali na to uwagę mieszkańcy, organizacje społeczne, sołtysi jak i administracja samorządowa. Potrzeba istnienia tego typu obiektów występuje w 19 miejscowościach obszaru i dotyczy zarówno niewielkich wiosek np. Wojkowice, Krajków czy Mędtów (gm. Żórawina), jak i większych miejscowości obszaru jak Kobierzyce, Kąty Wrocławskie czy Smolec. Obok braku wskazanego rodzaju obiektów czy też ich złego stanu (szacuje się, iż ok. 40% tego typu obiektów wymaga remontu czy modernizacji) zwracano także uwagę na brak lub **słabą jakość wyposażenia świetlic**, problem ten dotyczy połowy istniejących obiektów (według szacunków gmin – 56). Innym, silnie eksponowanym problemem funkcjonujących już świetlic, okazuje się brak lub **niewystarczająca oferta animacji, która pozwalałaby młodzieży i mieszkańcom integrować się w wymiarze lokalnym**.

3.4 Produkt lokalny obszaru Lider A4

Produkt lokalny, to wyrób rolny, spożywczy lub rzemieślniczy, wytwarzany na danym obszarze, przez lokalnych producentów (najczęściej mieszkańców, rolników) z surowców lokalnie dostępnych. Produkty lokalne winny wpisywać się w lokalny koloryt, poprzez odniesienie do tradycji, kultury oraz okoliczności przyrodniczych danego obszaru. Tradycje kultury wiejskiej stanowić mogą podłoże dla kreowania produktów lokalnych. Istotne jest, aby dany wyrób został, poprzez „wykreowanie”, jednoznacznie utożsamiony z danym terenem.

W 2008 roku, kiedy powstała pierwsza strategia dla LGD Lider A4 nie dostrzegano produktów, które jednoznacznie można było nazwać regionalnymi. Wskazywano, że gminy obszaru kojarzą się głównie z uprawami sadowniczo-ogrodniczymi. Siechnice – produkcja pomidorów i ogórków, a Kąty Wrocławskie – owoców sadowniczych, kapusty i ogórka kwaszonego oraz winorośli i wina.

Kultywacją i propagowaniem rękodzieła tradycyjnego, bez istotnych cech lokalnych, tj. hafty: krzyżkowy, richelieu, płaski, koronki, pisanki, kwiaty i ozdoby z bibuły itp. zajmował się Klub Rękodzielników, skupiający ok. 60 osób. Dostrzeżono pojawienie się dawnych haftów niemieckich, tj. praktycznie zapomnianego haftu symetrycznego „hardynger”, mało znanego haftu wrocławskiego. W gminach Kąty Wrocławskie oraz Kobierzyce nie zaobserwowano wyróżniających się produktów lokalnych. Podobnie w gminie Żórawina, choć wskazano na potencjał tkwiący w nazwie do wykreowania takowych. Dodatkowo wskazano na reaktywację kilku Kół Gospodyń Wiejskich. Gmina Domaniów, która należała do innego LGD, pomimo braku charakterystycznego produktu lokalnego wyróżniała się prężnie działającymi Kółami Gospodyń Wiejskich. Ich członkinie pieczołowicie kultywowały oraz dalej kultywują tradycje i obyczaje przodków. Kuchnia kresowa jest najlepszym tego przykładem.

Lata 2007 – 2014 to znaczący postęp związany z propagowaniem produktów lokalnych na terenie LGD. Promocja lokalnych twórców, organizacji, przedsiębiorców odbywa się na corocznym „Festiwalu 4 Żywiołów”. Dotychczas odbyło się 5 edycji tej imprezy. W 2014 roku ogłoszono I konkurs na produkt lokalny. Wybrano w sumie 14 laureatów oraz wyróżniono 15. Wszystkie one otrzymały specjalny certyfikat oraz zostały wpisane do katalogu przygotowanego przez LGD. W sumie produktów lokalnych, pochodzących z terenów gmin: Siechnice, Kobierzyce, Kąty Wrocławskie oraz Żórawina jest 49. W gminie Domaniów nie wypromowano dotychczas żadnego produktu lokalnego. Ilość produktów lokalnych w poszczególnych kategoriach (stan na wrzesień 2015 roku) kształtuje się w następujący sposób: kulinaria (21), rękodzieło (16), twórczość artystyczna (7), usługi lokalne (5).

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Rozwój produktów lokalnych ma ważny wymiar kulturowy – może stanowić jeden z aspektów kształtowania tożsamości lokalnej oraz integracji na bazie kultywowanych tradycji. Z drugiej strony produkty lokalne to element oferty, która może mieć wymiar marketingowy. Poprzez produkty lokalne można bowiem komunikować otoczeniu o istnieniu określonej propozycji – produktów czy usług, która będzie nawiązywała do istniejących zasobów lokalnych.

3.5 Sfera społeczna – wnioski

Tabela 22: Wnioski z przeprowadzonych analiz oraz konsultacji dotyczące sfery społecznej

SFERA SPOŁECZNA – WNIOSKI/PROBLEMY	Dane	Dane z
	obiektywne	konsultacji
1. Podziały społeczne na linii „starzy” – „nowi” mieszkańcy obszaru	X	X
2. Niewystarczająca oferta aktywizacji dla osób starszych	X	X
3. Bierność młodzieży szkolnej i studentów oraz niewystarczająca oferta ich aktywizacji		X
4. Izolacja społeczna osób niepełnosprawnych		X
5. Niewystarczająca oferta usług w zakresie opieki nad osobami zależnymi (problem związany z funkcjonowaniem opiekunów na rynku pracy)		X
6. Problem długotrwałego korzystania z opieki społecznej	X	X
7. Brak zaangażowania mieszkańców w wydarzenia/działania na rzecz wspólnoty lokalnej	X	X
8. Deficyty kompetencyjne, informacyjne oraz finansowe organizacji pozarządowych działających na terenie obszaru	X	X
9. Niewystarczająco wykorzystane/eksponowane zasoby dziedzictwa kulturowego		X
10. Niewystarczająca sieć/wyposażenie świetlic oraz oferta w zakresie aktywizacji lokalnej oferowanej w świetlicach	X	X
11. Niewystarczająca promocja dziedzictwa/zasobów lokalnych w w tym także produktów lokalnych		X

Źródło: opracowanie własne

4. Sfera przestrzenna – środowisko, infrastruktura, zasoby turystyczne i rekreacyjne

4.1 Infrastruktura i przestrzeń

Gospodarka przestrzenna na obszarze Lider A4, mierzona udziałem powierzchni objętej ważnymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, jest uporządkowana (60,94 proc.) na poziomie nieodbiegającym od standardów wojewódzkich (58,90 proc.). Najbardziej zaawansowane okazują się pod tym względem gminy Domaniów (2,3 proc.) oraz Żórawina (12,8 proc.).

Struktura wykorzystania obszaru partnerstwa Lider A4 (Tabela 23) odbiega od standardów regionalnych oraz krajowych. Przede wszystkim jest to obszar bardzo słabo zalesiony – zaledwie 4,42 proc. powierzchni stanowią lasy, co jest wartością ponad 6-krotnie mniejszą niż wojewódzka (30,61 proc.). Udział pozostałych gruntów zalesionych oraz zakrzewionych (0,72 proc.) nie różni się od porównywanych poziomów odniesienia. Na obszarze jest wyraźnie zaznaczona funkcja rolnicza, co przejawia się udziałem użytków rolnych o ponad ¼ większym niż dla Dolnego Śląska (59,68 proc.) czy Polski (60,02 proc.). Proporcja gruntów zabudowanych i zurbanizowanych do pozostałych powierzchni jest wyższa (9,48 proc.) niż na poziomach regionalnym (6,85 proc.) i krajowym (5,15%). Udział terenów mieszkaniowych w ogólnej ilości gruntów zabudowanych i zurbanizowanych jest zbliżony do wojewódzkiego, ale już wyraźnie niższy niż w kraju (19,00 proc.), podczas gdy udział terenów przemysłowych jest dwukrotnie wyższy (15,35 proc. vs. 7,16 proc.).

Tabela 23: Struktura wykorzystania powierzchni obszaru Lider A4 (w %)

Jednostka terytorialna	pow. ogółem (w ha)	użytki rolne razem	lasy	grunty zadrzewione i zakrzewione	grunty zabudowane i zurbanizowane		
					razem	tereny mieszkaniowe	tereny przemysłowe
POLSKA	31267967	60,02	29,91	0,89	1612791 (5,15%)	19,00	7,16
DOLNOŚLĄSKIE	1994674	59,68	30,61	0,70	136671 (6,85%)	15,18	10,28
OBSZAR LIDER A4	63936	83,46	4,42	0,72	6063 (9,48%)	15,74	15,35

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS - BDL

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Ze względu na niski poziom lesistości terenów znajdujących się w obrębie Lidera A4, cenne okazują się wszelkie **obszary zieleni (zadrzewienia i zakrzaczenia), np. w postaci miejsc zieleni publicznej czy parków. Ich jakość ma zarówno wymiar rekreacyjny, jak i estetyczny.** Obszary mające swoje przeznaczenie jako tereny rekreacji i wypoczynku obejmują ogółem 200 ha (dane za rok 2014). Jak zwracano uwagę podczas spotkań konsultacyjnych wiele miejsc, które pełnią lub mogłyby pełnić tego rodzaju funkcje, wymaga prac porządkowych i/lub uzupełnień w drobną infrastrukturę np. służącą wypoczynkowi, rekreacji, podniesieniu poziomu bezpieczeństwa a także propagowaniu informacji o regionie (np. oznakowaniu).

Dostępność infrastruktury sieciowej na terenie obszaru Lider A4 jest na zróżnicowanym poziomie. Jeżeli weźmiemy dostępność sieci wodociągowej, pod względem ludności korzystającej (w %) jest na poziomie (91,82 proc.) nieodbiegającym od standardu wojewódzkiego (92,10 proc.) i krajowego (88,00 proc.). Niski udział korzystających występuje w przypadku sieci kanalizacyjnej oraz gazowej. Wskaźniki w tym zakresie są o ponad 1/3 niższe (odpowiednio: 38,00 proc. i 30,96 proc.) jak w skali Dolnego Śląska (odpowiednio: 70,80 proc. i 61,70 proc.) czy Polski (odpowiednio: 65,10 proc. i 52,20 proc.). Szczególnie słabo prezentuje się korzystanie z kanalizacji i gazu na terenach wiejskich, na co istotny wpływ ma niewystarczająco rozwinięta sieć. Zaistniała sytuacja nie wiąże się z uruchamianiem interwencji w tym zakresie w ramach LSR – przekłada się natomiast na właściwą gospodarkę ściekową i energetyczną w gospodarstwach domowych. Jak bowiem zwracano uwagę podczas spotkań konsultacyjnych **istotnym problemem obszaru jest niski poziom świadomości ekologicznej w obszarze wytwarzanych ścieków, paliw wykorzystywanych do ogrzewania, segregowania śmieci,** a także - dodatkowo: postaw konsumenckich.

Na obszarze gmin partnerskich istnieje 538,7 km dróg gminnych, oraz 630,8 km dróg pozostałych. Najbardziej rozwinięta jest sieć dróg w Gminie Siechnice (ponad 208 km), szczególnie, że obszar tej jednostki samorządowej nie należy do największych. Sieć dróg gminnych i wewnętrznych uzupełniają drogi powiatowe (307 km), wojewódzkich i krajowych – w tym autostrada (87,4 km). Jakość oraz ilość niektórych elementów infrastruktury drogowej oraz tzw. towarzyszącej, znajdującej się w otoczeniu dróg nie jest wystarczająca oraz ulega stopniowej degradacji. Według szacunków poszczególnych gmin blisko 40 proc. dróg znajdujących się w zarządzie gmin wymaga remontów bądź przebudowy. Uzupełnienia/poprawy wymagają chodniki, miejsca parkingowe. W celu zwiększenia poczucia bezpieczeństwa istotne jest także uzupełnienie oświetlenia czy wiat przystankowych – ogółem na analizowanym obszarze znajduje się 372 przystanków komunikacji zbiorowej. Podczas spotkań konsultacyjnych mieszkańcy obszaru sygnalizowali niedogodności związane ze: **złym stanem technicznym dróg** (w tym także dróg śródpolnych, które mogłyby być wykorzystywane do celów rekreacyjnych jako trasy/szlaki rowerowe), **brakiem/złym stanem chodników, oświetlenia, wiat przystankowych,** itp.

Tereny LGD znajdują się w dorzeczu Odry i zlewni rzeki Ślęzy, Bystrzycy i Oławy. Rzeki te są uregulowane. Poza siecią naturalnych cieków obszar LGD przecinają liczne rowy melioracyjne. Główne dopływy rzek przebiegających przez LGD to: Ślęza – Sławka, Czarna Sławka, Żórawka i Żalina, Bystrzyca – Strzegomka, Czarna Woda. Niewielkie stawy i oczka wodne znajdują się w wielu miejscowościach. W odniesieniu do tych miejsc mieszkańcy obszaru zgłaszali potrzebę ich porządkowania oraz zagospodarowania w celu rozwinięcia oferty rekreacyjnej i podniesienia estetyki poszczególnych miejscowości. Mieszkańcy, podczas spotkań konsultacyjnych zwracali także uwagę na brak zbiorników wodnych, które czyniłyby ofertę spędzania wolnego czasu atrakcyjniejszą.

Na obszarze Lider A4 istnieje relatywnie niewielki zasób wysokiej klasy walorów przyrodniczych. Przewidziane prawem formy ochrony przyrody występujące na terenie gmin obszaru to Park Krajobrazowy "Dolina Bystrzycy" (8570 ha), powstały w 1998 roku. Celem ochrony jest część rzeki Bystrzycy oraz zbiornik Mietków jako obszary o bardzo wysokim wskaźniku różnorodności gatunkowej i liczebności organizmów żywych. Park ten tylko częściowo położony jest na terenie LGD – w gminie Kąty Wrocławskie. Ponadto istnieją także tereny objęte ochroną Natura 2000: Specjalny Obszar Ochrony „Przeplatki nad Bystrzycą” (PLH020055) – gmina Kąty Wrocławskie Specjalny Obszar Ochrony „Grądy Odrzańskie” (PLH020017) – gmina Siechnice. Obszar Specjalnej Ochrony „Grądy w dolinie Odry” (PLH020017) – gmina Siechnice. Na terenie LGD ochroną objęto 11 drzew pomnikowych i głazów narzutowych. Na terenie Gminy Kąty Wrocławskie – 5 drzew (dęby szypułkowe), Kobierzyce – 3 drzewa (lipa drobnolistna, wiąz szypułkowy i dąb szypułkowy), Siechnice – 2 głazy narzutowe i Żórawina – 1 drzewo – dąb „Wilczek”.

4.2 Potencjał turystyczny

Obszar gmin LGD Lider A4 leży pomiędzy Równiną Wrocławską a Przedgórzem Sudeckim i Masywem Ślęzy, posiada charakter nizinny lub łagodny pagórkowaty. Na terenie partnerstwa istnieją **sprzyjające warunki do uprawiania turystyki aktywnej** – pieszej, rowerowej i konnej – niewymagającej specjalnego przygotowania fizycznego, turystyki wiejskiej oraz rodzinnej, która sprawdzałaby się do kilkugodzinnego pobytu na obszarze. Szanse dla rozwoju w tym kierunku stanowi bliskie położenie miasta Wrocławia oraz głównych tras komunikacyjnych regionu. W tym kontekście za

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

główną grupę docelową oferty turystycznej powinien być uznawany, poza mieszkańcem obszaru (klientem wewnętrznym), mieszkaniec Wrocławia, który chciałby w aktywny (aczkolwiek niewymagający) i przyjemny sposób spędzić poza miastem kilka/kilkanaście godzin. Na potrzeby tego typu turystyki konieczne jest spełnienie kilku istotnych wymogów: dobra informacja turystyczna, oferta rekreacyjna (w powiązaniu z prezentacją potencjału kulturowego), oferta gastronomiczna. Wskazane wymogi mieszczą się w obszarze interwencji niniejszej LSR.

Walory sprzyjające aktywności kulturalnej przedstawiono w podrozdziałach sfery społecznej. W ramach wskazanej powyżej oferty mieści się propozycja stanowiąca dorobek Lidera A4 przygotowana w ramach projektu „Wrota Regionu”, który został zrealizowany wraz z sąsiednimi LGD (Gromnik i Ślężanie). Projekt współpracy oparty jest o stronę internetową oraz aplikację dostępną na telefon. Tam znaleźć można informacje o historii, zabytkach, imprezach oraz produktach lokalnych. Na terenie obszaru umieszczono infokioski, w których można wyszukać informacje niezbędne do planowania podróży. Projekt obejmuje także liczne trasy turystyczne dla rowerzystów i zmotoryzowanych. „Wrota Regionu” stanowią swoistą bazę do dalszej rozbudowy sieci infrastruktury oraz odpowiedniej promocji obszaru – jego kontynuację zaplanowano w ramach LSR na lata 2015 – 2022.

W ostatnich latach poprawiła się baza hotelarsko-gastronomiczna. Powstały gospodarstwa agroturystyczne, rozwinęły się ośrodki jeździeckie, powstało pole golfowe, istnieje możliwość rozwoju kajakerstwa na rzekach Bystrzyca oraz Odra. Możliwości rekreacyjne stwarza także bliskość Masywu Ślęży, Zalewu Mietkowskiego, Parku Krajobrazowego „Doliny Bystrzycy”, Doliny Rzeki Odry, „Grądów Odrzańskich”. Obszar posiada gęstą sieć szlaków turystycznych związanych bezpośrednio z Masywem Ślęży, który traktowany jest jako strefa łącznikowa pomiędzy aglomeracją Wrocławską a Przedgórzem Sudeckim (Tabela 24).

Tabela 24: Szlaki turystyczne przebiegające przez teren obszaru Lider A4

SZLAKI PIESZE	
niebieski	Wrocław Muchobór Wielki – Smolec – Sadków – Krobielowice – Zachowice – Siedlakowice – Kryszałowice – Stary Zamek – Rogów Sobócki – Sobótka Dworzec PKP. Gmina: Kąty Wrocławskie.
zielony	Wrocław Leśnica – Samotwór – Bogdaszowice – Romnów – Małkowice – Sadowice – Kąty Wrocławskie – Dworzec PKP. Gmina: Kąty Wrocławskie
żółty okalający Wrocław	Leśnica – Smolec – Tyniec Mały – Bielany Wrocławskie – Żerniki Wrocławskie – Święta Katarzyna – Czernica Wrocławska. Gminy: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Żórawina, Siechnice.
żółty	Żórawina – Galowice – Wilczków – Jaksonów – Szczepankowice – Cieszyce – Solna – Olbrachtowice – Stary Zamek – Kunów – Świątyni – Strzegomiany – Sobótka. Gminy: Żórawina, Kobierzyce
VIA REGIA - Droga św. Jakuba	Grodziszów – Zębice – Prawocin – Siechnice – Blizanowice – Trestno. Gmina: Siechnice
SZLAKI ROWEROWE	
Trasa A	Wrocław Gaj- Wrocław Ołtaszyn- Radomierzycze- Żerniki Wrocławskie- Smardzów- Święta Katarzyna- Siechnice- Blizanowice- Trestno- Wrocław Opatowice- Wrocław Nowy Dom- Wrocław- Bierzany- Wrocław Rakowiec- Wrocław Tarnogaj- Wrocław Gaj- istnieją dwa warianty powrotów. Gmina: Siechnice
Trasa B	Wrocław Gaj/Tarnogaj/Księża Małe/Księża Wielkie/Brochów/Zachryce- Św. Katarzyna- Sulimów- Zębice- Grobllice- Kotowice- Zakrzów- Kotowice- Siechnice- Blizanowice- Trestno- Wrocław Opatowice/Nowy Dom/Bierzany/Rakowiec/Tarnogaj- Wrocław. Gmina: Siechnice
Szlakiem Doliny Rzeki Ślęży	Wrocław- Ołtaszyn Wzgórze Andersa- Wysoka- Krwiany- Szukalice- Galowice- Wilczków- Kuklice- Szczepankowice- Budziszów- Tyniec nad Ślężą- Pustków Wilczkowicki- Damianowie- Ręków- Nasławice- Sobótka. Gmina: Żórawina, Kobierzyce
Szlakiem Pamiątek Architektury Sakralnej	Wrocław- Ołtaszyn Wzgórze Andersa- Ślęza- Krwiany- Komorowie- Szukalice- Galowice- Pasterzyce- Jaksonów- Przeclawice- Tyniec nad Ślężą- Biskupice- Wilczkowice- Nasławice- Sobótka. Gmina: Żórawina, Kobierzyce, Kąty Wrocławskie
Szlakiem Pałaców	Sobótka- Kunów- Stary Zamek- Ręków- Solona- Wierzbie- Królikowice- Krzyżowice- Żerniki Małe- Tyniec Mały- Biskupice Podgórze- Nowa Wieś Wrocławska- Zabrodzie- Wrocław Klecina. Gminy: Kobierzyce, Kąty Wrocławskie
Szlakiem Nefrytów i Serpentytów	Wrocław Klecina- Zabrodzie- Cesarzowice- Zybyszów- Jaskotle- Gądów- Nowa Wieś Wrocławska- Małuszów- Krzyżowice- Gniechowice- Żurawice- Solna- Ręków- Nasławice- Świątyni- Księginice Małe- Przemętów- Sulistrowice. Gminy: Kobierzyce, Kąty Wrocławskie
Szlakiem Parków Podworskich	Wrocław Klecina- Zabrodzie- Tyniec Mały- Żerniki Małe- Krzyżowice- Nowiny- Królikowice- Kobierzyce- Kuklice- Szczepankowice- Rolantowice- Dobkowie- Domianowice- Ręków- Nasławice- Księginice Małe- Przemętów- Sulistrowice. Gminy: Kobierzyce, Kąty Wr.
EuroVelo 9- Szlak Bursztynowy	Gdańsk - Poznań - Wrocław - Ołomuniec - Brno - Wiedeń - Graz - Maribor - Pula, Długość 2000 km. Gminy: Kąty Wrocławskie, Kobierzyce
Ścieżki dydaktyczne i konne	
Historyczna Ścieżka Edukacyjna. Gmina: Siechnice. Powstała w wyniku realizacji projektu „Dwie Ścieżki Czasu”. Przedstawia najważniejsze punkty historyczne	
Miejscowości Święta Katarzyna, opiekuje się nią Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Świętej Katarzynie	
Krzyżowice- ścieżka konna. Ścieżka przechodzi przez drogi leśne i polne.	

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu „Wrota Regionu”

Słabą stroną obszaru, pod diagnozowanym względem, jest **niska jakość informacji turystycznej**. O ile bowiem wskazane powyżej Wrota Regionu uwzględniają zasób kulturowy i rekreacyjny obszaru, o tyle wykorzystanie zgromadzonej tam wiedzy wykracza poza możliwości technologiczne części potencjalnych odbiorców (ze względu na dostęp przez Internet), a stworzona infrastruktura (infokioski) nie wypełnia tutaj luki informacyjnej. Jak zwracali uwagę mieszkańcy obszaru podczas konsultacji społecznych, w zakresie istniejącego potencjału rekreacyjnego (oraz kulturowego/historycznego) wciąż potrzebna jest informacja przekazywana za pomocą tradycyjnych środków czy kanałów komunikacji – dobrego oznakowania w terenie, tradycyjnych łatwo dostępnych mapek, broszur, folderów

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

informacyjnych, tablic itp. W niektórych wypadkach, ze względu na bezpieczeństwo i komfort użytkowników należałoby skorygować przebieg tras oraz uzupełnić je o dodatkowe interesujące punkty, a przede wszystkim właściwie oznakować.

Ponieważ obszar dysponuje potencjałem do rozwoju **oferty rekreacyjnej** (w powiązaniu z zasobem kulturowym) za **niewystarczającą należy uznać ilość i jakość infrastruktury i usług w tym zakresie** – także z uwzględnieniem jej nieograniczonej dostępności dla mieszkańców. Według danych pozyskanych z gmin obecnie funkcjonuje 96 obiektów sportowych na obszarze Lider A4, z czego 1/3 wymaga remontów/modernizacji, a 2/3 doposażenia. Potrzeba wybudowania nowych obiektów obejmuje 26 możliwych do zrealizowania inwestycji. Jest to informacja o tyle istotna, że jak wskazywano w procesie konsultacji, infrastruktura sportowa jest mało urozmaicona – dominują boiska piłkarskie, nie zawsze oferujące wystarczającą jakość i bezpieczeństwo ze względu np. na brak oświetlenia, czy zaplecza sanitarnego. Niewystarczająca jest infrastruktura pozwalająca uprawiać inne dyscypliny sportu (także ze względu na brak stosownego sprzętu), czy aktywnie spędzać czas. Z punktu widzenia oferty dedykowanej najmłodszym obywatelom, których populacja jest stosunkowo spora (Tabela 24), istnieje zapotrzebowanie na takie zagospodarowanie ogólnie dostępnych przestrzeni, które pozwolą bezpiecznie i atrakcyjnie spędzać czas (np. w postaci placów zabaw, siłowni zewnętrznych, ścieżek zdrowia czy innych atrakcji). Jeśli chodzi o place zabaw, to obecnie istnieją 153 tego typu obiekty na obszarze Lidera A4. Według szacunków gmin (co potwierdzają oczekiwania społeczne) 50 proc. z nich wymaga doposażenia i tyle samo modernizacji. Dostrzega się także potrzebę wybudowania 19 placów zabaw. Wskazane elementy zagospodarowania przestrzeni publicznych mogłyby stanowić ofertę dostępną zarówno dla mieszkańców jak i potencjalnych odwiedzających.

Elementem obsługi ruchu turystycznego są również usługi noclegowe. Pod tym względem obszar Lider A4, z uwagi na rentę położenia, mógłby świadczyć ofertę lokowaną jako tzw. **turystyka biznesowa**. Obszary podmiejskie cieszą się sporą popularnością jako miejsce organizacji różnego rodzaju imprez (spotkań, konferencji). Ten potencjał Lidera A4 wydaje się być **wykorzystywany w niewystarczającym stopniu**. Co prawda dane dotyczące podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON wskazują, iż usługi w zakresie zakwaterowania (PKD Sekcja I – dział 55) świadczy 36 przedsiębiorców, jednak nie przekłada się to na faktyczną ofertę. W bazie danych GUS funkcjonuje 8 obiektów noclegowych (w tym 5 hoteli), które oferują 171 pokoi i 520 miejsc noclegowych. Brakuje podmiotów oferujących usługi noclegowe w Domaniowie i Żórawinie, a ich koncentracja występuje w gminie Kobierzyce. W 2013r. z noclegów w tych obiektach skorzystało 16 531 osób (w tym 845 turystów zagranicznych). Łącznie osobom tym udzielono 28 565 noclegów. Oznacza to, że jeden turysta skorzystał średnio z 1,72 proc. doby hotelowej – przybył więc w celach biznesowych. Zasygnalizowaną intensywność ruchu turystycznego należy ocenić jako niską, gdy odniesiemy sytuację do poziomu Dolnego Śląska czy nawet kraju. Okazuje się bowiem, że miernik intensywności ruchu turystycznego (**wskaźnik Schneidera**⁶) wynosi dla analizowanego obszaru 22,38, podczas gdy w regionie jest to: 75,41, a w kraju: 60,77. Ofertę noclegową, w powiązaniu z gastronomiczną, uzupełniają istniejące na obszarze Lider A4 gospodarstwa agroturystyczne – istnieje 7 tego typu obiektów.

Ponadto szacuje się, że działalność gastronomiczną (restauracje, bary) prowadzi 40 obiektów – pomimo, że działalność związaną z organizacją żywienia prowadzi na obszarze Lider A4 175 przedsiębiorców (PKD Sekcja I – dział 56). Sami mieszkańcy, podczas spotkań konsultacyjnych, zwracali uwagę na potrzebę uatrakcyjniania oferty gastronomicznej – również w powiązaniu z wykorzystaniem lokalnego potencjału rolniczego. Z tej perspektywy za niewykorzystany uznano czynnik popularności ekologicznej żywności – w powiązaniu z częściowo rolniczym profilem obszaru, charakteryzującym się dobrą jakością gleb. Wyraźnym deficytem jest w tym zakresie brak gospodarstw ekologicznych.

4.3 Sfera przestrzenna – wnioski

Tabela 25: Wnioski z przeprowadzonych analiz oraz konsultacji dotyczące sfery przestrzennej (w tym walorów turystycznych)

SFERA PRZESTRZENNA – WNIOSKI/PROBLEMY	Dane obiektywne	Dane z konsultacji
1. Potrzeba zwiększenia dbałości o przestrzeń publiczną (estetyka i bezpieczeństwo)	X	X
2. Potrzeba generowania dodatkowej oferty rekreacyjnej i atrakcji turystycznych (w tym oznakowania turystycznego)	X	X
3. Mało urozmaicona baza i oferta sportowa		X
4. Niewystarczający poziom bezpieczeństwa na drogach ze względu na ich jakość oraz niewystarczające zaplecze infrastruktury towarzyszącej	X	X

⁶ Wskaźnik Schneidera obliczany jest według wzoru: Liczba turystów korzystających z noclegów/liczba stałych mieszkańców obszaru x 100. Por. A.R. Szromek, *Pomiar funkcji turystycznej obszarów za pomocą wskaźników funkcji turystycznej na przykładzie obszarów państw europejskich*

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin
Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

5. Niewystarczająca podaż usług w zakresie obsługi ruchu turystycznego	X	X
6. Niewystarczający poziom promocji obszaru jako terenu posiadającego wspólne walory i dziedzictwo		X

Źródło: opracowanie własne

5. Wewnętrzna spójność obszaru

Spójność przestrzenna: Obszar LGD Lider A4 charakteryzujący się rolniczym i słabo urozmaiconym krajobrazem na mapie Dolnego Śląska jest jednym z najbardziej nizinnych regionów. Bardzo niska powierzchnia zalesień oraz niewielka powierzchnia i różnorodność obiektów chronionych wraz ze skromną siecią hydrograficzną w gminach Domaniów, Kobierzyce i Żórawina oraz postępującym uprzemysłowieniem obszaru stawia poważne wyzwania rozwojowe dla mieszkańców i gmin Lider A4. Poważne wyzwanie to również postępująca presja Wrocławia związana z zabudową i ruchem komunikacyjnym związanym z aglomeracją. Wymienione problemy są spójnymi elementami dla tego obszaru, który chce i może rozwijać się zachowując swoje funkcje i wartości wiejskie w otoczeniu miasta.

Wspólne mianowniki tego obszaru to nie tylko położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia, ale również lokalizacja w widłach dwóch kluczowych rzek Dolnego Śląska – od północnego wschodu Doliny Odry a od północnego zachodu Doliny Bystrzycy. Zostały one uznane jako istotne korytarze ekologiczne niezbędne dla zachowania siedlisk i gatunków dolin rzecznych. Wykorzystanie tych walorów przyrodniczych w aktywizowaniu turystycznym obszaru to ważne zadanie dla Stowarzyszenia Lider A4, jednak pod warunkiem szczególnie troskliwej ochrony tych terenów i rozwijaniu zrównoważonego użytkownika wypoczynkowego i rekreacyjnego.

Spójnikiem historycznym dla obszaru są interesujące przykłady architektury sakralnej, parki, pałace i zabudowania dworskie, oraz krzyże pokutne. Obiekty te rozsiane są po całym obszarze tworząc klimat krajobrazu wiejskiego i łącząc współczesność z ciekawą historią tych ziem.

Spójność gospodarcza: obszar charakteryzuje się bardzo niskim poziomem bezrobocia oraz tak wysoką podażą miejsc pracy, która jest w stanie wchłonąć lokalne zasoby ludzkie – osoby w wieku produkcyjnym. Do tego dochodzi jeszcze relatywnie wysoki poziom przedsiębiorczości mieszkańców. Wskazane tendencje sprawiają, że na analizowanym obszarze istnieje silna konkurencja, co tę dobrą stroną, że powinno wyzwalać kreatywność i dążenie do wdrażania innowacji. Istniejące mikro i małe przedsiębiorstwa potrzebują wsparcia, które pozwoliłoby im na szybszy rozwój. Jednocześnie osoby młode (stanowiące wysoki odsetek w populacji mieszkańców w wieku produkcyjnym), będące na początku swojej kariery zawodowej potrzebują impulsu finansowego, który pozwoliłoby im właśnie na tym obszarze uruchamiać własną działalność gospodarczą (podobnie jak kobiety czy osoby niepełnosprawne). Na poziomie gospodarczym – dla wzmocnienia potencjału warto podjąć działania kooperacyjne.

Obszar LGD posiada potencjał dla rozwoju turystyki weekendowej i rekreacji w otoczeniu miasta. Bliskość Wrocławia zamieszkałego przez ponad 600 tys. mieszkańców, dostępność komunikacyjna regionu i możliwość wykorzystania dolin rzeki Odry, Bystrzycy i Ślęzy jako osiowych produktów turystycznych wraz z uzupełnieniem tej oferty przez agroturystykę, ośrodki konne i smaczną propozycję kulinariów wyznacza także kierunki rozwoju dla lokalnych przedsiębiorców.

Spójność społeczna: Obszar LGD jest również spójny społecznie. Występują tu podobne zjawiska społeczne: 1) mieszkańcy mają dostęp do pracy, 2) infrastruktura społeczna jest lepiej rozwinięta niż na innych obszarach wiejskich Dolnego Śląska; 3) różnorodna oferta ośrodków kultury wsparta siecią świetlic i bibliotek zapewnia warunki wstępne do rozwoju zainteresowań i aktywności mieszkańców.

Przed wszystkim jednak owa spójność społeczna wiąże się z występującymi tutaj problemami: 1) niskim poziomem integracji – podziałami na nowych i starych mieszkańców gmin, a co za tym idzie 2) niskim poziomem tożsamości lokalnej i identyfikacji z miejscem zamieszkania, 3) brakiem aktywności społecznej, 4) relatywnie niskim poziomem rozwoju sektora pozarządowego, 5) powolnym wykorzenianiem kultury i tradycji wiejskiej.

ROZDZIAŁ IV ANALIZA SWOT

Analiza SWOT obszaru Lider A4 została opracowana dla trzech sfer: gospodarczej – z uwzględnieniem kapitału ludzkiego, społecznej – z uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego oraz przestrzennej – uwzględniającej walory środowiska jaki i zagospodarowanie służące turystyce. SWOT został przygotowany przy współudziale mieszkańców obszaru, podczas warsztatów przyszłościowych mających miejsce w każdej z gmin obszaru. Następnie wypracowany materiał został uporządkowany (uwzględniono w nim te elementy słabych i mocnych stron, które występują w co najmniej trzech gminach) oraz nadano mu ostateczny kształt podczas debaty Forum Lokalnego Lider A4. W poniższych tabelach (26, 27, 28) zaprezentowano wyniki analizy SWOT oraz wskazano podrozdziały w których umieszczono więcej

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

informacji na dany temat. Czynnikiem mającym walor obiektywny – niewymagającym szerszego komentarza (np. korzystne położenie względem Wrocławia), którym nie poświęcano szczególnego miejsca w diagnozie nadano kod N = Neutralny.

1. Analiza SWOT – sfera gospodarcza (w tym kapitał ludzki)

Tabela 26: Analiza SWOT – sfera gospodarcza, w tym kapitał ludzki.

		ODNIESIENIE DO DIAGNOZY (podrozdział)		
		Sfera gosp.	Sfera społ.	Sfera przestrzenna
MOCNE STRONY		1	2	3
1	Niski poziom bezrobocia	2.2	3.1	X
2	Korzystne położenie względem Wrocławia jako rynku pracy i zbytu	N	X	X
3	Korzystne położenie względem ważnych szlaków komunikacyjnych (drogi, kolej)	N	X	X
4	Dostępność kolejowa (transport osobowy i towarowy)	N	X	X
5	Istniejące strefy ekonomiczne	2.1	X	X
6	Liczne tereny przeznaczone pod inwestycje	2.1	X	X
7	Dobrze wykwalifikowane zasoby kadrowe w przedsiębiorstwach	N	X	X
8	Wysoka rozpoznawalność gmin obszaru	N	X	X
9	Wysokiej jakości gleby	2.1	X	X
10	Dogodne warunki naturalne dla rozwoju lokalnych produktów (spożywczych)	2.1	3.4	X
SŁABE STRONY				
11	Niekorzystna sytuacja kobiet na rynku pracy (jako bezrobotnych)	2.2	3.1	X
12	Niekorzystna sytuacja niepełnosprawnych na rynku pracy – ukryte bezrobocie, brak ofert	2.2	3.1	X
13	Relatywnie wysoki odsetek osób długotrwale pozostających bez pracy (43,82%)	2.2	3.1	X
14	Niski potencjał innowacyjny mikro i małych przedsiębiorstw	2.1	X	X
15	Niski potencjał inwestycyjny mikro i małych przedsiębiorstw (kapitał obrotowy i/lub załączkowy)	2.1	X	X
16	Niechęć mieszkańców do dokształcania i/lub przekwalifikowania	N	X	X
17	Słaba rozpoznawalność produktów lokalnych z obszaru Lider A4	N	3.4	X
18	Rozdrobnione rolnictwo	2.1	X	X
19	Niewykształcony system przetwórstwa lokalnego	2.1	X	X
20	Niewykształcony system krótkich łańcuchów dostaw	2.1	X	X
SZANSE				
21	Rozwój aglomeracji wrocławskiej	N	N	X
22	Rozbudowa systemu kolei aglomeracyjnej	N	N	X
23	Zewnętrzne środki finansowe na wsparcie MŚP	N	N	X
24	Dostępność oferty podnoszenia kwalifikacji (kursy, szkolenia, studia)	N	N	X
25	Rozwój przetwórstwa rolnego oraz nowych rynków zbytu	N	N	X
26	Wzrost popytu na produkty lokalne	N	N	X
27	Bliskość do ośrodków akademickich (rozwoj potencjału innowacyjnego)	N	N	X
28	Dostępność środków na wprowadzanie innowacji	N	N	X
ZAGROŻENIA				
29	Zanikanie drobnej przedsiębiorczości	N	N	X
30	Pogłębianie się dysproporcji w poziomie życia ludności	N	N	X
31	Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej	N	N	X
32	Umowy „śmieciowe”	N	N	X
33	Przesycenie rynku – nadmiar towarów o niskiej jakości	N	N	X
34	Niska świadomość konsumentów (np. w zakresie jakości żywności)	N	N	X
35	Niestabilna polityka wobec przedsiębiorstw	N	N	X
36	Skomplikowane procedury ubiegania się o środki UE	N	N	X
37	Presja związana z likwidacją małych gospodarstw rolnych	N	N	X
38	Presja na silną specjalizację rolnictwa	N	N	X

2. Analiza SWOT – sfera społeczna (w tym dziedzictwo lokalne)

Tabela 27: Analiza SWOT – sfera społeczna w tym dziedzictwo lokalne

		ODNIESIENIE DO DIAGNOZY		
		Sfera gosp.	Sfera społ.	Sfera przestrzenna
MOCNE STRONY		1	2	3
1	Istniejące zabytki architektoniczne (zamki, ruiny, kościoły, pozostałości parkowe itp.)	X	3.1	X
2	Działalność instytucji kultury oraz org. społ. w obszarze kultury i dziedzictwa lokalnego	X	3.3	X

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

3	Istniejąca sieć świetlic wiejskich	X	3.3	X
4	Wzrastający potencjał organizacji społecznych	X	3.2	X
5	Rozwinięta działalność klubów sportowych	X	3.2	X
6	Kultywowanie tradycji lokalnych obszaru (np. kultura kresowa, tradycja wiejska)	X	3.3	X
7	Istniejące produkty lokalne (gastronomia, rękodzieło, produkty spożywcze)	X	3.4	X
8	Liczne cykliczne imprezy plenerowe i okolicznościowe	X	3.3	X
9	Otwartość seniorów na aktywne funkcjonowanie w społeczeństwie	X	3.1	X
10	Systematyczny wzrost populacji obszaru	X	3.1	X
11	Relatywnie młode społeczeństwo obszaru	X	3.1	X
12	Niski wskaźnik deprywacji lokalnej	X	3.1	X
SŁABE STRONY				
13	Niewystarczająca ilość obiektów publicznych (np. świetlic) udostępnianych mieszkańcom	X	3.3	X
14	Niewystarczające zaplecze/wypos. obiektów publicznych (świetlic, boisk, placów zabaw)	X	3.3	X
15	Zły stan techniczny istniejących zabytków	X	3.3	X
16	Bariery architektoniczne w obiektach publicznych (niepełnosprawni)	X	3.3	X
17	Niewystarczające wykorzystanie potencjału tradycji wielokulturowości	X	3.3	X
18	Niedostosowanie oferty kulturalnej do zmieniających się wzorów spędzania wolnego czasu	X	3.3	X
19	Niewykorzystana infrastruktura świetlic wiejskich	X	3.3	X
20	Brak profesjonalnych animatorów w świetlicach wiejskich	X	3.3	X
21	Brak zaangażowania mieszkańców w organizowane wydarzenia	X	3.3	X
22	Niski poziom integracji społecznej	X	3.3	X
23	Starzejące się społeczeństwo obszaru	X	3.1	X
24	Niewystarczająca oferta aktywizacji seniorów	X	3.1	X
25	Niski poziom aktywności społecznej ludzi młodych	X	3.1	X
26	Niewystarczająca oferta aktywizacji młodzieży	X	3.1	X
27	Podziały społeczne („starzy” – „nowi” mieszkańcy)	X	3.1	X
28	Wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych	2.2	3.1	X
29	Niewystarczająca podaż usług na rzecz osób zależnych	2.2	3.1	X
30	Ukryte patologie społeczne (uzależnienia, przemoc w rodzinie)	X	3.1	X
31	Niski potencjał organizacyjny i/lub finansowy lokalnych organizacji pozarządowych	X	3.2	X
32	Niski poziom wykorzystania instytucji wolontariatu	X	3.2	X
33	Uprzywilejowana pozycja organizacji pozarządowych działających w obszarze piłki nożnej	X	3.2	X
34	Słabe oddziaływanie promocji obszaru	X	3.3	4.2
SZANSE				
35	Napływ nowych mieszkańców (zwiększenie populacji)	X	3.1	X
36	Promocja III sektora oraz wolontariatu przez instytucje zewnętrzne	X	N	X
37	Dostępność oferty wspierającej rozwój organizacji pozarządowych i inicjatyw oddolnych	X	N	X
38	Wzrost poziomu zaufania społecznego	X	N	X
39	Wzrost zainteresowania lokalnymi produktami i kulturą	X	N	X
40	Społeczna odpowiedzialność biznesu – zaangażowanie biznesu w życie wspólnot lokalnych	X	N	X
ZAGROŻENIA				
41	Napływ nowych mieszkańców (pogłębianie podziałów społecznych, brak integracji)	X	N	X
42	Niski poziom świadomości znaczenia kapitału społecznego dla rozwoju	X	N	X
43	Spadek poziomu zaufania społecznego	X	N	X

3. Analiza SWOT – sfera przestrzenna (środowisko, infrastruktura, zasoby turystyczne i rekreacyjne)

Tabela 28 Analiza SWOT – sfera przestrzenna w tym uwarunkowania środowiskowe oraz potencjał turystyczny i rekreacyjny

		ODNIESIENIE DO DIAGNOZY		
		Sfera gosp.	Sfera społ.	Sfera przestrzenna
MOCNE STRONY		1	2	3
1	Brak przemysłu ciężkiego	X	X	N
2	Niski poziom zanieczyszczenia środowiska	X	X	N
3	Obszary Natura 2000 (wysoka jakość środowiska)	X	X	4.1
4	Potencjał istniejących terenów zieleni (np. parki)	X	X	4.1
5	Ukształtowanie terenu sprzyjające turystyce aktywnej i rodzinnej	X	X	4.1
6	Rozwinięta infrastruktura sportowa (boiska)	X	X	4.2
7	Istniejąca oferta usług gastronomicznych	X	X	4.2
8	Istniejące atrakcje turystyczne przybliżające potencjał obszaru (np. muzea, odrestaurowane zabytki, itp.)	X	3.3	4.2

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin
Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

9	Istniejąca oferta turystyczna i rekreacyjna (np. stadniny koni, szlaki turystyczne, golf)	X	X	4.2
SŁABE STRONY				
10	Niski poziom świadomości ekologicznej (ścieki, spalanie śmieci, niska emisja, dzikie wysypiska, wypalanie nieużytków, złe traktowanie zwierząt)	X	X	4.1
11	Brak dużych kompleksów leśnych	X	X	4.1
12	Niezagospodarowane przestrzenie publiczne (brak estetyki i poczucia bezpieczeństwa)	X	X	4.1
13	Brak infrastruktury wypoczynku wodnego	X	X	4.2
14	Mało urozmaicona infrastruktura sportowa	X	X	4.2
15	Niewystarczająca ilość i jakość infrastruktury rekreacji na świeżym powietrzu	X	X	4.2
16	Niewystarczająca oferta sportowa i rekreacyjna	X	X	4.2
17	Niewystarczająca ilość szlaków turystycznych (pieszych, rowerowych, konnych, itp.)	X	X	4.2
18	Niewystarczająca informacja na temat szlaków turystycznych	X	X	4.2
19	Słabe oznakowanie turystyczne obszaru	X	X	4.2
20	Niewystarczająca oferta gastronomiczna (mało zróżnicowana)	X	X	4.2
21	Słabo rozwinięta oferta rolnictwa ekologicznego	2.1	X	
22	Złej jakości drogi lokalne w tym śródpolne (lub ich brak)	X	X	4.1
23	Niski poziom bezpieczeństwa na drogach i w miejscach publicznych	X	X	4.1
24	Niewystarczająca promocja oferty obszaru	X	X	4.2
SZANSE				
25	Moda na aktywne spędzanie wolnego czasu	X	X	N
26	Rosnący popyt na zdrową (ekologiczną) żywność	X	X	N
27	Promocja odnawialnych źródeł energii w tym programy wspierające inwestycje w tym zakresie	X	X	N
28	Wzrost zapotrzebowania na usługi okołoturystyczne	X	X	N
ZAGROŻENIA				
29	Wysoki poziom chemizacji rolnictwa	X	X	N
30	Rozwój przemysłu	X	X	N
31	Presja człowieka na środowisko	X	X	N
32	Brak programów wsparcia dla przedsięwzięć prośrodowiskowych	X	X	N

ROZDZIAŁ V CELE I WSKAŹNIKI

LSR na lata 2015 – 2022 uwzględnia realizację trzech celów ogólnych, czterech celów szczegółowych oraz dwunastu przedsięwzięć (Rycina 4), które swym zakresem odpowiadają sferom funkcjonowania społeczeństwa – gospodarczej, społecznej i środowiskowej (w tym ujęciu związanej z kształtowaniem przestrzeni publicznych).

1. Cel ogólny nr 1 – Rozwój przedsiębiorczości na obszarze Lider A4 do roku 2022

Cel ogólny nr 1: Rozwój przedsiębiorczości lokalnej na obszarze Lider A4 do roku 2022 wychodzi naprzeciw potrzebom lokalnych przedsiębiorstw, które w charakterystycznych dla obszaru warunkach wysokiego zaawansowania rozwoju gospodarczego, potrzebują wsparcia w zakresie wzmocnienia swojej konkurencyjności i poszukiwania rozwiązań innowacyjnych. Cel ten realizowany będzie przez jeden **cel szczegółowy 1.1: Wzmocnienie potencjału mikro i małych przedsiębiorstw obszaru Lider A4 do roku 2022**. Interwencja uruchomiona w ramach tego celu będzie skierowana do mikro i małych przedsiębiorstw⁷ już istniejących na rynku bądź też do osób które chciałyby uruchomić własną działalność gospodarczą. Priorytetowym wyzwaniem będzie tutaj tworzenie a następnie utrzymanie miejsc pracy, jednak możliwe będzie również pozyskanie mniejszych środków na inwestycje niewymagające uruchomienia etatu. Z drugiej strony, aby wesprzeć potencjał lokalnego biznesu, możliwe będzie wsparcie działań kooperacyjnych pomiędzy podmiotami gospodarczymi.

W ramach wskazanego celu szczegółowego realizowane będą trzy przedsięwzięcia: **1.1.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw na obszarze Lider A4; 1.1.2. Wsparcie uruchamiania działalności gospodarczej przez mieszkańców obszaru Lider A4** oraz **1.1.3. Promocja współpracy przedsiębiorców na obszarze Lider A4**. Pierwsze ze wskazanych przedsięwzięć (1.1.1.) nastawione jest na rozwijanie działalności gospodarczej tak, aby wzmocnić konkurencyjność przedsiębiorcy (m.in. poprzez zastosowanie rozwiązań innowacyjnych w przedsiębiorstwie). Znaczna część planowanej do uruchomienia interwencji będzie obejmowała operacje nastawione na generowanie nowych miejsc pracy – również dla osób kwalifikowanych jako marginalizowane (defaworyzowane) na rynku pracy i lub znajdujące się w szczególnej sytuacji na tym rynku. Przedsięwzięcie 1.1.2. nastawione będzie na wsparcie dla osób

⁷ W rozumieniu Rozporządzenia Komisji (WE) nr 800.2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającego niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (Dz. Urz. UE L 214 z 9.08.2008, str.3), które stosuje się w przypadku udzielania MŚP pomocy publicznej oraz we właściwych przepisach krajowych za **małe przedsiębiorstwo** uznaje się przedsiębiorstwo, które: 1) zatrudnia mniej niż 50 pracowników oraz 2) jego roczny obrót nie przekracza 10 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 10 milionów euro; **mikroprzedsiębiorstwo**: 1) zatrudnia mniej niż 10 pracowników oraz 2) jego roczny obrót nie przekracza 2 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 milionów euro.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

chcących uruchomić własną działalność gospodarczą, co również wiązało się będzie z tworzeniem miejsca pracy (z samozatrudnieniem). Pakiet wsparcia 1.1.3. związany będzie z promocją współpracy pomiędzy przedsiębiorcami działającymi na obszarze Lider A4. Współpraca ta może dotyczyć małych lokalnych przedsiębiorstw działających w branżach pozwalających wykorzystać lokalny potencjał (np. turystyka, kultura, rekreacja, rolnictwo itd.) Nie wyklucza się jednak promocji współpracy pomiędzy mikroprzedsiębiorstwami czy przedsiębiorstwami małymi z dużym biznesem, szczególnie, kiedy może to zaowocować wsparciem innowacyjności.

Tabela 29: Typy operacji/projektów możliwych do realizowania w ramach Przedsięwzięć celu ogólnego nr 1

PRZEDSIĘWZIĘCIE	PREFEROWANY ZAKRES OPERACJE (PRZYKŁADOWE PROJEKTY)
1.1.1. Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw obszaru Lider A4	Rozwój przedsiębiorstwa powiązany z utworzeniem miejsc(a) pracy: <ul style="list-style-type: none"> • rozwój produktów/produkcji, • doskonalenie kompetencji (podnoszenie kwalifikacji) • wzmacnianie kompetencji przedsiębiorcy (ów) • dywersyfikacja działalności rolniczej Rozwój przedsiębiorstw – bez wymogu tworzenia miejsca pracy = pomoc poniżej 25 tys. złotych
1.1.2 Wsparcie uruchamiania działalności gospodarczej przez mieszkańców obszaru Lider A4	Pakiet startowy dla beneficjenta obejmujący m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • zakup sprzętu, materiałów, towarów, usług, • nabycie kwalifikacji, Organizacja szkoleń dla osób zainteresowanych uruchomieniem własnej działalności gospodarczej (ze szczególnym uwzględnieniem de faworyzowanych na lokalnym rynku pracy) Organizacja kampanii informacyjno – promocyjnych zachęcających do uruchamiania działalności gospodarczej na terenie obszaru Lider A4
1.1.3. Promocja współpracy przedsiębiorców na obszarze Lider A4	<ul style="list-style-type: none"> • Operacje o wymiarze informacyjno – promocyjnym (targi, publikacje, prezentacje, materiały promocyjne/informacyjne, wyjazdy studyjne) uwzględniające udział co najmniej 3 branż działających na obszarze Lidera A4 oraz możliwie szeroki zasięg terytorialny obszaru Lider A4 • Rozwój rynków zbytu w oparciu o zintegrowaną ofertę obszaru (zakup materiałów/towarów/usług służących uruchomieniu rynków zbytu produktów lokalnych) w szczególności uwzględniające udział co najmniej 3 branż działających na obszarze Lidera A4 • Krótkie łańcuchy dostaw (zakup materiałów/towarów/usług służących uruchomieniu krótkich łańcuchów dostaw) integrujące co najmniej 3 branże działające na obszarze Lider A4

Źródło: opracowanie własne

2. Cel ogólny nr 2 – Rozwój kapitału społecznego na obszarze Lider A4 do roku 2022

Cel ogólny nr 2: Rozwój kapitału społecznego obszaru Lider A4 do roku 2022, wiąże się z podniesieniem poziomu zaufania społecznego oraz wzmocnieniem więzi lokalnych. Na poziomie operacyjnym wskazany kierunek rozwoju wdrażany będzie przez **cel szczegółowy 2.1. Tworzenie warunków wzmocnienia spójności społecznej na obszarze Lider A4 do roku 2022**. Tak zarysowany obszar interwencji nawiązuje do zidentyfikowanych problemów dotyczących grup zagrożonych wykluczeniem społecznym – seniorów, młodzieży uczącej się/studiującej, niepełnosprawnych, ale także innych grup społeczeństwa zagrożonych ubóstwem czy problemami społecznymi. Istotne znaczenie będzie także miała działalność nastawiona na integrację – lepsze poznanie się rdzennych oraz napływowych mieszkańców obszaru. Zarysowana problematyka znajdzie swoje odzwierciedlenie w przedsięwzięciu **2.1.3. Aktywizacja osób marginalizowanych społecznie i środowisk lokalnych obszaru Lider A4**. Spójność społeczna zapewniona zostanie poprzez działania z zakresu przedsięwzięcia **2.1.2. Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru Lider A4**. Tutaj zakres interwencji wiązał się będzie ze wsparciem dla inicjatyw opierających się na zachowaniu (także w odniesieniu do małych obiektów) i/lub wykorzystaniu dziedzictwa lokalnego oraz jego propagowaniu zarówno na terenie obszaru, jak i poza nim. Istotnym aspektem przedsięwzięcia jest wykorzystanie owego dziedzictwa na potrzeby integracji terytorialnej, jak i kształtowania właściwych postaw, np. obywatelskich, konsumenckich, ochrony środowiska, itp. **Priorytet 2.1.1. Rozwój potencjału organizacji pozarządowych obszaru Lider A4** wyjdzie naprzeciw oczekiwaniom organizacji społecznych, które zgłaszały podczas konsultacji potrzebę podnoszenia kompetencji organizacyjnych oraz merytorycznych (w przedmiocie działalności statutowej), jak również w zakresie dostępu do informacji na temat źródeł wsparcia finansowego.

Tabela 30: Typy operacji/projektów możliwych do realizowania w ramach przedsięwzięć celu ogólnego nr 2

PRZEDSIĘWZIĘCIA	PREFEROWANY ZAKRES OPERACJE (PRZYKŁADOWE PROJEKTY)
2.1.1. Rozwój potencjału organizacji pozarządowych obszaru Lider A4	Organizacja doradztwa finansowego z zakresu rozliczania środków finansowych Działalność informacyjno – edukacyjna <ol style="list-style-type: none"> 1) utworzenie portalu internetowego, który gromadziłby informacje na temat oferty dla NGO pojawiającej się w otoczeniu – informacja na temat możliwości rozwoju instytucjonalnego oraz źródeł finansowania 2) przygotowanie „Niezbędnika” organizacji pozarządowej działającej na obszarze Lider A4 (prawo-instytucje-finanse-zarządzanie relacjami) i lub innych publikacji/materiałów informacyjnych Promocja III sektora i wolontariatu (akcja edukacyjna/informacyjna)

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

<p>2.1.2. Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru Lider A4</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wsparcie doradcze wytwórców produktów lokalnych, rękodzielników i drobnego rzemiosła 2. Zakup towarów (sprzętu/materiałów) służących kultywowaniu lokalnych tradycji 3. Ekspozycja dziedzictwa obszaru związanego z historią obszaru, kulturą, tradycjami wiejskimi 4. Renowacja, zabezpieczenie, uporządkowanie i oznakowanie niewielkich obiektów kulturowych/historycznych lub przedmiotów stanowiących element dziedzictwa 5. Organizacja lub udział w wydarzeniach/imprezach promujących lokalne dziedzictwo 6. Promocja lokalnej twórczości wewnętrzna i zewnętrzna LGD Lider A4 (publikacje, mapki, itp. materiały informacyjne) 7. Organizacja szkoleń i warsztatów edukacyjnych (w tym kół, klubów, sekcji) 8. Organizacja wydarzeń związanych z podniesieniem świadomości ekologicznej 9. Organizacja wydarzeń związanych z kształtowaniem postaw konsumenckich
<p>2.1.3. Aktywizacja osób marginalizowanych społecznie i środowisk lokalnych obszaru Lider A4</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja zajęć edukacyjnych (koła, kluby, zespoły) – np. w świetlicach 2. Zakup materiałów niezbędnych do realizacji działalności na rzecz osób i środowisk marginalizowanych 3. Zakup usług np. Świetlice profilaktyczne 4. Organizacja imprez/wydarzeń/warsztatów integracyjnych

Źródło: opracowanie własne

3. Cel ogólny nr 3 – Podniesienie jakości i dostępności infrastruktury publicznej na obszarze Lider A4 do roku 2022

Cel ogólny nr 3: Podniesienie jakości i dostępności infrastruktury publicznej na obszarze Lider A4 do roku 2022, wiąże się z poprawą jakości życia mieszkańców partnerskich gmin. Postęp we wskazanym zakresie nastąpi poprzez zwiększenie dostępności do rekreacji i aktywności kulturalnej – na poziomie infrastruktury, która pozwala taką działalność/aktywność prowadzić. We wskazanym aspekcie cel ogólny nr 3 realizowany będzie przez cel szczegółowy **3.1. Tworzenie, ulepszanie i rozwój publicznie dostępnej infrastruktury na obszarze Lider A4 do roku 2022**. Jak wskazywano podczas konsultacji, pomimo znacznego postępu (w ostatnich latach) dostępności infrastruktury publicznej, na obszarze Lidera A4 wciąż występują deficyty. Dotyczą one zarówno możliwości rozwijania aktywności fizycznej (infrastruktura sportowa) wypoczynku – także aktywnego (rekreacja) jak i aktywności kulturalnej. Tak zarysowane potrzeby społeczności lokalnych realizowane będą przez przedsięwzięcie **3.1.1. Rozwój infrastruktury rekreacji na obszarze Lider A4** oraz **3.1.2. Rozwój infrastruktury aktywności kulturalnej na obszarze Lider A4**. Realizacja tych przedsięwzięć wiązała się będzie z powstawaniem nowych obiektów, podnoszeniem standardu budynków istniejących (np. poprzez remonty czy modernizacje), oraz ich wyposażeniem (w sprzęt, wyposażenie, itp.). Dzięki proponowanemu zakresowi interwencji poprawi się nie tylko jakość życia mieszkańców obszaru, ale wzmocni się także oferta aktywnego spędzania czasu dla użytkowników z zewnątrz (np. mieszkańców Wrocławia). Działaniem spójnym ze wskazanymi przedsięwzięciami będzie realizacja tzw. projektu współpracy (**przedsięwzięcie 3.1.3: Regionalna i międzynarodowa promocja oraz wymiana doświadczeń**). Projekt ten stanowił będzie kontynuację współpracy z LGD Gromnik oraz LGD Ślężanie ujętej w projekcie Wrota Regionu (por. diagnoza obszaru). W ramach LSR na lata 2015 – 2022 planuje się rozwinięcie współpracy, promocję przedsięwzięcia wraz z uwzględnieniem podejmowanych działań o współpracę międzynarodową.

Cel ogólny nr 3 będzie także realizowany poprzez **cel szczegółowy 3.2: Poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych na obszarze Lider A4 do roku 2022**. Cel ten wiąże się z niezadowalającą estetyką miejsc publicznych, które zdaniem mieszkańców powinny zostać uporządkowane, posprzątane, wyposażone i udostępnione mieszkańcom. Jest to działanie o tyle istotne, że poza podniesieniem estetyki miejsc (parków, skwerów) wzmocnione zostanie także poczucie bezpieczeństwa np. ze względu na odkrzaczenie czy oświetlenie. Tak sformułowana interwencja w ramach LSR realizowana będzie poprzez przedsięwzięcie **3.2.3. Estetyzacja i poprawa dostępności publicznych przestrzeni wiejskich obszaru Lider A4**. Innym aspektem wpływającym na poczucie bezpieczeństwa, a co za tym idzie na jakość życia danym terenie, jest jakość dróg i towarzyszącej im infrastruktury (chodniki, parkingi, zatoczki przystankowe, przystanki, wiaty przystankowe). Tego typu infrastruktura również wymaga uzupełnień w gminach Lidera A4. Ze względu na ograniczone środki finansowe, a zarazem duże potrzeby i kosztowność inwestycji drogowych, interwencja w ramach LSR koncentrowała się będzie na drogach lokalnych. Tego rodzaju operacje realizowane będą w ramach przedsięwzięcia **3.2.1. Poprawa jakości dróg lokalnych**. Wzmocnienie infrastruktury towarzyszącej drogom nastąpi w ramach przedsięwzięcia **3.2.2. Poprawa jakości infrastruktury towarzyszącej drogom** obszaru Lider A4.

Tabela 31: Typy operacji/projektów możliwych do realizowania w ramach przedsięwzięć celu ogólnego nr 3

PRZEDSIĘWZIĘCIA	PREFEROWANY ZAKRES OPERACJE (PRZYKŁADOWE PROJEKTY)
-----------------	--

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

<p>3.1.1. Rozwój infrastruktury rekreacji na obszarze Lider A4</p>	<p>Rewitalizacja/modernizacja/przebudowa istniejących obiektów sport./rekr. i/lub towarzyszącej im infrastruktury (w tym także placów zabaw i miejsc wypoczynku – np. wiaty) Budowa nowych obiektów rekreacyjnych/sportowych Doposażenie obiektów (zakup sprzętu, wyposażenia) Trasy rowerowe (wytyczenie, udrożnienie, oznakowanie) Oznakowanie turystyczne (informacja turystyczna) Likwidacja barier architektonicznych w obiektach rekreacyjno/sportowych</p>
<p>3.1.2. Rozwój infrastruktury aktywności kulturalnej na obszarze Lider A4</p>	<p>Rewitalizacja/modernizacja/przebudowa istniejących obiektów kultury/aktywności społecznej (w tym dziedzictwa kulturowego i/lub historycznego) i/lub towarzyszącej im infrastruktury Budowa nowych obiektów Doposażenie obiektów (zakup sprzętu, wyposażenia) Likwidacja barier architektonicznych w obiektach służących aktywności kulturalnej i społecznej</p>
<p>3.1.3. Regionalna i międzynarodowa promocja oraz wymiana doświadczeń</p>	<p>Projekt będzie realizowany w ramach poddziałania 19.3 (PROW 2014 – 2020) – przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania. Projekt przewiduje kontynuację współpracy z LGD Gromnik oraz LGD Ślężanie, zainicjowanej w poprzednim okresie programowania, w oparciu o powstałą infrastrukturę, jej rozwój oraz aktywną promocję i wymianę dobrych praktyk z partnerem zagranicznym.</p>
<p>3.2.1. Poprawa jakości dróg lokalnych na obszarze Lider A4</p>	<p>Inwestycje zmierzające do poprawy jakości i bezpieczeństwa na drogach lokalnych</p>
<p>3.2.2. Poprawa jakości infrastruktury towarzyszącej drogom obszaru Lider A4</p>	<p>Inwestycje zmierzające do poprawy jakości i bezpieczeństwa w otoczeniu dróg lokalnych</p>
<p>3.2.3. Estetyzacja i poprawa dostępności publicznych przestrzeni wiejskich obszaru Lider A4</p>	<p>Kształtowanie przestrzeni publicznych: mała architektura, porządkowanie terenu, nasadzenia</p>

W ramach opisanej struktury celów/przedsięwzięć i interwencji realizowane będą dodatkowo działania o wymiarze horyzontalnym (przekrojowym). O specyfice tych działań przesądza możliwość ich realizacji w ramach każdego celu ogólnego i szczegółowego. Chodzi tutaj o realizację takich operacji, które uwzględniały będą:

- realizację polityk przekrojowych PROW 2014 – 2020: środowisko, zmiany klimatyczne, innowacje;
- realizację operacji przez organizacje pozarządowe;
- partnerstwo sektorowe;
- likwidację barier architektonicznych;

Wymogi dotyczące realizacji tego rodzaju wytycznych regulowały będą lokalne kryteria wyboru operacji.

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina,
Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

MATRYCA LOGICZNA POWIĄZAŃ DIAGNOZY OBSZARU I LUDNOŚCI, ANALIZY SWOT ORAZ CELÓW I WSKAŹNIKÓW

PROBLEM/POTRZEBA	R III ¹⁾	SWOT ²⁾	CO ³⁾	CS ⁴⁾	PRZED. ⁵⁾	PRODUKT ⁶⁾	REZULT.	ODDZIAŁYW.	CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE
Niski poziom absorpcji innowacji w mikro i małych lokalnych przedsiębiorstwach	2	SG	1	1.1.	1.1.1.	WP1.1.1A	WR1.3 WR1.5 WR1.7	WO1. 0.A WO1.0.B	(1) wsparcie w zakresie generowania innowacji (2) wsparcie dla rozwoju innowacji na wrocławskim rynku B+R (3) konkurencja produktów/usług o lepszej (bardziej innowacyjnej) jakości
Wysoki poziom konkurencji na lokalnym rynku gospodarczym	2	SG	1	1.1.	1.1.2.	WP1.1.1A WP1.1.1B WP1.1.3A WP1.1.3A WP1.1.3B	WR11 WR12 WR16 WR1.7 WR1.8	WO1. 0.A WO1.0.B	(1) napływ przedsiębiorstw z zewnątrz (2) niekorzystna polityka fiskalna (3) niekorzystna polityka w obszarze zatrudnienia
Bierność zawodowa defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy	2,3	SG SS	1	1.1.	1.1.2.	WP1.1.1A WP1.1.1B WP1.1.2A WP1.1.2B	WR11 WR12 WR13 WR1.4 WR1.8	WO1. 0.A	(1) polityka rynku pracy (2) oferta wzmocnienia kapitału ludzkiego z innych funduszy/źródeł (3) polityka w zakresie pomocy społecznej
Niewystarczający poziom kooperacji sprzyjającej istnieniu zintegrowanej oferty obszaru oraz rozpoznawalności oferty obszaru	3	SG	1	1.1.	1.1.3.	WP1.1.3A WP1.1.3B	WR1.6 WR1.7	WO1.0.B	(1) wzrost popytu na usługi sieciowane (2) wzrost popytu na rekreację podmiejską oraz turystykę wiejską (3) wzrost aktywności fizycznej mieszkańców obszaru oraz Wrocławian
Niewystarczające kompetencje organizacyjne istniejących organizacji pozarządowych	3	SS	2	2.1.	2.1.1	WP2.1.1A WP2.1.1B WP2.1.1C WP2.1.1D	WR2.1 WR2.2 WR2.3 WR2.7 WR2.8 WR2.9	WO2.0B	(1) oferta instytucji zewnętrznych w zakresie wsparcia organizacji III sektora (2) oferta zewnętrznych środków finansowych wspierająca rozwój organizacji III sektora (3) konkurencyjna oferta organizacji zewnętrznych
Niski poziom tożsamości lokalnej Niewystarczająca wiedza na temat dziedzictwa kulturowego, historycznego i lokalnego/ Niszczące obiekty dziedzictwa	3	SS	2	2.1.	2.1.2	WP2.1.2A WP2.1.2B WP2.1.2C	WR24 WR2.6	WO2.0A WO2.0C	(1) oferta kulturalna pojawiająca się we Wrocławiu (2) wsparcie pochodzące z innych zewnętrznych funduszy na wsparcie dziedzictwa (3) polityka ochrony zabytków
Niski poziom aktywności i integracji społecznej Podziały społeczne na linii rdzenni mieszkańcy – mieszkańcy napływowi z miast	3	SS	2	2.1.	2.1.3	WP2.1.3A WP2.1.3B	WR2.5 WR2.6 WR2.7	WO2.0A WO2.0B WO2.0C	(1) intensywny napływ mieszkańców (2) niski poziom zaufania społecznego (3) konkurencyjna oferta spędzania wolnego czasu (4) polityka w zakresie pomocy społecznej
Niewystarczająca sieć lub jakość infrastruktury rekreacji w odniesieniu do skali zapotrzebowania	3,4	SP	3	3.1.	3.1.1	WP3.1.1A WP3.1.1C	WR3.1 WR3.2	WO3.0	(1) zainteresowanie inwestorów zewnętrznych uruchamianiem oferty z zakresu rekreacji i/lub sportu (2) aktywizacja podmiotów gospodarczych na rzecz poprawy jakości życia – społeczna odpowiedzialność biznesu (3) oferta ościennych gmin i LGD
Niewystarczająca sieć lub jakość infrastruktury aktywności kulturalnej w odniesieniu do zapotrzebowania	3,4	SP	3	3.1.	3.1.2	WP2.1.2A WP2.1.2B	WR3.1 WR3.3	WO3.0	(1) zainteresowanie inwestorów zewnętrznych uruchamianiem oferty z zakresu aktywności kulturalnej (2) aktywizacja podmiotów gospodarczych na rzecz poprawy jakości życia – społeczna odpowiedzialność biznesu (3) oferta ościennych gmin i LGD
Zła jakość części dróg lokalnych	4	SP	3	3.2.	3.2.1	WP3.2.1A	WR3.4	WO3.0	(1) napływ zewnętrznych środków finansowych
Niski poziom bezpieczeństwa na drogach	4	SP	3	3.2.	3.2.2	WP3.2.2A	WR3.4	WO3.0	(1) napływ zewnętrznych środków finansowych
Niski poziom estetyki przestrzeni publicznych	4	SP	3	3.2.	3.2.3	WP3.2.3A	WR3.5	WO3.0	(1) aktywizacja podmiotów gospodarczych na rzecz poprawy jakości życia – społeczna

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

									odpowiedzialność biznesu (2) napływ kapitału zewnętrznego wpływający pozytywnie na estetykę miejsc publicznych
<p>LEGENDA: 1) informacje znajdujące się w Rozdziale III niniejszej strategii, stanowiącym diagnozę sytuacji społeczno – gospodarczej – w poszczególnych rubrykach tej kolumny wskazano numery właściwych podrozdziałów; 2) kolumna zawiera odwołanie do właściwego miejsca w analizie SWOT. SS oznacza część analizy obejmującą sferę społeczną; SG – oznacza sferę gospodarczą; SP – oznacza sferę przestrzenną (środowisko oraz walory krajobrazowe i turystyczne) numer wprowadzony obok kodu literowego odnosi się do pozycji pod którą umieszczono dany czynnik w analizie SWOT. Ze względu na fakt, iż zamieszczona analiza SWOT jest rozbudowana w powyższej macierzy wskazano główne czynniki. 3) skrót CO oznacza Cel Ogólny; 4) skrót CS oznacza Cel Szczegółowy; 5) skrót przed. Oznacza przedsięwzięcie; 6) Wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania zamieszczone zostały według numeracji jaką im nadano w macierzach celów i wskaźników (poniżej).</p>									

MATRYCA CELÓW I WSKAŹNIKÓW LSR NA LATA 2015 – 2022

1.0	CEL OGÓLNY I	ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI LOKALNEJ NA OBSZARZE LIDER A4 DO ROKU 2022							
1.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Wzmocnienie potencjału mikro i małych przedsiębiorstw obszaru Lider A4 do roku 2022							
		WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA DLA CELU OGÓLNEGO	jednostka miary	stan początkowy 2014 lub 2015	plan 2022 rok	źródło danych/sposób pomiaru			
WO10A	Udział mieszkańców obszaru preferujących prowadzenie własnej działalności gospodarczej nad innymi formami pracy zawodowej (w tym: preferencje kategorii wiekowych 18 – 24 oraz 25 – 34)		%	0	40% (55%)	Źródło danych: badania własne LGD – badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców obszaru. Wskaźnik opiera się na badaniach prowadzonych przez CBOS dotyczących preferowanej formy aktywności zawodowej. Zaproponowana wartość docelowa wskaźnika odzwierciedla preferencje społeczne zidentyfikowane w roku 2010. Wskaźnik będzie mierzony w ramach ewaluacji ex – post. (1x – na zakończenie realizacji LSR). Na wejściu wskaźnikowi przypisano wartość 0, gdyż na tym obszarze nigdy dotąd nie były prowadzone tego typu badania.			
WO10B	Wzrost liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w oparciu o lokalny potencjał rozwojowy o 10% do roku 2022		sztuka	2014r. = 300	330	Źródło danych: GUS Wskaźnik zakłada wzrost liczby podmiotów, które będą świadczyły usługi zarówno na rzecz miejscowej ludności ale także na potrzeby ruchu związanego z uprawianiem turystyki aktywnej/rekreacyjnej, co ma swoje uzasadnienie w wykorzystaniu renty położenia obszaru. Dane na wejściu obejmują rok 2014 - najbardziej aktualne informacje funkcjonujące w statystyce publicznej. Ze względu na skalę interwencji przedsięwzięcie uwzględni wzrost o 10% pomiędzy rokiem 2014 a 2022, co przełoży się na powstanie 30 podmiotów gospodarczych w (klasyfikowanych w Sekcjach „I” oraz „R” PKD). Na potrzeby utrzymania zakładanej wysokości wskaźnika prowadzony będzie stały (roczny) monitoring GUS.			
	WSKAŹNIKI REZULTATU DLA CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH		jednostka miary	stan początkowy 2015 rok	plan 2022 rok	źródło danych/sposób pomiaru			
WR1.1	Liczba nowych miejsc pracy utworzonych w ramach udzielonego z LSR na lata 2015 – 2022 wsparcia na rozwój przedsiębiorczości (w tym miejsc pracy stworzonych dla osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy)		sztuka	0	15 (5)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Status osoby defaworyzowanej na rynku pracy ustalany będzie w dniu rozpoczęcia uczestnictwa w projekcie.			
WR1.2	Liczba nowych miejsc pracy powstałych w przedsiębiorstwach w ramach wsparcia na uruchamianie działalności gospodarczej (w tym miejsc pracy stworzonych przez osoby defaworyzowane na lokalnym rynku pracy)		sztuka	0	20 (10)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika wynika z ogólnej puli interwencji, co przełoży się na pomoc udzielaną w wysokości 60 tys. zł. dla beneficjenta uruchamiającego działalność gospodarczą. Status osoby defaworyzowanej na rynku pracy ustalany będzie w dniu rozpoczęcia uczestnictwa w projekcie.			
WR1.3	Liczba odbiorców operacji mających na celu popularyzację prowadzenia własnej działalności		osoba	0	6 500	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika wynika z zakresu przestrzennego jaki uwzględniały będą prowadzone działania – całego			

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

gospodarczej na obszarze Lider A4			obszaru LGD. Zaproponowany wskaźnik docelowy znajduje swoje odzwierciedlenie w liczbie ludności obszaru będącej w wieku produkcyjnym mobilnym (a więc tych potencjalnie najbardziej zainteresowanych prowadzeniem własnej działalności gospodarczej) – jego zaproponowana wysokość to 20 proc. wskazanej populacji.					
WR1.4	Udział osób objętych procesem szkoleniowo – doradczym w zakresie ponoszenia wiedzy i umiejętności dotyczących prowadzenia własnej działalności gospodarczej, które ukończyły szkolenie z wynikiem pozytywnym na poziomie 70%	%	0	70%	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Określona wysokość wskaźnika ma na celu zagwarantować wysoką jakość prowadzonych działań szkoleniowych.			
WR1.5	Liczba inwestycji zrealizowanych w ramach danej operacji, w zakresie rozwoju przedsiębiorstwa/uruchamiania działalności gospodarczej mających pozytywny wpływ na ochronę środowiska/przeciwdziałających zmianom klimatu	sztuka	0	10	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Realizacja wskaźnika weryfikowana będzie na podstawie danych dostarczonych przez beneficjenta poświadczających zmniejszeni presji na środowisko/klimat (np. zmniejszenie zużycia energii, wody, racjonalizacja gospodarki śmieciowej, itp.) Wysokość przypisana wskaźnikowi obejmuje 20 proc. beneficjentów, którzy otrzymają pomoc na rozwój przedsiębiorstw.			
WR1.6	Liczba odbiorców operacji mających na celu popularyzację oferty obszaru Lider A4	osoba	0	10 000	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Realizacja wskaźnika weryfikowana będzie na podstawie wydanych (nakład) oraz rozdyskrebowanych materiałów promocyjnych i jest spójna z wysokością interwencji przewidzianej w ramach wskaźników produktu.			
WR1.7	Liczba odbiorców korzystających z oferty obszaru Lider A4 realizowanej w ramach współpracy przedsiębiorstw	osoba	0	2000	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika została określona na podstawie danych historycznych, doświadczenia LGD oraz informacji uzyskanych podczas konsultacji społecznych.			
WR1.8	Udział odbiorców oferty doradczej LGD zadowolonych ze świadczonego doradztwa	%	0	90%	Źródło danych: Dane LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika została określona na podstawie dotychczasowego doświadczenia Biura LGD w zakresie prowadzonej działalności doradczej.			
Przedsięwzięcie		grupy docelowe	sposób realizacji	WSKAŹNIKI PRODUKTU			źródło danych/sposób pomiaru	
				nazwa	jednostka miary	wartość		
1.1.1	Poprawa konkurencyjności i lokalnych przedsiębiorstw obszaru Lider A4	lokalni przedsiębiorcy osoby prowadzące działalność gospodarczą na obszarze A4 lokalne podmioty ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstwa społeczne	konkurs (3 480 000,00)	WP 1.1.1.A Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego mikro/małego przedsiębiorstwa, w tym: 1. granty poniżej 25 tys. 2. ukierunkowanych na wdrażanie rozwiązań innowacyjnych 3. ukierunkowanych na wdrażanie rozwiązań z zakresu ochrony środowiska/przeciwdziałających zmianom klimatu	sztuka	0	35 (15/10/10)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję zorientowaną na wsparcie lokalnych przedsiębiorców. Jego wysokość została określona na podstawie wysokości alokacji w ramach LSR na lata 2015 – 2022.
1.1.2	Wsparcie uruchamiania działalności	ogół społeczeństwa obszaru, w tym w szczególności bezrobotni i kategorie defaworyzowane na	konkurs (1 200 000,00)	WP1.1.1.B Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa,	sztuka	0	20 (5/5/5)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję zorientowaną na wsparcie lokalnej

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

	gospodarczej przez mieszkańców obszaru Lider A4	lokalnym rynku pracy (kobiety, młodzież >34 r.ż., niepełnosprawni) oraz znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy		w tym utworzonego przez: 1. kobietę, 2. osobę młodą – poniżej 34 r.ż., 3. osobę niepełnosprawną				przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy. Jego wysokość została określona na podstawie wysokości alokacji w ramach LSR na lata 2015 – 2022, gdzie poziom w pomocy został ustalony na poziomie 60 tys. zł.
		Jak wyżej	konkurs (50 000,00)	WP1.1.2.A Liczba operacji szkoleniowo-doradczych podnoszących kompetencje w zakresie uruchamiania działalności gospodarczej	sztuka	0	2	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję zorientowaną na wsparcie lokalnej przedsiębiorczości. Jego wysokość jest sprzężona z interwencją polegającą na uruchamianiu działalności gospodarczej i wsparciu w tym zakresie osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy. Przewidziano tutaj sekwencję działań: szkolenia – doradztwo – uruchamianie działalności gospodarczej. Ze względu na potrzebę uruchomienia i utrzymania działalności gospodarczej przez okres czasu przewidzianych we właściwych regulacjach, zaproponowana liczba projektów szkoleniowych jest optymalna a zarazem racjonalna.
		Jak wyżej	aktywizacja (50 000,00)	WP1.1.2.B Liczba kompanii popularyzujących aktywność zawodową w formie prowadzenia własnej działalności gospodarczej	sztuka	0	3	Źródła danych: Dane LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik zakłada promocję aktywności zawodowej w formie prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze Lider A4.. Wartość wskaźnika określona została na podstawie doświadczenia Biura LGD w realizacji polityki informacyjnej w latach 2009 – 2015. Wskaźnik jest sprzężony z działaniami podejmowanymi w ramach tego samego przedsięwzięcia – ma wymiar wspierający ich skuteczność.
1.1.3	Promocja współpracy przedsiębiorców na obszarze Lider A4	Mieszkańcy obszaru Interesariusze zewnętrzni	projekt grantowy (70 000,00)	WP1.1.3.A Liczba zorganizowanych wydarzeń promocyjnych związanych z popularyzacją oferty obszaru	sztuka	0	5	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję w zakresie promocji oferty wytwarzanej na terenie Lidera A4. Jego wysokość została określona na podstawie zaplanowanego cyklu realizacji operacji grantowych w ramach wdrażania LSR.
		Mieszkańcy obszaru, turyści	konkurs (30 000,00)	WP1.1.3.B Liczba podpisanych umów dotyczących współpracy między przedsiębiorcami	sztuka	0	3	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję zorientowaną na wsparcie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami. Jego wysokość została oszacowana na podstawie danych historycznych, doświadczenia LGD oraz informacji uzyskanych podczas konsultacji społecznych.
SUMA			4 880 000,00					

2.0	CEL OGÓLNY II	ROZWÓJ KAPITAŁU SPOŁECZNEGO NA OBSZARZE LIDER A4 DO ROKU 2022					
2.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Tworzenie warunków wzmocnienia spójności społecznej na obszarze Lider A4 do roku 2022					
	WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA DLA CELU OGÓLNEGO	jednostka miary	stan początkowy rok 2015 lub	plan 2022 rok	źródło danych/sposób pomiaru		

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

			2014		
WO2.OA	Udział mieszkańców deklarujących brak zaufania w relacjach społecznych w bezpośrednim otoczeniu	%	0	15%	Źródło danych: badania własne LGD – badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców obszaru. Wskaźnik opiera się na badaniach prowadzonych przez CBOS dotyczących zaufania społecznego. Zaproponowana wartość docelowa wskaźnika odzwierciedla preferencje społeczne zidentyfikowane w roku 2012. Wskaźnik będzie mierzony w ramach ewaluacji ex – post.(1x) – na zakończenie realizacji LSR. Na wejściu wskaźnikowi przypisano wartość 0, gdyż na tym obszarze nigdy dotąd nie były prowadzone tego typu badania.
WO2.OB	Udział mieszkańców deklarujących zaufanie do osób pracujących na rzecz środowiska lokalnego	%	0	65%	Źródło danych: badania własne LGD – badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców obszaru. Wskaźnik opiera się na badaniach prowadzonych przez CBOS dotyczących zaufania społecznego. Zaproponowana wartość docelowa wskaźnika odzwierciedla preferencje społeczne zidentyfikowane w roku 2012. Wskaźnik będzie mierzony w ramach ewaluacji ex – post.(1x) – na zakończenie realizacji LSR. Na wejściu wskaźnikowi przypisano wartość 0, gdyż na tym obszarze nigdy dotąd nie były prowadzone tego typu badania.
WO2.OC	Wzrost liczby aktywnych kulturowo mieszkańców (członkowie kół, klubów w ośrodkach kultury) o 5% do roku 2022	osoba	2014 = 1615	1695	Źródło danych: GUS Wskaźnik zakłada wzrost liczby aktywnych kulturowo mieszkańców, którzy będą korzystali z oferty ośrodków kultury uruchamianej w ramach aktywizacji społecznej i integracji mieszkańców w oparciu o walory lokalne. Dane na wejściu obejmują rok 2014 - najbardziej aktualne informacje funkcjonujące w statystyce publicznej. Ze względu na skalę interwencji przedsięwzięcie uwzględni wzrost o 5% pomiędzy rokiem 2014 a 2022, co przełoży się na zwiększenie udziału aktywnych kulturowo mieszkańców o 80 os. – co odzwierciedla dynamikę z poprzednich lat. Na potrzeby utrzymania zakładanej wysokości wskaźnika prowadzony będzie stały (roczny) monitoring GUS.
	WSKAŹNIKI REZULTATU DLA CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH	<i>jednostka miary</i>	<i>stan początkowy 2015 rok</i>	<i>plan 2022 rok</i>	<i>źródło danych/sposób pomiaru</i>
WR2.1	Udział organizacji pozarządowych obszaru korzystających z doradztwa specjalistycznego	%	0	15%	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Realizacja wskaźnika weryfikowana będzie na podstawie zrealizowanych godzin doradztwa specjalistycznego, potwierdzonych raportem udzielonych usług doradczych Wskaźnik odpowiada na zapotrzebowanie na doradztwo specjalistyczne. Wysokość wskaźnika została ustalona na podstawie szacowanej aktywności NGO – liczby organizacji realizujących zadania publiczne we współpracy z samorządami. Wartość docelową należy odnosić do liczby organizacji zarejestrowanych w KRS.
WR2.2	Liczba wejść na portal internetowy służący podniesieniu kompetencji organizacji społecznych obszaru	sztuka	0	10 800 (1800 rocznie)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty i/lub administratora strony. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika została ustalona na podstawie szacowanej aktywności NGO – założono, iż każda ze 181 organizacji pozarządowych średnio odwiedzi stronę 10x w ciągu roku. Szacunki ustalono na podstawie doświadczenia LGD w realizacji polityki informacyjnej prowadzonej za pomocą strony www w latach 2009-2015.
WR2.3	Liczba organizacji społecznych objętych działaniem edukacyjnym (publikacja + prezentacja)	sztuka	0	100	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika uwzględnia objęcie wsparciem merytorycznym ponad połowę organizacji funkcjonujących na terenie obszaru (według danych KRS – stan na koniec 2015 r. -- jest ich 181).
WR2.4	Liczba nowych lub udoskonalonych produktów lokalnych, które zostały objęte wsparciem w ramach realizacji LSR	sztuka	0	5	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Dane LGD dotyczące realizacji aktywizacji i/lub działań bieżących w zakresie doradztwa. Weryfikacja prowadzona będzie w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika została ustalona na podstawie doświadczenia LGD we wdrażaniu produktów lokalnych w latach 2009-2015.
WR2.5	Liczba osób kwalifikowanych jako defaworyzowane społecznie objętych aktywizacją społeczną	osoba	0	150	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty (listy obecności i/lub oświadczenia uczestników). Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika została ustalona na podstawie doświadczenia LGD we wdrażaniu/organizacji wydarzeń (szkoleń/warsztatów) podobnego typu w latach 2009-2015 oraz zintegrowana ze skalą interwencji. Status uczestnika ustalany będzie w dniu rozpoczęcia udziału w projekcie.
WR2.6	Liczba uczestników wydarzeń integracyjnych	osoba	0	1200	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wysokość wskaźnika została ustalona na podstawie doświadczenia LGD we

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Przedsięwzięcie		grupy docelowe	sposób realizacji	WSKAŹNIKI PRODUKTU				
			Nazwa (+ kod wskaźnika)	jednostka miary	wartość		źródło danych/sposób pomiaru	
					początkowa 2015 rok	końcowa 2022 rok		
							wdrażaniu/organizacji wydarzeń podobnego typu w latach 2009-2015 oraz zintegrowana ze skalą interwencji.	
WR2.7	Liczba umów o wolontariat na realizację zadań w ramach projektów/grantów o wymiarze integracyjnym i/lub aktywizacyjnym, podpisanych ze współpracownikami/wolontariuszami kwalifikowanymi jako kategorie defaworyzowane społecznie	sztuka	0	50			Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty (kopie umów). Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik jest powiązany ze wskaźnikiem W2.5, który przewiduje aktywizację 150 osób. Na potrzeby niniejszego wskaźnika przyjęto założenie, że równowartość 1/3 osób objętych aktywizacją społeczną (50 os.) w ramach wdrażania zostanie czynnie włączona w życie społeczne.	
WR2.8	Liczba zawiązanych partnerstw projektowych i/lub sektorowych dotyczących realizacji operacji lub grantów	sztuka	0	10			Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty (kopie umów). Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik ma na celu wzmocnienie kapitału społecznego w wymiarze praktycznym, w nawiązywaniu relacji pomiędzy sektorami i/lub wewnątrz sektorów. Jego wysokość została określona na podstawie poziomu zainteresowania kooperacją projektową na etapie konsultacji – w ramach wypełniania ankiet – fiszek projektowych.	
WR2.9	Liczba projektów/grantów zrealizowanych w pełni lub częściowo przez partnerów społecznych i/lub organizacje pozarządowe	sztuka	0	20			Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty (kopie umów). Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik ma na celu wzmocnienie kapitału społecznego w wymiarze praktycznym, w nawiązywaniu relacji pomiędzy sektorami i/lub wewnątrz sektorów. Jego wysokość została określona na podstawie poziomu zainteresowania kooperacją projektową na etapie konsultacji – w ramach wypełniania ankiet – fiszek projektowych.	
2.1.1	Rozwój potencjału organizacji pozarządowych obszaru Lider A4	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	projekt grantowy (25 000,00)	WP2.1.1.A Liczba godzin doradztwa specjalistycznego dla organizacji pozarządowych	Godzina	0	900 (150/r)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik ma na celu wzmocnienie kapitału społecznego w wymiarze praktycznym. Jego wysokość została określona na podstawie liczby funkcjonujących organizacji pozarządowych oraz ich potrzeb związanych z rozliczaniem środków publicznych. Przy ustalaniu wysokości wskaźnika przyjęto założenie, że pomoc, w postaci 8h doradztwa, uzyska 15% organizacji, tj. 27. (27x5,5hx6lat=900h)
		fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne grupy nieformalne	aktywizacja (10 000,00)	WP2.1.1.B Liczba godzin doradztwa ogólnego – dedykowanego organizacjom pozarządowym oraz nieformalnym grupom społecznym	Godzina	0	600 (100/r)	Źródła danych: Dane LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik zakłada wsparcie w ramach aktywizacji, pozwalające wzmocnić potencjał III sektora oraz nieformalnych organizacji społecznych. Wartość wskaźnika określona została na podstawie doświadczenia Biura LGD w realizacji zadań z zakresu aktywizacji w latach 2009 – 2015.
		fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne grupy nieformalne	aktywizacja (12 000,00)	WP2.1.1.C Liczba publikacji wspierających działanie organizacji pozarządowych na obszarze Lider A4 (w tym prezentacje/instruktaż wykorzystania)	Sztuka	0	8	Źródła danych: Dane LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik zakłada wsparcie w ramach aktywizacji, pozwalające wzmocnić potencjał III sektora oraz nieformalnych organizacji społecznych. Wartość wskaźnika określona została na podstawie doświadczenia Biura LGD w realizacji zadań z zakresu aktywizacji w latach 2009 – 2015.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

		fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne grupy nieformalne	aktywizacja (2 500,00)	WP2.1.1.D Liczba uruchomionych portali internetowych służących podniesieniu kompetencji organizacji pozarządowych obszaru	sztuka	0	1	Źródła danych: Dane LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik zakłada wsparcie w ramach aktywizacji, pozwalające wzmocnić potencjał III sektora oraz nieformalnych organizacji społecznych. Wskaźnik wychodzi naprzeciw zapotrzebowaniu lokalnych organizacji na informację dotyczącą dostępu do środków finansowych, rozwoju organizacji, sieciowania działalności, itp. Wartość wskaźnika wynika z potrzeby kumulacji informacji w jednym miejscu.
2.1.2	Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru Lider A4	Mieszkańcy obszaru, turyści	konkurs (154 200,00)	WP2.1.2.A Liczba obiektów małej architektury i/lub przedmiotów związanych z dziedzictwem kulturowym/historycznym poddanych renowacji/zabezpieczeniu/uporządkowaniu/oznakowaniu w ramach realizacji strategii	sztuka	0	20	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik ma na celu zabiegać niszczeniu istniejących dóbr dziedzictwa oraz szerzyć informację na ich temat. Jego wysokość została określona na podstawie ankiet (fizek projektowych) wypełnianych na terenie obszaru w ramach konsultacji nad LSR na lata 2015 - 2022.
		osoby indywidualne, wspólnoty samorządowe, fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne, grupy nieformalne	aktywizacja (5 800,00)	WP2.1.2.B Liczba zrealizowanych godzin doradztwa udzielonego wytwórcom/potencjalnym wytwórcom produktów lokalnych	godzina	0	360 (60/r)	Źródła danych: Dane LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik zakłada wsparcie lokalnych wytwórców w zachowaniu dziedzictwa lokalnego. Wartość wskaźnika określona została na podstawie doświadczenia Biura LGD w realizacji zadań o podobnym zakresie w l. 2009 – 2015.
		Mieszkańcy obszaru De faworyzowani społecznie	projekt grantowy (80 000,00)	WP2.1.2.C Liczba zrealizowanych operacji obejmujących kultywowanie lokalnych tradycji	sztuka	0	5	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję w zakresie ochrony niematerialnych dóbr dziedzictwa. Jego wysokość została określona na podstawie zaplanowanego cyklu realizacji operacji grantowych w ramach wdrażania LSR.
		Jak wyżej	projekt grantowy (80 000,00)	WP2.1.2.D Liczba zrealizowanych operacji obejmujących działania promujące lokalne dziedzictwo i twórczość w tym także warsztaty edukacyjne, szkolenia, koła zainteresowań (w tym ukierunkowanych na innowacje społeczne)	sztuka	0	5 (5)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję w zakresie popularyzacji dziedzictwa lokalnego. Jego wysokość została określona na podstawie zaplanowanego cyklu realizacji operacji grantowych w ramach wdrażania LSR.
		Jak wyżej	projekt grantowy (80 000,00)	WP2.1.2.E Liczba zrealizowanych operacji obejmujących podnoszenie świadomości ekologicznej i/lub postaw konsumenckich (w tym ukierunkowanych na innowacje społeczne)	sztuka	0	5 (5)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje potrzebę wzmocnienia świadomości ekologicznej oraz kształtowania postaw konsumenckich zorientowanych na produkty lokalne. Jego wysokość została określona na podstawie zaplanowanego cyklu realizacji operacji grantowych w ramach wdrażania LSR.
2.1.3	Aktywizacja osób marginalizowan	Mieszkańcy obszaru, Defaworyzowani społecznie	projekt grantowy (100 00,00)	WP2.1.3.A Liczba zrealizowanych warsztatów/zajęć aktywizacji	sztuka	0	20	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję w zakresie wsparcia grup

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

	ych społecznie i środowisk lokalnych obszaru Lider A4	projekt grantowy (50 000,00)	społecznej				defaworyzowanych – zidentyfikowanych w ramach LSR. Jego wysokość została określona na podstawie zaplanowanego cyklu realizacji operacji grantowych w ramach wdrażania LSR.
			WP2.1.3.B Liczba zrealizowanych operacji obejmujących organizację wydarzeń integrujących osoby defaworyzowane społecznie oraz środowiska lokalne z otoczeniem (w tym ukierunkowanych na innowacje społeczne)	sztuka	0	5 (5)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję w zakresie wsparcia grup defaworyzowanych – zidentyfikowanych w ramach LSR. Jego wysokość została określona na podstawie zaplanowanego cyklu realizacji operacji grantowych w ramach wdrażania LSR.
SUMA		600 000,00					

3.0	CEL OGÓLNY III	PODNIESIENIE JAKOŚCI I DOSTĘPNOŚCI INFRASTRUKTURY PUBLICZNEJ NA OBSZARZE LIDER A4 DO ROKU 2022					
3.1	CELE SZCZEGÓŁOWE	Tworzenie, ulepszanie i rozwój publicznie dostępnej infrastruktury na obszarze Lider A4 do roku 2022					
3.2		Poprawa bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznych na obszarze Lider A4 do roku 2022					
		WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA DLA CELU OGÓLNEGO	jednostka miary	stan początkowy 2015 rok	plan 2022 rok	źródło danych/sposób pomiaru	
WO3.0.A		Udział osób zadowolonych z jakości życia w miejscu zamieszkania (na obszarze Lider A4)	%	0	80%	Źródło danych: badania własne LGD – badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców obszaru. Wskaźnik opiera się na badaniach prowadzonych przez CBOS dotyczących ochrony środowiska. Zaproponowana wartość docelowa wskaźnika odzwierciedla preferencje społeczne zidentyfikowane w roku 2015. Wskaźnik będzie mierzony w ramach ewaluacji ex – post.(1x) – na zakończenie realizacji LSR. Na wejściu wskaźnikowi przypisano wartość 0, gdyż na tym obszarze nigdy dotąd nie były prowadzone tego typu badania.	
		WSKAŹNIKI REZULTATU DLA CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH	jednostka miary	stan początkowy rok 2014 lub 2015	plan 2022 rok	źródło danych/sposób pomiaru	
WR3.1		Wzrost liczby turystów odwiedzających obszar za pośrednictwem infrastruktury oraz oferty promowanej za pomocą projektu współpracy o 50% do roku 2022	osoba użytkownicy/pobrania	2015 = 888/468	1332/702	Źródło danych: Dane LGD. Weryfikacja prowadzona będzie w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym, na podstawie statystyki Aplikacji Wrota Regionu. Stan na wejściu odzwierciedla zestawienie danych odnotowanych na koniec 2015 r. – obejmujących okres 0,5 roku – od momentu uruchomienia usługi prowadzenia statystyki.	
WR3.2		Liczba osób korzystających z obiektów sportowych/rekreacyjnych objętych wsparciem (odwiedziny/rok)	osoba	0	525000	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty. Weryfikacja prowadzona będzie w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym, na podstawie dokumentacji dostarczonej przez wnioskodawców. System ustalania danych określany będzie przez wnioskodawcę we wniosku. Wysokość wskaźnika ustalona została na podstawie informacji z gmin (15000 osób x 5 gmin x 7 lat).	
WR3.3		Liczba osób korzystających z obiektów aktywności kulturalnej i/lub społecznej objętych wsparciem (odwiedziny/rok)	osoba	0	525000	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty. Weryfikacja prowadzona będzie w ramach monitoringu LGD w cyklu rocznym na podstawie dokumentacji dostarczonej przez wnioskodawców. System ustalania danych określany będzie przez wnioskodawcę we wniosku. Wysokość wskaźnika ustalona została na podstawie informacji z gmin (15000 osób x 5 gmin x 7 lat).	
WR3.4		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanej infrastruktury dróg i oraz infrastruktury towarzyszącej drogą w pierwszym roku po zakończeniu inwestycji	osoba	0	525000	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty. Weryfikacja prowadzona będzie w ramach monitoringu LGD w cyklu rocznym na podstawie dokumentacji dostarczonej przez wnioskodawców. System ustalania danych określany będzie przez wnioskodawcę we wniosku. Wysokość wskaźnika ustalona została na podstawie	

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

						informacji z gmin (15000 osób x 5 gmin x 7 lat).		
WR3.5	Wielkość obszaru poddanego działaniom z zakresu kształtowania przestrzeni wiejskich	hektar	0	20	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty/granty. Weryfikacja prowadzona będzie w ramach monitoringu LGD w cyklu rocznym na podstawie dokumentacji dostarczonej przez wnioskodawców. System ustalania danych określany będzie przez wnioskodawcę we wniosku. Wysokość wskaźnika ustalona została na podstawie danych GUS – stanowi równowartość 10% obszaru kwalifikowanego jako tereny rekreacji i wypoczynku – w roku 2014 tereny te stanowiły 200ha w skali całego obszaru.			
Przedsięwzięcie		grupy docelowe	sposób realizacji	WSKAŹNIKI PRODUKTU				
				Nazwa	jednostka miary	wartość		źródło danych/sposób pomiaru
		początkowa 2015 rok	końcowa 2022 rok					
3.1.1	Rozwój infrastruktury rekreacji na obszarze Lider A4	Mieszkańcy obszaru	konkurs (720 000,00)	WP3.1.1A Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów rekreacyjnych/sportowych, w tym: 1. Liczba obiektów w których zlikwidowano bariery architektoniczne/zastosowano rozwiązania redukujące ograniczenia ruchowe	sztuka	0	20 (5)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik ma na celu zabiegać niszczeniu istniejących dóbr dziedzictwa oraz szerzyć informację na ich temat. Jego wysokość została określona na podstawie ankiet (fiszek projektowych) wypełnianych na terenie obszaru w ramach konsultacji nad LSR na lata 2015 – 2022 (jako udział środków w ogólnej dostępnej alokacji)
		Mieszkańcy obszaru	projekt grantowy (500 000,00)	WP3.1.1B Liczba doposażonych obiektów/przestrzeni rekreacyjnych/sportowych w ramach realizacji strategii	sztuka	0	20	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję w zakresie poprawy jakości infrastruktury służącej aktywności mieszkańców. Jego wysokość została określona na podstawie ankiet (fiszek projektowych) wypełnianych na terenie obszaru w ramach konsultacji nad LSR na lata 2015 – 2022 (jako udział środków w ogólnej dostępnej alokacji)
3.1.2	Rozwój infrastruktury aktywności kulturalnej na obszarze Lider A4	Mieszkańcy obszaru	konkurs (700 000,00)	WP3.1.2A Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów służących aktywności kulturalnej i/lub społecznej w tym: 1. Liczba nowych utworzonych miejsc pracy 2. Liczba obiektów w których zlikwidowano bariery architektoniczne/zastosowano rozwiązania sprzyjające niepełnosprawnym	sztuka	0	15 (5) (5)	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik ma na celu zabiegać niszczeniu istniejących dóbr dziedzictwa oraz szerzyć informację na ich temat. Jego wysokość została określona na podstawie ankiet (fiszek projektowych) wypełnianych na terenie obszaru w ramach konsultacji nad LSR na lata 2015 – 2022 (jako udział środków w ogólnej dostępnej alokacji)
			projekt grantowy (500 000,00)	WP3.1.2B Liczba operacji polegających na doposażeniu obiektów/przestrzeni służących aktywności kulturalnej i/lub społecznej	sztuka	0	20	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję w zakresie wsparcia integracji społeczności obszaru. Jego wysokość została określona na podstawie ankiet (fiszek projektowych) wypełnianych na terenie obszaru w ramach konsultacji nad LSR na lata 2015 – 2022 (jako udział środków w ogólnej dostępnej alokacji)
3.1.3	Regionalna i międzynarodowa promocja oraz	Mieszkańcy obszaru, turyści	projekt współpracy	WP3.1.3A Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	sztuka	3	3	Dane LGD. Realizacja projektu współpracy zgodnie z założeniami dla poddziałania 19.3 PROW 2014 – 2020

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

	wymiana doświadczeń	Mieszkańcy obszaru, turyści	projekt współpracy (180 000,00)	WP3.1.3B Liczba zrealizowanych projektów współpracy (w tym projektów współpracy międzynarodowej)	sztuka	1	3 (1)	Dane LGD. Realizacja projektu współpracy zgodnie z założeniami dla poddziałania 19.3 PROW 2014 – 2020
3.2.1	Wzmocnienie jakości dróg lokalnych na obszarze Lider A4	Mieszkańcy obszaru	konkurs (700 000,00)	WP3.2.1A Liczba operacji związanych z poprawą infrastruktury drogowej w zakresie podniesienia bezpieczeństwa na drogach	sztuka	0	5	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik ma na celu poprawę jakości życia. Jego wysokość została określona na podstawie konsultacji społecznych.
3.2.2	Poprawa jakości infrastruktury towarzyszącej drogom obszaru Lider A4		konkurs (300 000,00)	WP3.2.2A Liczba zrealizowanych operacji związanych z poprawą infrastruktury towarzyszącej drogom	sztuka	0	25	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących projekty. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik ma na celu poprawę jakości życia. Jego wysokość została określona na podstawie konsultacji społecznych.
3.2.3	Estetyzacja i poprawa dostępności publicznych przestrzeni wiejskich obszaru Lider A4	Mieszkańcy obszaru	projekt grantowy (100 000,00)	WP3.2.3A Liczba operacji ukierunkowanych na kształtowanie przestrzeni wiejskich	sztuka	0	15	Źródło danych: Dane beneficjentów realizujących granty; dane Biura LGD. Weryfikacja prowadzona w ramach monitoringu wdrażania LSR, w cyklu rocznym. Wskaźnik realizuje interwencję w zakresie wsparcia grup defaworyzowanych – zidentyfikowanych w ramach LSR. Jego wysokość została określona na podstawie ankiet (fiszek projektowych) wypełnianych na terenie obszaru w ramach konsultacji nad LSR na lata 2015 – 2022.
SUMA			3 700 000,00					

ROZDZIAŁ VI SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

1. Rozwiązania formalno – instytucjonalne

W ramach LSR na lata 2015 – 2022 realizowanych będzie kilka typów operacji pozwalających wdrażać cele i przedsięwzięcia zaplanowane w strategii. Wybór tych operacji oparty będzie na zasadach i kryteriach, które swoje źródło mają w: (1) doświadczeniu LGD Lider A4; (2) diagnozie partycypacyjnej; (3) konsultacjach dotyczących kryteriów (konsultacje w gminach oraz Forum Lokalne Lider A4) oraz konsultacjach projektu LSR zrealizowanych z zastosowaniem mechanizmu publicznego wezwania do zgłaszania opinii i uwag; (4) wytycznych dotyczących realizacji i finansowania instrumentu RLKS. Wśród podstawowych dokumentów regulujących wskazaną problematykę należy wskazać:

- 1) Procedurę wyboru operacji Stowarzyszenia Lider A4 (przyjętą uchwałą Zarządu nr Z 03/XII/2015 dnia 16.12.2015)
- 2) Procedurę wyboru i oceny operacji grantowych (przyjętą uchwałą Zarządu nr Z 04/XII/2015 dnia 16.12.2015)
- 3) Regulamin Rady Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju Gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów – Lider A4, (zmieniony w Domaniowie dnia 16.12.2015 podczas Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia.
- 4) Lokalne kryteria wyboru operacji (przyjęte Uchwałą Zarządu nr Z 05/XII/2015 dnia 16.12.2015)

Wskazane dokumenty zostały opracowane z uwzględnieniem stanowiska partnerów społecznych oraz reprezentantów poszczególnych sektorów, w toku konsultacji związanych z przygotowaniem projektu LSR. Nad lokalnymi kryteriami wyboru pracowały osoby uczestniczące w Forum Lokalnym Lider A4 oraz dodatkowo członkowie Zespołu Roboczego ds. LSR. Wszystkie procedury, były konsultowane poprzez publiczne wezwanie do zgłaszania opinii i uwag projektu LSR.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Zarówno wybór operacji, jak i sposób ich oceny dotyczą **dwóch typów operacji – wybieranych w trybie konkursu oraz grantowych. W LSR na lata 2015 – 2022 nie przewidziano, operacji własnych LGD.**

Regulamin Rady Stowarzyszenia obejmuje m.in.: (1) zasady zwoływania i organizacji posiedzeń (przeływ informacji i dokumentów); (2) zasady powoływania, odwoływania członków oraz ich wynagradzania; (3) kwestie dotyczące bezstronności i konfliktu interesów, wyłączenia oraz zasady przeciwdziałania; (4) system głosowania uwzględniający zachowanie właściwych paritetów; (5) zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru wniosków; (6) zasady protokołowania posiedzeń.

Procedura wyboru operacji (w trybie konkursowym) uwzględnia: (1) opis sposobu oceny zgodności planowanych przez wnioskodawców operacji z LSR na lata 2015 – 2022; (2) opis sposobu oceny zgodności planowanych przez wnioskodawców operacji z lokalnymi kryteriami wyboru operacji; (3) regulacje zapewniające stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru; (4) zasady ustalania kwoty wsparcia dla danej operacji z uwzględnieniem właściwych regulacji prawnych; (5) założenia dotyczące sposobu informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu, zasady jego rozpatrywania; (6) wzory: karty oceny zgodności z LSR, kartę oceny zgodności operacji z lokalnymi kryteriami wyboru.

Regulamin naboru wniosków o przyznanie pomocy w ramach projektu grantowego w ramach PROW 2014 – 2020, która reguluje zasady i tryb realizacji projektów grantowych określająca: (1) kim jest grantobiorca; (2) zakres realizacji operacji; (3) wysokość pomocy; (4) koszty kwalifikowane; (5) tryb naborów; (6) podstawowe kwestie wiążące się z wyborem operacji oraz odwołaniem od decyzji w tym zakresie; (7) założenia dotyczące umowy na realizację grantu.

Procedura wyboru i oceny operacji grantowych obejmuje regulacje dotyczące: (1) ogłaszania naboru i przyjmowania wniosków o przyznanie pomocy; (2) wyboru operacji (wstępna ocena wniosków, ocena zgodności operacji z LSR, ocena operacji na podstawie lokalnych kryteriów wyboru); (3) wyłączenia członka Rady z udziału w wyborze operacji w razie zaistnienia okoliczności podważających bezstronność w procesie oceny; (4) odwołanie się od decyzji Rady; (5) zawarcia umowy, monitoringu i kontroli oraz rozliczania grantów oraz (6) zmiany lokalnych kryteriów wyboru.

2. Lokalne Kryteria Wyboru

Lokalne Kryteria Wyboru stanowią mechanizm realizacji LSR wzmacniający ograniczanie słabych stron/problemów obszaru oraz zaspakajanie potrzeb zidentyfikowanych na poziomie diagnozy (także partycypacyjnej) oraz SWOT. Kryteria będą premiowały określone rodzaje aktywności wnioskodawców/grantobiorców oraz sposoby realizacji proponowanych przez nich operacji, przez co prowadziły będą do sprawnego osiągania wskaźników oraz celów strategii. W Tabeli 32 zamieszczono zestawienie zaprojektowanych kryteriów oraz informację na temat zakresu oddziaływania danego kryterium na realizację celów i przedsięwzięć, a tym samym zapotrzebowania na określonego rodzaju interwencję. Sposób naliczania punktów, interpretację zamieszczono w oddzielnym dokumencie (Załączniku) pn. Lokalne Kryteria Wyboru LSR na lata 2015 – 2022. Lokalne Kryteria Wyboru zostały tak zaprojektowane, że zarazem adekwatne dla projektów realizowanych w trybie konkursowym jak i dla projektów grantowych.

Tabela 32: Zestawienie Lokalnych Kryteriów Wyboru operacji

	KRYTERIUM	ZAKRES ODDZIAŁYWANIA KRYTERIUM
1	Liczba utworzonych nowych miejsc pracy w ramach wnioskowanej pomocy	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie wielkości zatrudnienia (tworzenie nowych etatów średniorocznych) w ramach pomocy, osiągnięty zostanie pozytywny wpływ na lokalny rynek pracy, a w szczególności wzmocniona zostanie konkurencyjność lokalnych przedsiębiorców i wzmocniona przedsiębiorczość w postaci uruchamiania własnej działalności gospodarczej.
2	Wysokość wkładu własnego wnioskodawcy	Poprzez preferencje dotyczące wnoszonego wkładu własnego – dla wnioskodawców oferujących wkład wyższy niż przewidywany – zwiększone zostanie zaangażowanie środków zewnętrznych (spoza LSR), a tym samym zwiększą się możliwości interwencji LSR.
3	Utworzenie miejsca pracy dla osoby kwalifikowanej jako defaworyzowana na lokalnym rynku pracy	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie zatrudnienia osób defaworyzowanych na lokalnym rynku pracy zwiększy się poziom lokalnej aktywności zawodowej (w tym przedsiębiorczości). Wartość dodaną stanowiło będzie ograniczanie ubóstwa oraz wychodzenie w bierności zawodowej.
4	Utworzenie miejsca pracy dla osoby znajdującej się w szczególnej sytuacji na rynku pracy	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie zatrudnienia osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy zwiększy się poziom lokalnej aktywności zawodowej (w tym przedsiębiorczości). Wartość dodaną stanowiło będzie ograniczanie ubóstwa oraz wychodzenie w bierności zawodowej.
5	Utworzenie miejsca pracy w obszarach działalności preferowanych na lokalnym rynku	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie tworzenia miejsc pracy w preferowanych obszarach aktywności gospodarczej osiągnięty zostanie pozytywny wpływ na rozwój usług deficytowych i/lub wspomagających trwały rozwój (endogeniczny).

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

	pracy	
6	Wdrażanie rozwiązań innowacyjnych	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie rozwiązań innowacyjnych wzmocniona zostanie konkurencyjność lokalnych mikro i małych przedsiębiorstw, a w odniesieniu do kapitału społecznego nastąpi zwiększenie adekwatności realizowanej interwencji. Kryterium przyczyni się do realizacji celu przekrojowego PROW 2014-2020
7	Wdrażanie rozwiązań z zakresu ochrony środowiska oraz przeciwdziałania zmianom klimatycznym	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie inwestycji sprzyjających ochronie środowiska i/lub przeciwdziałających zmianom klimatycznym nastąpi zmniejszenie presji działalności człowieka na środowisko naturalne. Kryterium przyczyni się do realizacji celów przekrojowych PROW 2014-2020
8	Organizacje pozarządowe jako wnioskodawca	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie operacji realizowanych przez NGO nastąpi wzrost potencjału trzeciego sektora, a co za tym idzie kapitału społecznego obszaru. Wartością dodaną będzie wzrost poziomu kultury organizacyjnej podmiotów III sektora.
9	Międzysektorowy zakres operacji/grantu	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie operacji realizowanych we współpracy sektorów, nastąpi wzmocnienie organizacyjne i/lub finansowe realizowanych projektów. Z perspektywy sektora publicznego nastąpi otwarcie na partnerów zewnętrznych; sektora gospodarczego – wzrost społecznej odpowiedzialności biznesu; sektora społecznego – wzrost zdolności finansowych i/organizacyjnych.
10	Integracja branż w ramach operacji/grantu	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie operacji integrujących kilka branż, zwiększy się potencjał promocyjny obszaru oraz oferta przygotowywana w oparciu o zasoby endogeniczne.
11	Społeczny zakres operacji/grantu	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie operacji wpływających pozytywnie na zmianę sytuacji kategorii defaworyzowanych społecznie (zgodnie z definicją LSR) wzmocnione zostanie włączanie zagrożonych wykluczeniem.
12	Zintegrowany charakter operacji/grantów	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie projektów uwzględniających powiązanie planowanych działań z innymi celami/przedsięwzięciami czy typami operacji, planuje się uzyskać większą wartość dodaną realizowanych operacji oraz wzmocnić poziom zintegrowania LSR.
13	Terytorialny zasięg oddziaływania operacji/grantu	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie projektów obejmujących zakresem interwencji teren większy niż jedna gmina obszaru osiągnięta zostanie jego większa spójność społeczna oraz poziom identyfikacji istniejącego potencjału lokalnego.
14	Wzmacnianie wolontariatu	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie projektów uwzględniających udział wolontariuszy wzmocniony zostanie kapitał społeczny oraz zdolności organizacyjne III sektora. Poprawie ulegnie także aktywne włączenie społeczne.
15	Lokalizacja inwestycji	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie inwestycji realizowanych w najmniejszych miejscowościach osiągnięte zostanie zwiększenie spójności społecznej oraz podniesienie jakości życia.
16	Likwidacja barier architektonicznych	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie inwestycji mających na celu likwidację barier architektonicznych przewiduje się poprawę włączenia osób z ograniczeniami ruchowymi w życie społeczne.
17	Konsultacje merytoryczne na etapie przygotowywania wniosku z pracownikiem Biura LGD	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie projektów przygotowywanych w drodze konsultacji z Biurem LGD osiągnięta zostanie wysoka jakość składanych aplikacji, a tym samym utrzymane zostanie oczekiwane tempo osiągania wskaźników oraz wytyczonych celów.
18	Jakość projektu	Poprzez preferencje ukierunkowane na premiowanie jakości projektów osiągnięta zostanie wysoka jakość składanych aplikacji, a tym samym utrzymane zostanie oczekiwane tempo osiągania wskaźników oraz wytyczonych celów.

Źródło: opracowanie własne

W toku wdrażania LSR na lata 2015 – 2022 może zaistnieć potrzeba zmiany ustalonych Lokalnych Kryteriów Wyboru. Wpływ na to mogą mieć zarówno czynniki wewnętrzne, jak i zewnętrzne. Do tych pierwszych należy przede wszystkim zaliczyć: tempo osiągania wskaźników LSR, tempo wdrażania LSR, efektywność naborów, realizacja projektów przez beneficjentów i inne. Do czynników zewnętrznych można zaliczyć zmiany gospodarcze wynikające z działalności podmiotów zewnętrznych, zmiany w obszarze polityki społecznej, i inne (np. określone w SWOT czy w matrycy powiązań diagnozy, SWOT, celów oraz wskaźników). **Procedura zmiany Lokalnych Kryteriów Wyboru** kryteriów określony został w odrębnym dokumencie pn. Lokalne Kryteria Rozwoju w ramach LSR na lata 2015 – 2022 (projektów wybieranych zarówno w trybie konkursowym jak i w trybie grantowym).

3. Innowacje w LSR na lata 2015 – 2022

Lokalne kryteria wyboru wykorzystują kategorię **innowacji**, definiowaną zgodnie z międzynarodowym podręcznikiem metodologicznym badań statystycznych innowacji zalecanym w krajach OECD i UE („Oslo Manual”), w świetle którego innowacja jest to wdrożenie nowego lub istotnie ulepszanego produktu (wyrobu lub usługi), nowego lub istotnie ulepszanego procesu, nowej metody marketingu lub nowej metody organizacji w zakresie praktyk biznesowych, organizacji miejsca pracy bądź relacji ze środowiskiem zewnętrznym⁸. Na potrzeby realizacji operacji związanych z uruchamianiem/rozwojem przedsiębiorstw (przedsięwzięcia: 1.1.1 oraz 1.1.2) oraz realizacji inwestycji publicznych (przedsięwzięcia: 3.1.1 i 3.1.2), przewidujących wdrażanie rozwiązań innowacyjnych, wnioskodawcom proponuje się uwzględnianie (jednego lub kilku) następujących wymiarów innowacji:

⁸ OECD, Oslo Manual, *Guidelines for Collecting and Interpreting Technological Innovation Data*, 3rd Edition, OECD/Eurostat, Paris 2005

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

- **funkcyjny** – zaspokajanie nowych, dotychczas nieujawnionych potrzeb,
- **przedmiotowy** – wprowadzenie nowych przedmiotów/usług na miejsce dotychczas używanych/świadczonych,
- **procesowy** – wprowadzenie nowych metod wytwarzania/świadczenia, usprawniających produkcję/wytwarzanie,
- **organizacyjny** – polepszanie organizacji pracy i produkcji, poprawa stanu bezpieczeństwa oraz ułatwianie człowiekowi wykonywania pracy,
- **marketingowy** – zastosowanie nowej metody marketingowej, obejmującej znaczące zmiany w wyglądzie produktu, jego opakowaniu, pozycjonowaniu, promocji, polityce cenowej lub modelu biznesowym, wynikającej z nowej strategii marketingowej przedsiębiorstwa.

Udowadniając poziom innowacyjności wnioskodawca powinien przyjąć perspektywę własnej firmy/organizacji, co oznacza, że planowana inwestycja będzie innowacyjna z punktu widzenia prowadzonej przez niego działalności.

W przypadku realizacji priorytetów nastawionych na wzmocnienie kapitału społecznego obszaru (w szczególności w Celu ogólnym nr 2, ale także częściowo w dwóch pozostałych celach ogólnych, np. przedsięwzięcia: 1.1.3; 3.2.3), proponuje się wykorzystywać kategorię **innowacji społecznej** oznaczającej: nowe działania społeczne, mające na celu polepszenie jakości życia osób, grup, społeczności, wynikające z wprowadzania unikalnych (**w skali funkcjonowania tych osób, grup, społeczności**) rozwiązań, ale także z faktu wdrożenia już znanego rozwiązania, występującego w nowym kontekście społecznym. Zgodnie z definicją Narodowego Centrum Badań i Rozwoju innowacje społeczne to „rozwiązania, które równocześnie odpowiadają na zapotrzebowanie społeczne jak i powodują trwałą zmianę w danych grupach społecznych. Te rozwiązania mogą wiązać się z innowacyjnymi produktami, usługami bądź procesami, które umożliwiają odmienne rozwiązywanie typowych problemów społecznych”.

4. Realizacja operacji i zakres wsparcia

Podstawowe zasady dotyczące wysokości wsparcia oraz trybu realizacji operacji odnoszą się do poszczególnych przedsięwzięć:

Przedsięwzięcie: 1.1.1. wdrażane będzie w trybie konkursu, gdzie możliwe będzie uzyskanie do 300 000,00 zł. pomocy, co stanowi 70% kosztów kwalifikowanych operacji. Wartość minimalna projektu nie może być niższa niż 50 000,00 zł. Refundacja przekazywana będzie pod warunkiem spełnienia przez Wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD dokonywana będzie ocena projektu a następnie wniosek przekazany zostanie do UMWD.

Przedsięwzięcie: 1.1.2. wdrażane będzie poprzez **konkurs na premię ryczałtową**. Konkurs obejmuje uruchamianie nowych działalności gospodarczych (w tym samozatrudnienie). Premia w wysokości 60 000,00 zł. przekazywana będzie w formie dwóch transz pod warunkiem przejścia pozytywnej weryfikacji wnioskodawcy pod względem warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD dokonywana będzie ocena projektu, a następnie wniosek przekazany zostanie do UMWD.

Zaproponowana wysokość pomocy została ustalona na podstawie doświadczeń – oferty jaka pojawiła się na obszarze w poprzednim okresie programowania w ramach działania 6.2 PO KL, gdzie beneficjent otrzymywał dofinansowanie na uruchomienie działalności gospodarczej w wysokości 40 tys. zł z możliwością zwiększenia (o kilkaset dodatkowych złotych miesięcznie) o dodatkowe wsparcie pomostowe. Uwzględniając upływ czasu oraz wysoką konkurencję na lokalnym rynku pracy, jak również fakt, że pomysły na uruchamianie działalności gospodarczej (szczególnie w odniesieniu do osób defaworyzowanych i/lub znajdujących się w szczególnej sytuacji na lokalnym rynku pracy) będą sprowadzały się do otwierania firm niskonakładowych (na starcie), przyjęto kwotę wsparcia w wysokości wskazanych 60 000,00. Wysokość pomocy była konsultowana na Forum Lokalnym Lider A4 oraz podczas konsultacji ze środowiskami defaworyzowanymi, w których uczestniczyły osoby reprezentujące organizacje działające w zakresie pomocy społecznej oraz rynku pracy.

Przedsięwzięcie: 1.1.3. wdrażane będzie częściowo w trybie **konkursu**, a częściowo poprzez tryb grantowy. W konkursie możliwe będzie uzyskanie do 10 000,00 zł. pomocy, co stanowi 70% kosztów kwalifikowanych operacji. Wartość minimalna projektu nie może być niższa niż 5 000,00 zł. Refundacja przekazywana będzie pod warunkiem spełnienia przez Wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu a następnie wniosek przekazany zostanie do UMWD.

W ramach **projektu grantowego** minimalna wartość każdego zadania służącego osiągnięciu celu projektu grantowego wynosi 5 000,00 zł, a maksymalna 50 000,00 zł. Refundacji podlega 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi jednostka sektora finansów publicznych (JSFP) – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu, jego wybór, zawarcie umowy z grantobiorcą, rozliczenie, monitoring oraz kontrola realizacji projektu.

Przedsięwzięcia 2.1.1 oraz 2.1.3 wdrażane będą w **trybie grantowym**, gdzie minimalna wartość każdego zadania służącego osiągnięciu celu projektu grantowego wynosi 5 000,00 zł, a maksymalna 50 000,00 zł. Refundacji podlega 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi jednostka sektora finansów publicznych – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu, jego wybór, zawarcie umowy z grantobiorcą, rozliczenie, monitoring oraz kontrola realizacji projektu.

Przedsięwzięcie 2.1.2 wdrażane będzie częściowo w **trybie grantowym**, a częściowo – **konkursowym**. **Tryb grantowy** przewiduje minimalną wartość każdego zadania służącego osiągnięciu celu projektu grantowego na 5 000,00 zł, a maksymalną 50 000,00 zł. Refundacji podlega 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi JSFP – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu, jego wybór, zawarcie umowy z grantobiorcą, rozliczenie, monitoring oraz kontrola realizacji projektu.

W ramach **konkursu** minimalna wartość projektu to 5 000,00 zł. Refundacji podlegać będzie 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi JSFP – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu a następnie wniosek przekazany zostanie do UMWD.

Przedsięwzięcia 3.1.1 oraz 3.1.2 wdrażane będą zarówno w **trybie grantowym** jak i **konkursowym**. **Tryb konkursowy** przewiduje minimalną wartość projektu w wysokości 20 000,00 zł. Refundacji podlegać będzie 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi JSFP – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu a następnie wniosek przekazany zostanie do UMWD.

Tryb grantowy przewiduje minimalną wartość każdego zadania służącego osiągnięciu celu projektu grantowego na 5 000,00 zł, a maksymalną 50 000,00 zł. Refundacji podlega 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi JSFP – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu, jego wybór, zawarcie umowy z grantobiorcą, rozliczenie, monitoring oraz kontrola realizacji projektu.

Przedsięwzięcie 3.2.1 realizowane będzie w **trybie konkursowym**, gdzie przewidziano minimalną wartość projektu na 50 000,00 zł. Refundacji podlegać będzie 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi JSFP – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu a następnie wniosek przekazany zostanie do UMWD.

Przedsięwzięcie 3.2.2 realizowane będzie w **trybie konkursowym**, gdzie przewidziano minimalną wartość projektu na 10 000,00 zł. Refundacji podlegać będzie 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi JSFP – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu a następnie wniosek przekazany zostanie do UMWD.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Przedsięwzięcie 3.2.3 wdrażane będzie w **trybie grantowym**, gdzie przewidziano minimalną wartość każdego zadania służącego osiągnięciu celu projektu grantowego w wysokości 5 000,00 zł, a maksymalną 50 000,00 zł. Refundacji podlega 100% kosztów kwalifikowanych, a w przypadku, gdy z wnioskiem wystąpi JSFP – 63,63%. Refundacja przekazywana będzie z uwzględnieniem spełnienia przez wnioskodawcę warunków określonych w dokumentach strategicznych LGD oraz w obowiązujących przepisach prawa. W zakresie działania LGD przeprowadzana będzie ocena projektu, jego wybór, zawarcie umowy z grantobiorcą, rozliczenie, monitoring oraz kontrola realizacji projektu.

Z uwagi na konieczność określenia w LSR **linii demarkacyjnej między wdrażaniem LSR a działaniem „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”**, z aplikowania o wsparcie w ramach operacji polegających na: (1) inwestycjach w obiekty pełniące funkcje kulturalne oraz (2) operacjach z zakresu ochrony zabytków i budownictwa tradycyjnego, wykluczone będą gminy i instytucje kultury dla których organizatorem jest JST, które jednocześnie aplikują o wsparcie w ramach ww. operacji w zakresie działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich”.

ROZDZIAŁ VII PLAN DZIAŁANIA

Przyjęty w ramach niniejszej LSR Plan działania jest ściśle powiązany jej logiką realizacji opisaną przez przyjęte cele, przedsięwzięcia i wskaźniki oraz z zaprojektowanym budżetem. Harmonogram opracowano z zachowaniem zasady minimalizacji zagrożeń mających potencjalny wpływ na jego wykonalność, co przejawia się intensyfikacją działań wdrożeniowych w pierwszych trzech latach implementacji LSR na lata 2015 – 2022. Tak zaprojektowany system wdrażania pozwoli we właściwym czasie reagować na ewentualne przeszkody powodujące opóźnienia w osiąganiu wskaźników.

Zaprojektowana siatka wskaźników to efekt zarówno wysokości interwencji jaka dostępna jest do wykorzystania, wytycznych dotyczących realizacji RLKS, jak i zidentyfikowanych potrzeb, które artykułowane były podczas spotkań konsultacyjnych (w tym także propozycji projektów – składanych w postaci fiszek projektowych na etapie konsultacji) przez mieszkańców obszaru. Duże znaczenie w procesie szacowania wysokości wskaźników miało także doświadczenie Biura LGD, wynikające z poprzedniego okresu programowania, oparte na aktywności mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz sektora publicznego.

Czas trwania realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, opiera się na możliwych do osiągnięcia przepływach finansowych – biorąc pod uwagę stan wdrożenia instrumentu finansowego jakim jest PROW 2014-2020. Niemniej jednak uwzględniono tutaj także kwestie potrzeby podtrzymywania zainteresowania efektami wdrażania LSR, co przejawia się np. realizacją działań „miękkich” w drugiej połowie okresu realizacji strategii. Takie zabiegi sprzyjały będą integracji społeczności obszaru.

Każdemu celowi ogólnemu odpowiada odrębna tabela. W niej przedstawiony jest harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji każdego typu przedsięwzięć przypisanego poszczególnym celom szczegółowym. W ramach tego harmonogramu określone zostały planowane poziomy osiągnięcia poszczególnych wskaźników produktu w określonych przedziałach czasowych oraz planowane wydatkowanie kwot przypadających na poszczególne typy przedsięwzięć.

ROZDZIAŁ VIII BUDŻET

LSR na lata 2015 – 2022 jest planem strategicznym, który wdrażany będzie przy wykorzystaniu środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Kwota wsparcia oraz wkład środków publicznych w jej realizację przedstawia budżet, stanowiący załącznik do niniejszej LSR (Załącznik nr 4).

Zgodnie z załączonym budżetem realizacji celów i przedsięwzięć połowa budżetu została przeznaczona na wsparcie operacji związanych z tworzeniem i/lub utrzymaniem miejsc pracy, w postaci przedsięwzięć związanych z uruchamianiem działalności gospodarczej oraz wsparciem rozwoju istniejących przedsiębiorstw. Duży udział w budżecie stanowią działania skierowane na wzmocnienie jakości i dostępności publicznie dostępnej infrastruktury (turystycznej, sportowej, kulturalnej) uwzględniające zaangażowanie środowisk społecznych (zarówno na etapie realizacji operacji jak i korzystania z ich efektów, co sprzyjało będzie włączeniu społecznemu). W budżecie LSR uwzględniono pakiet operacji zmierzających do wzmocnienia spójności

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022
społecznej – zwiększenia włączenia społecznego środowisk defaworyzowanych społecznie oraz szerszej integracji obszaru – co wynika ze specyfiki funkcjonującej tutaj populacji (rdzennych i napływowych mieszkańców).

W budżecie przewidziano środki na realizację projektów współpracy, stanowiące 2% wysokości wsparcia z budżetu przeznaczanego na realizację działania 19.2.

Oddzielną kategorię stanowią w budżecie środki związane z kosztami bieżącymi funkcjonowania LGD oraz wdrażania LSR. Są to np. koszty związane z obsługą procesu wdrażania LSR, w tym koszty wynagrodzeń personelu, jak również utrzymania, wyposażenia biura LGD organizacji naborów. Koszty związane z aktywizacją to w głównej mierze środki finansowe na szkoleniowa, doradztwo oraz prowadzenie polityki informacyjnej, w tym promocyjnej. Związane są one ze wsparciem lokalnej społeczności (beneficjentów oraz grup docelowych) w zakresie realizacji celów LSR. Kwotę kosztów bieżących określono na podstawie przepisów unijnych i krajowych.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

ROZDZIAŁ IX PLAN KOMUNIKACYJNY

Plan komunikacyjny Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022, zwany dalej Planem komunikacyjnym LSR na lata 2015 – 2022 (Załącznik nr 5) został opracowany dla wzmocnienia oddziaływania Stowarzyszenia na interesariuszy (zewnętrznych i wewnętrznych), co przyczyni się do sprawniejszej realizacji LSR oraz bezpieczeństwa we wdrażaniu wskaźników i celów strategii. **Celem nadrzędnym Planu komunikacyjnego** jest: realizacja działań informacyjnych, promocyjnych oraz animacyjnych wdrażanych, w ramach LSR na obszarze LGD Lider A4, w kolejnych latach, które zapewnią maksymalnie sprawną jej implementację oraz przyniosła jak najwięcej korzyści społeczności obszaru.

Główne cele działań komunikacyjnych są następujące:

1. Informowanie opinii publicznej i potencjalnych wnioskodawców o rozpoczęciu realizacji LSR – obszarach i zasadach wsparcia.
2. Podtrzymywanie zainteresowania potencjalnych wnioskodawców możliwością aplikowania a potencjalnych uczestników o możliwości udziału w projektach.
3. Edukowanie wnioskodawców w zakresie podnoszenia jakości składanych projektów.
4. Udzielanie wnioskodawcom pomocy w zakresie realizacji projektów i ich rozliczania.
5. Przekazywanie opinii publicznej informacji o postępach i/lub efektach realizacji projektów oraz LSR.
6. Podnoszenie wiedzy na temat obszaru.
7. Wzmacnianie struktur LGD.

Celem dodatkowym – mającym wymiar operacyjny, pozwalającym zweryfikować trafność ilościową oraz jakościową podejmowanych działań komunikacyjnych będzie:

8. Ewaluacja realizacji działań komunikacyjnych.

Podmiotem zarządzającym procesem komunikacji będzie w głównej mierze Biuro LGD Lider A4. Przekaz będzie kierowany do zróżnicowanego grona odbiorców – w zależności od określonych celów komunikacyjnych oraz fazy realizacji LSR na lata 2015 – 2022. Zidentyfikowane na potrzeby polityki informacyjnej prowadzonej przez LGD kategorie docelowe to: opinia publiczna, główne grupy beneficjentów (wnioskodawcy i potencjalni wnioskodawcy) oraz główne grupy docelowe (uczestnicy projektów i potencjalni uczestnicy). W każdej ze wskazanych kategorii określono segment, który stanowi grupę osób/institucji (w tym organizacji), które będą szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR na lata 2015 – 2022 (Tabela33)

Tabela 33: Adresaci działań komunikacyjnych w ramach Planu komunikacyjnego LSR na lata 2015 – 2022

Kategoria docelowa	GRUPA DOCELOWA	SPOSÓB DOTARCIA
A. Opinia publiczna	A.1. Opinia publiczna	media, kampanie informacyjne, imprezy regionalne, targi, strona www, ogłoszenia, ulotki informacyjne, plakaty
B. Wnioskodawcy i potencjalni wnioskodawcy	B.1. Przedsiębiorcy	bezpośredni, strony www (gmin i LGD), spotkania, lokalne media, ulotki, plakaty
	B.2. Osoby zainteresowane uruchomieniem działalności gospodarczej, w tym:	PUP, GOPS, PCPR, strony www (LGD i gmin), lokalne media, ulotki, plakaty
	kobiety	PUP, GOPS, urząd gminy, strony www, media społecznościowe, KGW, softyksi
	„młodzi” poniżej 34 r.ż.	PUP, GOPS, urząd gminy, strony www, media społecznościowe, KGW, softyksi
	niepełnosprawni	PUP, PCPR, urząd gminy, softyksi
	B.3. Organizacje społeczne	bezpośrednie spotkania, urząd gminy, informacja bezpośrednia – mailing, strony www LGD i gmin
	B.4. Instytucje publiczne (pomoc społeczna, kultura, biblioteki, sport)	bezpośrednie spotkania, urząd gminy, informacja bezpośrednia – mailing, strony www LGD i gmin
B.5. Jednostki samorządu terytorialnego	informacja bezpośrednia	
C. Uczestnicy projektów i potencjalni uczestnicy projektów	C.1. Przedsiębiorcy	bezpośredni, strony www (gmin i LGD), spotkania, lokalne media, ulotki, plakaty
	C.2. Osoby defaworyzowane na lokalnym rynku pracy, w tym:	PUP, GOPS, PCPR, strony www (LGD i gmin), lokalne media, ulotki, plakaty
	kobiety	Jak wyżej
	„młodzi” poniżej 34 r.ż.,	Jak wyżej
	niepełnosprawni	Jak wyżej
	C.3. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym:	Softyksi, organizacje pozarządowe, lokalne tablice ogłoszeń, bezpośrednie spotkania, urząd gminy, strony www LGD i gmin
	seniorzy	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, softyksi, parafie
	młodzież (uczniowie i studenci)	Ogłoszenia, media społecznościowe, instytucje kultury/sportu
niepełnosprawni	PUP, PCPR, urząd gminy, softyksi	

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

	C.4. Organizacje społeczne	Jak wyżej
	C.5. Społeczności lokalne	Strony www, prasa lokalna, media, plakaty, ulotki, ogłoszenia, softysy,
D. Struktury LGD	D.1 organy i członkowie Stowarzyszenia	Informacja bezpośrednia – komunikacja wewnętrzna

Źródło: opracowanie własne

W toku realizacji *Planu komunikacyjnego* planuje się podjęcie następujących działań komunikacyjnych e:

- **Kampanie informacyjne:** organizowanie i finansowanie przedsięwzięć o charakterze informacyjnym z wykorzystaniem różnych środków przekazu.
- **Wydawnictwa i publikacje:** działalność promocyjna polegająca na przygotowaniu i dystrybucji publikacji, ulotek, broszur, plakatów, gadżetów, itp.)
- **Wydarzenia promocyjne:** obejmują różnego rodzaju przedsięwzięcia/imprezy/eventy promujące obszar wewnątrz jak i na zewnątrz, np. imprezy, wyjazdy, warsztaty.
- **Doradztwo grupowe:** szkolenia adresowane zarówno do potencjalnych wnioskodawców, jak i organów Stowarzyszenia.
- **Doradztwo indywidualne:** świadczone na rzecz wnioskodawców oraz beneficjentów realizujących operacje.
- **Bieżąca publikacja informacji:** obejmuje działania związane z publikowaniem aktualnych informacji na temat funkcjonowania LGD.

Plan komunikacyjny realizowany będzie w cyklu rocznym. Intensywność działań komunikacyjnych oraz dobór środków i kanałów komunikacji będzie uzależniony od etapu realizacji LSR, co przewidziano w harmonogramie realizacji *Planu komunikacyjnego*. W przypadku problemów z realizacją LSR, na które wpływ mogłaby mieć polityka informacyjna LGD, interwencja na poziomie działań komunikacyjnych będzie zwiększana – poprzez wykorzystanie większej liczby środków i kanałów w jednym czasie, bądź też ich stosowne dopasowanie do swoistych potrzeb odbiorców. Identyfikacji problemów sprzyjać będzie **system ewaluacji (on-going)** działań komunikacyjnych przeprowadzany na bieżąco (wśród odbiorców działań komunikacyjnych – jako wnioski i opinie), ujmowany w rokrocznie przygotowywanych Raportach podsumowujących działania komunikacyjne realizowane w ramach *Planu komunikacyjnego* (uwzględniające rekomendacje zmian), który jednocześnie sprzężony będzie z systemem monitoringu oraz ewaluacji całej LSR na lata 2015 – 2022.

Działania planowane do podjęcia w ramach *Planu komunikacyjnego* doprowadzą do osiągnięcia określonych **efektów**, które przede wszystkim sprowadzały się będą do: popularyzacji informacji na temat instrumentu RLKS (Leader) oraz PROW 2014 – 2020, popularyzacji rozwoju oddolnego a zarazem także endogenicznego, wzrostu wiedzy mieszkańców na temat obszaru (jako przestrzeni spójnej) oraz LGD, podtrzymywania zainteresowania udziałem w ofercie wynikającej z realizacji LSR, skutecznego i efektywnego wdrażania operacji w ramach LSR.

Wskaźniki osiągnięte na poziomie produktów wskazano w powyższym Schemacie wdrażania *Planu komunikacyjnego*. Na poziomie **rezultatów** zaplanowano osiągnięcie następujących wskaźników:

- 1) **WR1:** wysoki poziom zadowolenia ze świadczonej przez LGD pomocy doradczej/szkoleniowej (90% odbiorców doradztwa indywidualnego i grupowego wyrazi zadowolenie ze świadczonych usług)
- 2) **WR2:** wysoka jakość projektów składanych przez wnioskodawców (90% pozytywnie rozpatrzonych wniosków przez Radę LGD i właściwą instytucję wdrażającą).

Na poziomie **oddziaływania** planuje się osiągnięcie następujących wskaźników:

- 1) **WO1:** wzrost wiedzy na temat funkcjonowania LGD (10 proc. – wykazany za pomocą wyników badań ilościowych prowadzonych na obszarze LGD – w związku z ewaluacją *ex-post*)
- 2) **WO2:** wzrost rozpoznawalności Stowarzyszenia Lider A4 (20 proc. – wykazany za pomocą wyników badań ilościowych prowadzonych na obszarze LGD – w związku z ewaluacją *ex-post*)

Osiągnięcie tych wskaźników pozwoli sprawnie wdrażać LSR na lata 2015 – 2022 oraz wzmocnić współpracę w ramach Stowarzyszenia Lider A4.

ROZDZIAŁ X ZINTEGROWANIE

1. Komplementarność LSR na lata 2015 – 2022 z opracowaniami strategicznymi rangi gminnej, powiatowej oraz ponadlokalnej

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

RLKS – Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność to instrument uruchomiony na mocy **Umowy Partnerstwa** (z dnia 12 lipca 2013r.), następcą LAEDERA, umożliwiający społecznościom lokalnym inicjowanie i realizację w sposób partycypacyjny działań rozwojowych adekwatnych do potrzeb danego obszaru. W celu realizacji RLKS powołuje się Lokalne Grupy Działania (kontynuuje ich działalność), które za pomocą mechanizmu, jakim jest lokalna strategia rozwoju, przygotowują (wraz ze społecznościami), a następnie wdrażają te dokumenty. Poza tym, że LSRy zaplanowane zostały w Umowie Partnerstwa jako instrument wspierający rozwój terytorialny, dodatkowo osadzono je w Celu Tematycznym 9: Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem, Priorytet 9.9 (EFS) Lokalne strategie realizowane przez społeczność. Niniejsza strategia wpisuje się także w Priorytety 9.1, 9.2 i 9.3 niniejszego Celu Tematycznego, a także większość priorytetów Celu Tematycznego 8 – Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników. Naprzeciw wskazanym celom wychodzą przedsięwzięcia osadzone we wszystkich celach sformułowanych w LSR LGD Lider A4.

Na poziomie krajowym RLKS przede wszystkim osadzone zostały w **Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2015 – 2020** (oraz towarzyszącym temu programowi prawodawstwie), w ramach Poddziałania: Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. PROW, zgodnie z ideą unijną zasadą oddolności, określa podstawowe ramy interwencji w ramach LSR – przez co odzwierciedlają one strukturę zapotrzebowania zidentyfikowanego na obszarach działających Lokalnych Grup Działania. PROW 2014 – 2020 nakłada na LGD obowiązek uwzględnienia działań związanych z podnoszeniem świadomości ekologicznej, a także realizację co najmniej dwóch (z trzech) celów przekrojowych. Celami tymi są: ochrona środowiska, przeciwdziałanie zmianom klimatu oraz innowacyjność. Niniejsza strategia realizuje wszystkie wymagane obwarowania, ponieważ: (1) w diagnozie zidentyfikowano niski poziom świadomości ekologicznej (na co zwracali uwagę mieszkańcy w procesie konsultacyjnym), kwestia ta została nawet rozszerzona o problem równie szeroki – dotyczący niskiej świadomości konsumenckiej; (2) na poziomie przedsięwzięć planowanych do realizacji (w przewidywanych do zrealizowania operacjach) wskazano prowadzenie kampanii promocyjnych i/lub kształtujących właściwe postawy człowieka względem środowiska w tym właściwe postawy konsumenckie; (3) we wskaźnikach wytyczonych na poziomie produktu oraz rezultatu przewidziano realizację ww. kampanii oraz (jako rezultat) udział mieszkańców deklarujących świadomość własnego wpływu na środowisko naturalne (na poziomie 65 proc.); (4) w odniesieniu do uruchamianej/rozwijanej działalności gospodarczej oraz inwestycji związanych z tworzeniem/modernizowaniem infrastruktury publicznej, przewidziano realizację operacji, które uwzględniały będą rozwiązania (inwestycje) chroniące środowisko i/lub przeciwdziałające zmianom klimatu (wytyczono wskaźniki produktu); (5) na poziomie lokalnych kryteriów wyboru operacjami premiowanymi będą przedsięwzięcia/inwestycje, które realizują wskazane cele przekrojowe PROW 2014 – 2020.

Niniejsza strategia jest spójna ze **Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020** i jednocześnie występuje tutaj powiązanie z wytyczonym w strategii obszarem rozwoju – Wrocławskim Obszarem Metropolitalnym, dla którego priorytetowymi są: Cel 3: Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP; Cel 6: Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników, które przede wszystkim realizowane będą w ramach priorytetów 1.1.1 oraz 1.1.2. Cel 7 strategii regionalnej jest komplementarny z celami 2 i 3 niniejszej strategii.

LSR na lata 2015 – 2022 jest komplementarny z zapisami **RPO Województwa Dolnośląskiego 2014 – 2020**. Przede wszystkim wpisuje się w następujące Priorytety inwestycyjne:

1.2 Innowacyjne przedsiębiorstwa – poprzez premiowanie wdrażania rozwiązań innowacyjnych przez przedsiębiorców (przedsięwzięcia 1.1.1; 1.1.2; 1.1.3) oraz podmioty sektora publicznego (przedsięwzięcia: 3.1.1)

1.3 Rozwój przedsiębiorczości oraz 1.5 Rozwój produktów i usług MŚP – poprzez cele i przedsięwzięcia dedykowane wzmocnieniu konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw (przedsięwzięcia: 1.1.1 i 1.1.2)

3.2 Efektywność energetyczna w MŚP, 3.3 Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym i 4.1 Gospodarka odpadami – które potencjalnie realizowane mogą być poprzez realizację celów przekrojowych PROW 2014 – 2020, osadzoną w głównej mierze na poziomie wskaźników oraz lokalnych kryteriów wyboru w przedsięwzięciach 1.1.1; 1.1.2; 3.1.1 i 3.1.2.

4.3 Dziedzictwo kulturowe (Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego) – poprzez realizację przedsięwzięć w ramach celu ogólnego nr 2.

6.1 Inwestycje w infrastrukturę społeczną – poprzez realizację przedsięwzięć w ramach celu ogólnego nr 3 w wyniku czego nastąpi włączenie społeczne poprzez lepszy dostęp do usług społecznych, kulturalnych i

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

rekreacyjnych, jak również poprzez premiowanie określonych typów prowadzenia działalności gospodarczej – skierowanych na rozwój usług świadczonych na rzecz osób zależnych.

8.1 (PI 8.i) Zapewnianie dostępu do zatrudnienia oraz 8.2 (PI 8.iii) Samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy – wskazane priorytety inwestycyjne znajdują swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w realizacji Priorytetów 1.1.1 i 1.1.2. – poprzez zwiększenie dostępu do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, promowanie pracy na własny rachunek, przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych przedsiębiorstw.

8.4 (PI 8.v) Adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian oraz 8.4.1. Poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorców sektora MMŚP, wdrażane będą przedsięwzięciami 1.1.1; 1.1.2 oraz 1.1.3.

9.1 (PI 9.i) Aktywna integracja - to priorytet, który realizowany będzie poprzez wdrażania celu ogólnego nr 2.

Obszar Lider A4 jest w większości objęty **Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi Wrocławskiego Obszaru Funkcjonalnego** (wyłączona z tego instrumentu jest Gmina Domaniów). Niniejsza strategia wpisuje się zaplanowanymi przedsięwzięciami w następujące priorytety zaplanowane do realizacji w ramach ZIT WrOF: 2.1. Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki WrOF (cel ogólny nr 1); 3.1. Poprawa jakości życia mieszkańców i spójność społeczna na terenie WrOF wszystkie cele ogólne LSR); 3.2 poprawa dostępności i jakości usług społecznych i zdrowotnych na terenie WrOF oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu we WrOF (wszystkie cele ogólne); 3.4 Zwiększenie partycypacji społecznej mieszkańców na terenie WrOF (cały LSR z działaniami dotyczącymi aktywizacji i animacji włącznie).

Niniejsza LSR jest spójna z **Dolnośląską Strategią Integracji Społecznej na lata 2014 – 2020**, z następującymi priorytetami: Priorytet 2. Rozwój usług społecznych mających na celu wsparcie osób i grup społecznych zagrożonych wykluczeniem społecznym; Priorytet 5: Aktywne starzenie się; Priorytet 6: Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu osób niepełnosprawnych; Priorytet 7: Rozwój sprzyjający wykorzystaniu zasobów na rynku pracy; Priorytet 9: Wsparcie idei społeczeństwa obywatelskiego; Priorytet 10: Pobudzanie i promowanie innowacji w obszarze polityki społecznej. Wskazane priorytety będą bezpośrednio realizowane przez cele ogólne nr 1 i 2 oraz pośrednio przez cel ogólny nr 3.

Obszar Lider A4 funkcjonuje terytorialnie w powiecie wrocławskim (4 gminy) oraz w powiecie oławskim (1 gmina). Stąd też dokumentami strategicznymi wyższego rzędu są strategie powiatowe: **Strategia Rozwoju Powiatu Wrocławskiego na lata 2012 – 2020** oraz **Strategia Rozwoju Powiatu Oławskiego na lata 2006 – 2015**. Niniejsza strategia jest komplementarna ze strategią powiatu wrocławskiego – przede wszystkim wpisuje się w wytyczoną tam wizję rozwoju: Powiat Wrocławski przyjaznym miejscem do zamieszkania, pracy i spędzania wolnego czasu. Powiązanie LSR ze wskazanym dokumentem występuje w następujących wskazanych tam celach strategicznych: powiat w zgodzie z naturą (obejmujący tematykę edukacji ekologicznej), konkurencyjny rynek pracy, spójna polityka na rzecz wspierania lokalnego biznesu, ograniczenie obszarów wykluczenia społecznego i likwidacja barier, promocja atrakcji turystycznych, kulturowych, przyrodniczych i stworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu, społeczeństwo obywatelskie oraz integracja i wykorzystanie potencjału ludności napływowej. Wskazane cele strategiczne będą realizowane zarówno poprzez planowaną w ramach niniejszej LSR interwencję w obszarze gospodarczym, społecznym jak i infrastrukturalnym (wszystkie cele ogólne).

W ramach strategii rozwoju powiatu oławskiego, wytyczono następujące priorytety działań (programy), istotne z punktu widzenia niniejszej LSR: Przedsiębiorczość i praca dla ludzi, Ochrona naturalnych zasobów przyrodniczych w harmonii ze zrównoważonym rozwojem powiatu, Integracja społeczna, Przeciwdziałanie zjawiskom bezrobocia i wykluczenia społecznego. Wskazane programy są komplementarne w głównej mierze z pierwszym oraz drugim celem ogólnym LSR na lata 2015 – 2020.

LSR na lata 2015 – 2020 wpisuje się w **Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wrocławskim w latach 2009 – 2015**, w cel nadrzędny: Wspieranie procesu integracji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin oraz osób starszych zamieszkujących w Powiecie Wrocławskim. Naprzeciw temu celowi wychodzi w głównej mierze cel ogólny nr 2 (gdzie jako grupę defaworyzowaną wskazano seniorów) oraz pośrednio w cel pierwszy ze względu na preferencje skierowane do przedsiębiorstw (ich rozwój bądź uruchamianie) działających w obszarze usług dedykowanych osobom zależnym.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych powiatu oławskiego na lata 2011 – 2017: przewiduje następujące cele szczegółowe: Tworzenie warunków do zmniejszenia skutków rozwarstwienia społecznego ludności powiatu oławskiego (2.3); Podejmować działania w kierunku likwidacji barier infrastrukturalnych

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

i instytucjonalnych dla zwiększania dostępności do obiektów publicznych i miejsc zamieszkania oraz zwiększenia samodzielności osób starszych i niepełnosprawnych (2.4); Tworzyć warunki dla szerszej współpracy sektora publicznego i pozarządowego (3.1); Efektywnie wykorzystywać funkcjonowanie świetlic na terenie powiatu (4.3). Podobnie jak w przypadku powiatu wrocławskiego adekwatne są w tym wypadku cele ogólne: drugi oraz pierwszy LSR.

Tabela 34: Schemat komplementarności LSR na lata 2015 – 2020 z lokalnymi gminnymi strategiami rozwoju (w tym ze strategiami rozwoju problemów społecznych)

Przedsięwzięcie w LSR na lata 2015 - 2022	STRATEGIA ROZWOJU GMINY					STRATEGIA ROZW. PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH				
	Kąty Wr.	Kobierzyce	Siechnice	Żórawina	Domaniów	Kąty Wr.	Kobierzyce	Siechnice	Żórawina	Domaniów
1.1.1: Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw obszaru Lider A4	X	X	X	X	X	-		X		
1.1.2: Wsparcie uruchamiania działalności gospodarczej	X		X		X	-		X		X
1.1.3: Promocja współpracy przedsiębiorców na obszarze Lider A4		X			X	-				
2.1.1: Rozwój potencjału organizacji pozarządowych obszaru Lider A4	X	X		X	X	-		X	X	X
2.1.2: Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru Lider A4				X	X	-				
2.1.3: Aktywizacja osób marginalizowanych społecznie i środowisk lokalnych			X	X		-	X	X	X	X
3.1.1: Rozwój infrastruktury rekreacji	X	X	X	X	X	-	X		X	
3.1.2: Rozwój infrastruktury aktywności kulturalnej	X	X	X	X	X	-	X		X	X
3.1.3: Regionalna i międzynarodowa promocja oraz wymiana doświadczeń										
3.2.1: Wzmocnienie jakości dróg lokalnych	X	X	X	X	X	-				
3.2.2: Estetyzacja i poprawa dostępności publicznych przestrzeni wiejskich	X	X		X	X	-				

Źródło: opracowanie własne na podstawie właściwych tematycznie opracowań strategicznych.

Komplementarność LSR na lata 2015 – 2020 znajduje swoje odzwierciedlenie również na poziomie gminnym. Ze względu na specyfikę i zakres interwencji, które zostały uwzględnione w LSR do przygotowania komplementarności uwzględniono strategię rozwoju poszczególnych gmin (tzw. strategię „matki”) oraz strategię rozwiązywania problemów społecznych (tam gdzie zostały opracowane). W Tabeli 34 wskazano komplementarność poszczególnych przedsięwzięć ze strategiami gminnymi. Uwzględnione opracowania to:

1. Strategia Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie do roku 2020
2. Strategia Rozwoju Gminy Kobierzyce do roku 2020
3. Strategia Rozwoju Gminy Święta Katarzyna do roku 2020
4. Strategia Rozwoju Gminy Żórawina na lata 2015 – 2020
5. Strategia Rozwoju Lokalnego Gminy Domaniów na lata 2008 – 2015
6. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na Gminy Kobierzyce na lata 2014 – 2020
7. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Żórawina na lata 2011 – 2018
8. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Siechnice na lata 2010 – 2015
9. Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Domaniów na lata 2009 – 2017

2. Zintegrowany charakter LSR

LSR na lata 2015 – 2022 ma charakter zintegrowany, we wszystkich wymaganych obszarach:

- **Integracja sektorowa** występuje ze względu na współpracę jaka będzie zachodziła pomiędzy sektorami – wymagania w tym zakresie są wysoko premiowane na poziomie lokalnych kryteriów wyboru, we wszystkich wytyczonych celach szczegółowych.
- **Integracja wewnątrz sektorów** będzie realizowana dzięki premiowaniu działań kooperacyjnych – promowaniu wspólnej oferty obszaru. W szczególności wymóg ten będzie realizowany w ramach przedsięwzięcia zakładającego współpracę podmiotów gospodarczych (tutaj także wystąpi **integracja branż**) oraz projektów realizowanych w ramach społecznego celu szczegółowego.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

- **Integracja (lokalnych) zasobów** wystąpi ze względu na charakter zaplanowanej interwencji, która skierowana będzie do wnioskodawców funkcjonujących na tym terenie oraz zamieszkujących tutaj, zaś jej odbiorcami będą grupy docelowe oraz ogół społeczeństwa obszaru Lider A4. W ramach przewidzianej interwencji mobilizowane będą zarówno zasoby społeczne jak i gospodarcze.
- **Integracja obszaru** nastąpi zarówno ze względu na szczególne premiowanie projektów o wydźwięku ponadgminnym – takich, których oddziaływanie wpłycie będzie pozytywnie na kształtowanie wizerunku całego obszaru Lider A4. Istotnym wymiarem integracji obszaru będzie realizacja działań nastawionych na kształtowanie spójności wspólnot lokalnych.
- **Integracja funkcji** również znajdzie swój wyraz poprzez wdrażanie projektów wzmacniających spójność społeczną – zarówno w wymiarze „miękkim” (przewidzianych w celu ogólnym nr 1) jak i „twardych” zaplanowanych do realizacji w ramach celu ogólnego nr 3. W tym aspekcie niniejszą LSR można uznać za strategię zrównoważonego rozwoju – uwzględniającą interwencję w sferze społecznej, przestrzennej jak i gospodarczej.

Przedsięwzięcia i typy operacji przewidywane do realizacji w ramach celu ogólnego nr 1, a tym samym **celu szczegółowego 1.1** przewidują zarówno zakładanie nowych działalności gospodarczych jak i rozwój istniejących lokalnych przedsiębiorstw. Zakładanie nowych działalności będzie premiowane na rzecz grup zdefiniowanych jako defaworyzowane na lokalnym rynku pracy. Dodatkowo premiowane będą pomysły związane z uruchomieniem określonego typu działalności gospodarczej. Na rzecz osób chcących otworzyć działalność gospodarczą uruchomiony zostanie pakiet działań wspierających w postaci doradztwa oraz szkoleń, który realizowany być może przez podmioty z sektora społecznego, specjalizujące się w tego rodzaju wsparciu. Kryterium dotyczące integracji operacji na poziomie terytorialnym będzie ponadto premiowało zaangażowanie w procesie szkoleniowym mieszkańców pochodzących z każdej z gmin partnerstwa. Tym samym uruchomiona interwencja będzie integrowała podmioty różnych sektorów, mobilizowała różne branże oraz wzmacniała integrację terytorialną.

W ramach przedsięwzięcia dotyczącego rozwoju lokalnych przedsiębiorstw oraz współpracy przedsiębiorstw, nastąpi **integracja wewnątrz sektora**. Temu samemu sprzyjała będzie współpraca polegająca na generowaniu przedsięwzięć/oferty kilku branż, opartej na lokalnych zasobach. W ramach współpracy wysoko premiowane będą projekty dotyczące tworzenia/promowania oferty **całego obszaru** LGD (ze wszystkich pięciu gmin) oraz polegające na kooperacji z pozostałymi sektorami. Z działań możliwych do realizacji w ramach wskazanych przedsięwzięć nie wyklucza się żadnego z sektorów – także sektora społecznego – poprzez możliwość korzystania z pomocy przez podmioty ekonomii społecznej.

Tak zarysowany system interwencji w ramach celu ogólnego nr 1 zapewni zarówno **integrację** na poziomie **sektorów** (oraz wewnątrz nich), **zasobów i obszaru**. Nastąpi także **integracja funkcji** – ze względu na premiowanie działań sprzyjających realizacji celów przekrojowych PROW 2014 – 2020, premiowanie środowisk społecznych zagrożonych wykluczeniem, kooperacji ponadgminnej.

W ramach celu ogólnego nr 2 realizowany będzie **cel szczegółowy 2.1** dotyczący wzmacniania spójności społecznej obszaru. Zaplanowane tam przedsięwzięcia zakładają spójną i kompleksową interwencję skierowaną na wzmacnianie wspólnoty lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem osób/środowisk defaworyzowanych na poziomie społecznym. Cel wychodzi naprzeciw potrzebom związanym z integracją opartą na włączeniu społecznym, aktywizacji oraz kształtowaniu lokalnej tożsamości w oparciu o lokalne dziedzictwo (także kulturowe). Przewidziane w tym celu przedsięwzięcia – czy to wdrażane w trybie konkursów czy projektów grantowych, umożliwiały będą realizację projektów przez wszystkie trzy sektory, przy czym szczególnie premiowana będzie realizacja projektów przez organizacje pozarządowe oraz zakładające współpracę sektorów – w ten sposób możliwe będzie uzyskanie większej synergii planowanej interwencji. Efekt ten zostanie szczególnie wzmocniony, kiedy realizowane będą przedsięwzięcia, w które zaangażowany będzie sektor gospodarczy – przyczyni się to do wzmocnienia społecznej odpowiedzialności biznesu oraz jego integracji ze środowiskiem, w którym fizycznie wytwarza swoją ofertę. Wskazane działania zapewnią **integrację sektorów**. Wewnętrzna **integracja sektora społecznego** możliwa będzie we wskazanym celu, ze względu na premiowanie aktywności organizacji pozarządowych, skierowaną dla nich ofertę doradczą oraz związaną z dostępem do wiedzy i informacji. Wartością dodaną planowanych przedsięwzięć będzie wzmocnienie/popularyzacja wolontariatu, także w środowiskach defaworyzowanych (przewidziano specjalną premię za tego typu kooperację). W ramach tego celu realizowana będzie **integracja zasobów i obszarów** ze względu na premiowanie projektów wdrażanych

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

w skali większej niż jedna miejscowość czy nawet gmina oraz istniejącego tam dziedzictwa lokalnego. Spójność społeczna będzie realizowana wieloaspektowo – zarówno w aspekcie zachowania dziedzictwa kulturowego, jego kultywowania, wytwarzania/doskonalenia produktów lokalnych, popularyzacji tradycji i zwyczajów, jak i organizację różnego rodzaju wydarzeń integrujących wspólnoty lokalne oraz osoby defaworyzowane. Dodatkowym aspektem zachowania spójności będzie promowanie zachowań pro środowiskowych oraz właściwych postaw konsumenckich. Wszystkie te działania sprzyjały będą **integracji funkcji** – ze względu na uwzględnianie takich wymiarów rozwoju jak środowisko, społeczeństwo, kultura czy przestrzeń.

Cel ogólny nr 3 zakłada poprawę ogólnie dostępnej infrastruktury publicznej. Także w jego ramach możliwa będzie integracja obszaru. W ramach **celu szczegółowego 3.1** wzmocniona zostanie infrastruktura sportowa/rekreacyjna oraz infrastruktura aktywności kulturalnej i/lub społecznej zarówno pod względem ilościowym jak i jakościowym, co stworzy warunki do lepszej aktywizacji i integracji mieszkańców. W tym aspekcie nastąpi **integracja funkcji** w aspekcie społecznym, kulturowym oraz przestrzennym – ze względu na wzmocnienie potencjału wskazanego rodzaju infrastruktury oraz fakt, iż będzie ona ogólnie dostępna. W tym wymiarze zaistnieje także **integracja obszaru** – ponieważ również mieszkańcy innych gmin będą mogli z niej korzystać a jednocześnie poprawiona zostanie oferta rekreacyjna dla osób przybywających z zewnątrz. Na poziomie kryteriów przewidziano możliwość zaangażowania w realizację wskazanego celu szczegółowego zarówno sektora publicznego, gospodarczego jak i społecznego – ze szczególnymi preferencjami dla tego ostatniego oraz dla operacji, które realizowane będą we współpracy – tym samym stworzono warunki do **integracji sektorów** oraz lokalnych **zasobów**.

Także operacje, które zostały przewidziane w ramach celu szczegółowego 3.2 – ukierunkowane na podniesienie estetyki i bezpieczeństwa będą miały pozytywny wpływ na integrację obszaru Lider A4. **Integracja sektorów i zasobów** znajdzie swój wyraz we współpracy dotyczącej realizacji projektów np. z zakresu kształtowania przestrzeni wiejskich – gdzie preferuje się projekty realizowane we współpracy sektorów, ze szczególnym uwzględnieniem **sektora społecznego** (w tym nieformalnych grup mieszkańców). **Integracja funkcji** nastąpi poprzez poprawę warunków życia w wymiarze przestrzennym, środowiskowym i społecznym.

Zaplanowana interwencja będzie miała **wymiar sekwencyjny**, co przejawiało się będzie na poziomie celu szczegółowego 1.1, gdzie przewiduje się w pierwszej kolejności uruchomienie akcji promocyjnej związanej z popularyzacją rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw – ze szczególnym uwzględnieniem propagowania uruchamiania własnej działalności gospodarczej. W dalszej kolejności zaplanowana jest organizacja szkoleń oraz doradztwa, a następnie przewiduje się uruchomienie wsparcia poprzez uruchomienie działalności gospodarczej. Przewidziane doradztwo dla Beneficjentów LSR będzie dodatkowo kontynuowane (przez Biuro LGD) w celu zapewnienia prawidłowej realizacji operacji.

ROZDZIAŁ XI MONITORING I EWALUACJA

1. Roczne plany działania LGD Lider A4 jako mechanizm wdrażania LSR na lata 2015 – 2022

Na poziomie operacyjnym LSR na lata 2015 – 2022 będzie realizowana w oparciu o roczne plany działania (RPD) (pełna przykładowa nazwa: *Roczny plan działania LGD Lider A4 – 2018*). RPD opracowywany będzie w Biurze LGD i zatwierdzany uchwałą przez Zarząd. Będzie to roczny dokument planistyczno-operacyjny stanowiący doprecyzowanie (w okresie jego obowiązywania) zapisów LSR. RPD będzie przedstawiał założenia LGD w danym roku odnośnie preferowanych form wsparcia (typów operacji), podziału środków finansowych na wybrane typy projektów oraz lokalnych kryteriów wyboru projektów, które będą stosowane w roku obowiązywania planu. Preferowanie pewnych form wsparcia wynikało będzie z aktualnej sytuacji obszaru Lider A4 rozumianej jako tempo realizacji poszczególnych przedsięwzięć oraz osiągania wskaźników. Jednocześnie RPD stanowiący będą narzędzie monitoringu realizacji LSR – zarówno strategii (np. wskaźników LSR, adekwatności lokalnych kryteriów oceny do sytuacji obecnej) jak i *Planu komunikacyjnego*. RPD zawierał będzie (co najmniej) pakiet następujących informacji:

- 1) Harmonogram organizacji naborów w danym roku (kwartalny);
- 2) Typy operacji możliwych do wsparcia w ramach danego naboru;
- 3) Interpretację lokalnych kryteriów wyboru operacji;
- 4) Zestawienie głównych grup beneficjentów (wnioskodawców);
- 5) Zestawienie głównych grup docelowych (osób/podmiotów uczestników – odbiorców projektów);

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

- 6) Wysokość planowanej do uruchomienia alokacji, w ramach danego naboru;
- 7) Listę wskaźników monitorowania operacji oraz ich interpretację;
- 8) Harmonogram działań animacyjnych wzmacniających grupy beneficjentów (wnioskodawców) we właściwym przygotowaniu wniosku;
- 9) Informację na temat operacji będących w trakcie realizacji (projektów grantowych, projektu współpracy, animacji realizowanej w ramach działalności bieżącej, Plan komunikacyjny).

RPD będzie dokumentem wewnętrznym przygotowywanym na potrzeby LGD. Stopień realizacji RPD będzie przedmiot corocznego przeglądu – przeprowadzanego przez Biuro LGD, na zlecenie Zarządu. W ramach prac nad kolejnymi RPD uwzględniana będzie procedura konsultacji społecznych – dzięki czemu zapewniony będzie udział społeczeństwa (Forum Lokalne Lider A4) w procesie monitoringu i ewaluacji, a z racji częstotliwości – także wdrażania LSR. Podczas organizowanych spotkań Forum Lokalnego Lider A4 – powołanego jako Zespół Roboczy (na podstawie uregulowań statutu) dokonywany będzie przegląd realizacji dotychczasowego RPD oraz prezentacja nowego RPD. W ten sposób zbierane będą uwagi i opinie społeczne. O wynikach przeglądu oraz przeprowadzonych konsultacjach, w trybie obiegowym, informowane będzie Walne Zebranie Członków, a następnie opinia publiczna – mieszkańcy obszaru. Harmonogram prac nad RPD oraz podmioty zaangażowane zawiera Tabela 35. Ocena realizacji RPD stanowiła będzie zarazem element zasilający proces monitoringu LSR.

Ze względu na planistyczny charakter RPD dopuszcza się odstępstwa w procesie jego realizacji w stosunku do wersji zatwierdzonej w momencie jego przyjmowania uchwałą przez Zarząd LGD. Każda taka zmiana (uzasadniona) będzie zatwierdzana uchwałą oraz podawana do publicznej wiadomości. Odstępstwa od treści RPD nie będą możliwe w części dotyczącej lokalnych kryteriów wyboru – co reguluje odrębna procedura.

Tabela 35: Cykl wdrażania LSR w ujęciu rocznych planów działania (RPD) oraz Planu komunikacyjnego (PK), uwzględniający elementy partycypacji społecznej.

	CO?	KTO?	JAK?	KIEDY?
1	RPD LGD Lider A4 2016 – 2017	Biuro LGD Lider A4 Forum Lokalne Lider A4 Zarząd LGD Opinia publiczna	Prace analityczne i redakcyjne Spotkanie konsultacyjne Uchwała Kampania informacyjna	III kwartał 2016 (nie później jak 2 miesiące przed ogłoszeniem 1 naboru)
	Raport z realizacji RPD LGD Lider A4 (2016 – 2017) oraz Monitoring PK	Biuro LGD Lider A4 Zarząd LGD	Prace analityczne i redakcyjne Uchwała	grudzień 2017/styczeń 2018
2	RPD LGD Lider A4 2018	Biuro LGD Lider A4 Forum Lokalne Lider A4 Zarząd LGD Opinia publiczna	Prace analityczne i redakcyjne Spotkanie konsultacyjne Uchwała Kampania informacyjna	I kwartał 2018 r. (nie później jak 2 miesiące przed ogłoszeniem 1 naboru)
	Raport z realizacji RPD LGD Lider A4 2018 Monitoring PK	Biuro LGD Lider A4 Zarząd LGD	Prace analityczne i redakcyjne Uchwała	grudzień 2018/styczeń 2019
3	RPD LGD Lider A4 2019	Biuro LGD Lider A4 Forum Lokalne Lider A4 Zarząd LGD Opinia publiczna	Prace analityczne i redakcyjne Spotkanie konsultacyjne Uchwała Kampania informacyjna	I kwartał 2019 r. (nie później jak 2 miesiące przed ogłoszeniem 1 naboru)
	Raport z realizacji RPD LGD Lider A4 2019 Monitoring PK	Biuro LGD Lider A4 Forum Lokalne Lider A4 Zarząd LGD	Prace analityczne i redakcyjne Uchwała	grudzień 2019/styczeń 2020
4	RPD LGD Lider A4 2020	Biuro LGD Lider A4 Forum Lokalne Lider A4 Zarząd LGD Opinia publiczna	Prace analityczne i redakcyjne Spotkanie konsultacyjne Uchwała Kampania informacyjna	I kwartał 2020 r. (nie później jak 2 miesiące przed ogłoszeniem 1 naboru)
	Raport z realizacji RPD LGD Lider A4 2020 Monitoring PK	Biuro LGD Lider A4 Zarząd LGD	Prace analityczne i redakcyjne Uchwała	grudzień 2020/styczeń 2021
5	RPD LGD Lider A4 2021	Biuro LGD Lider A4 Forum Lokalne Lider A4 Zarząd LGD Opinia publiczna	Prace analityczne i redakcyjne Spotkanie konsultacyjne Uchwała Kampania informacyjna	I kwartał 2021 r. (nie później jak 2 miesiące przed ogłoszeniem naboru)
	Raport z realizacji RPD LGD Lider A4 2021 Monitoring PK	Biuro LGD Lider A4 Zarząd LGD	Prace analityczne i redakcyjne Uchwała	grudzień 2021/styczeń 2022
6	RPD LGD Lider A4 2022	Biuro LGD Lider A4 Forum Lokalne Lider A4	Prace analityczne i redakcyjne Spotkanie konsultacyjne	I kwartał 2022 r. (nie później jak 2

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

	Zarząd LGD Opinia publiczna	Uchwała Kampania informacyjna	miesiące przed ogłoszeniem 1 naboru)
Raport z realizacji RPD LGD Lider A4 2022 Monitoring PK	Biuro LGD Lider A4 Zarząd LGD	Prace analityczne i redakcyjne Uchwała	grudzień 2022/styczeń 2023

2. Monitoring realizacji LSR na lata 2015 – 2022

Monitoring prowadzony w procesie wdrażania LSR na lata 2015 – 2022 służyć będzie dostarczaniu informacji na podstawie których Zarząd, Rada i członkowie LGD pozyskiwać będą aktualną wiedzę o postępach w realizacji LSR (celów) i osiągniętych wskaźnikach oraz o ewentualnych rozbieżnościach.

Monitorowaniu będą podlegały następujące obszary działań LGD: (1) System komunikacji realizowany przez LGD; (2) System organizacji i przeprowadzania naborów; (3) Realizacja wskaźników LSR; (4) Realizacja budżetu LSR; (5) Jakość pracy Biura LGD – jako pakietu działań o charakterze horyzontalnym (znajdujących swoje odzwierciedlenie we wszystkich wskazanych powyżej obszarach monitoringu). Monitoring realizowany w ramach LSR na lata 2015 – 2022 obejmował będzie takie czynności jak: gromadzenie danych na podstawie formularzy, wniosków, informacji uzyskanych od podmiotów wdrażających o zawartych umowach i wysokości środków wypłacanych beneficjentom na realizację operacji; monitorowanie operacyjne na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji; weryfikacja osiągnięcia rzeczywistych rezultatów na podstawie gromadzenia danych dotyczących wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania dla poszczególnych przedsięwzięć; gromadzenie danych dotyczących wydatkowania środków na funkcjonowanie LGD zgodnie z procedurą określoną w umowie z podmiotem wdrażającym. Gromadzonym informacjom nadana zostanie postać: (1) raportów pisemnych i sprawozdań dotyczących realizacji operacji i funkcjonowania LGD; (2) sprawozdań z wywiadów z beneficjentami; (3) sprawozdań dla Samorządu Województwa.

Wskazane czynności związane z raportowaniem zostaną ujęte, w sposób zbiorczy, w raportach i sprawozdania dotyczących poszczególnych obszarów wdrażania LSR oraz funkcjonowania LGD, będą to: Raporty z realizacji RPD, Raporty z realizacji Planu komunikacyjnego oraz sprawozdania z realizacji zakontraktowanych operacji, realizacji budżetu oraz realizacji celów i przedsięwzięć LSR – każde z tych opracowań przygotowywane będzie w odniesieniu do minionego roku kalendarzowego. Będą one uwzględniały zarówno kwestie merytoryczne, organizacyjne jak i identyfikację problemów i rekomendacje ewentualnych zmian/usprawnień w systemie wdrażania LSR i funkcjonowania LGD.

3. Ewaluacja realizacji LSR na lata 2015 – 2022

Ewaluacja jest to systematyczna i obiektywna ocena trwającego lub zakończonego projektu, programu lub polityki – ich zaplanowania, wdrożenia i rezultatów. Ewaluacja powinna dostarczać wiarygodnych i przydatnych informacji pozwalając na wykorzystanie zdobytych w ten sposób wniosków w procesie podejmowania decyzji – zarówno przez odbiorców, jak i dawców interwencji. Ewaluacja dotyczy także procesu określenia wartości lub ważności działania, polityki lub programu. Jest systematyczną i możliwie jak najbardziej obiektywną oceną planowanej, trwającej lub zakończonej interwencji.

Ewaluacja LSR na lata 2015 – 2022 będzie miała zarówno wymiar podmiotowy, jak i przedmiotowy. Ten pierwszy aspekt dotyczył będzie **elementów funkcjonowania LGD** – jakości partnerstwa i sprawności funkcjonowania LGD. Ewaluacja będzie dotyczyć funkcjonowania biura, funkcjonowania organów LGD, efektywności stosowanych procedur, przepływu informacji, sprawności podejmowania decyzji. Ocena dokonywana będzie z uwzględnieniem danych pochodzących z systemu ocen pracowniczych, ocen wnioskodawców/potencjalnych wnioskodawców, opinii zarządu. Elementy funkcjonowania LGD będą podlegały przeglądowi rocznym – na przełomie kolejnych lat realizacji LSR, obejmując swym zakresem cały poprzedni rok kalendarzowy. Z przeglądów tych powstawały będą raporty zawierające (w razie

Ewaluacja przedmiotowa dotyczyła będzie **elementów wdrażania LSR**. Ewaluacji podlegały będą: cele określone w LSR (stopień realizacji wskaźników), procedury wyboru operacji, lokalne kryteria wyboru operacji, harmonogram, Plan komunikacyjny. Ewaluacja przedmiotowa (z uwzględnieniem wyników ewaluacji podmiotowej) zostanie przeprowadzona przez zewnętrznych ekspertów dwukrotnie – w połowie realizacji LSR – na przełomie 2018 i 2019 r. (będzie to ewaluacja *mid-term*) oraz na koniec 2022r. jako ewaluacja *ex-post*.

Ewaluacja mid-term obejmowała będzie przedział czasowy od rozpoczęcia realizacji do końca roku 2018, będzie przeprowadzona z wykorzystaniem badań jakościowych (np. fokusów) – prowadzonych wśród głównych grup docelowych oraz głównych grup beneficjentów. Elementem zasilającym będą tutaj dane pochodzące z procesu

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

monitoringu – w tym Raporty z realizacji RPD oraz raporty z monitoringu PK oraz roczne sprawozdania (budżetowe, wskaźnikowe). **Ewaluacja ex-post** dotyczyła będzie całego okresu realizacji LSR, zostanie przeprowadzona z wykorzystaniem wyników ewaluacji *mid-term*, oraz dokumentacji pochodzącej z monitoringu. Na potrzeby ewaluacji *ex-post* przeprowadzone zostaną badania ilościowe na reprezentatywnie dobranej grupie mieszkańców. Badania te, poza wartością jaką wniosą na potrzeby ewaluacji pozwolą także ocenić poziom realizacji wskaźników oddziaływania. Ocenie będzie tutaj podlegała cała LSR oraz jej oddziaływanie.

System ewaluacji zaprojektowany na potrzeby niniejszej strategii – wyniki ewaluacji oraz monitoringu – **będzie wykorzystany:** (1) jako źródło wszechstronnej i całościowej oceny strategii; (2) jako źródło informacji pozwalające ukierunkować uczenie się i poprawne funkcjonowanie LSR; (3) do rozliczenia z efektywnego wykorzystania zasobów i osiągnięcia oczekiwanych wyników; (4) jako monitoring działania LSR/LGD (na poziomie *on-going*); (5) określała kierunki rozwoju i zmiany sposobu działania – dostosowanie do złożonych, nowych i zmiennych warunków; (6) jako źródło kompleksowej informacji niezbędnej do upowszechniania wyników LSR. Ewaluacja LSR na lata 2015 – 2022 prowadzona będzie w oparciu o następujące **kryteria:** (1) trafność/adekwatność/odpowiedniość (*relevance*); (2) efektywność/wydajność (*efficiency*); (3) skuteczność (*effectiveness*); (4) użyteczność (*utility*); (5) trwałość (*sustainability*).

Wszystkie wskazane kryteria będą adekwatne do prowadzenia oceny przedmiotowej – realizacji LSR, natomiast na potrzeby oceny podmiotowej – związanej z funkcjonowaniem LGD – szczególnie użyteczne będą kryteria 1-4.

Organem odpowiedzialnym za prowadzenie ewaluacji będzie Zarząd. Zarząd może zlecić wykonanie niektórych zadań pracownikom Biura i ekspertom zewnętrznym. Z przeprowadzonej ewaluacji Zarząd sporządzi raport, który powinien zawierać: (1) wykaz zrealizowanych operacji oraz działań dotyczących Funkcjonowania LGD i Projektów Współpracy wraz z informacją o efektach i finansach; (2) opis uzyskanych efektów w porównaniu z założeniami, (3) analizę dotyczącą wpływu przedsięwzięć na osiąganie celów LSR; (4) wnioski w formie uwag i rekomendacji które zapewnią lepsze osiągnięcie celów LSR i wyższą efektywność LGD.

Raporty Komisji Rewizyjnej, Raporty z realizacji RPD i inne opracowania wytworzone w toku prowadzenia monitoringu oraz ewaluacji będą podawane do wiadomości publicznej zgodnie z zasadą jawności. Informacje uzyskane w trakcie monitoringu i ewaluacji będą służyły aktualizacji LSRu.

ROZDZIAŁ XII STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

1. Informacja na temat analizy dotyczącej odstąpienia od przeprowadzenia SOOŚ.

W celu ustalenia potrzeby przeprowadzenia Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko dla LSR na lata 2015 – 2022 przygotowano „Analizę uwarunkowań uzasadniających odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla założeń przewidzianych do realizacji w projekcie dokumentu: *Lokalna Strategia Rozwoju Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów – Lider A4 na lata 2015 – 2022*”. Ponieważ ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r. poz. 1235 ze zm.) przewiduje możliwość odstąpienia od SOOŚ – z takiej możliwości skorzystano w przypadku niniejszej strategii. Odstąpienie przygotowano zgodnie z art. 49 ww. uwzględniając (w przeprowadzonej analizie) następujące uwarunkowania:

- 1) charakter działań przewidzianych w dokumentach, o których mowa w art. 46 i 47 ww. ustawy, w szczególności:
  - a) stopień, w jakim dokument ustala ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć w odniesieniu do usytuowania, rodzaju i skali tych przedsięwzięć,
  - b) powiązania z działaniami przewidzianymi w innych dokumentach,
  - c) przydatność w uwzględnieniu aspektów środowiskowych, w szczególności w celu wspierania zrównoważonego rozwoju, oraz we wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska,
  - d) powiązania z problemami dotyczącymi ochrony środowiska;
- 2) rodzaj i skalę oddziaływania na środowisko, w szczególności:
  - a) prawdopodobieństwo wystąpienia, czas trwania, zasięg, częstotliwość i odwracalność oddziaływań,
  - b) prawdopodobieństwo wystąpienia oddziaływań skumulowanych lub transgranicznych,
  - c) prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi lub zagrożenia dla środowiska;
- 3) cechy obszaru objętego oddziaływaniem na środowisko, w szczególności:

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

- a) obszary o szczególnych właściwościach naturalnych lub posiadające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego, wrażliwe na oddziaływanie, istniejące przekroczenia standardów jakości środowiska lub intensywne wykorzystywanie terenu,
- b) formy ochrony przyrody w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz obszary podlegające ochronie zgodnie z prawem międzynarodowym.

2. Wyniki analizy

Analiza zakresu planowanych działań w ramach wyznaczonych przez LSR na lata 2015 – 2022 pozwoliła ustalić, że nie zachodzą okoliczności do przeprowadzenia SOOŚ, tym bardziej, że działania w ramach Strategii nie będą powodować znaczących oddziaływań na obszary Natura 2000 oraz inne obszary chronione. **Analiza celów ogólnych i szczegółowych strategii (również przypisanych do nich przedsięwzięć), pozwoliła ocenić, iż żadne z zaproponowanych działań, nie powinno kwalifikować się do kategorii przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, określonych w § 2 Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.** Nie dopatrzone się również oddziaływania ponadgranicznego ze względu na usytuowanie obszaru Lider A4. Jednocześnie analiza komplementarności LSR na lata 2015 – 2022 z innymi dokumentami strategicznymi (krajowymi, wojewódzkimi), na potrzeby których przygotowano SOOŚ dowiodła, że oddziaływanie nie będzie występowało.

Wobec powyższego, zgodnie z procedurą określoną w ww. ustawie, LGD złożyło wnioski o odstąpienie od Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko do właściwych przedmiotowo i obszarowo organów, tj. Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz do Dolnośląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu. Obie instytucje odniosły się pozytywnie do złożonego wniosku, wskazując w odpowiedzi, iż nie ma potrzeby przygotowania SOOŚ w odniesieniu do LSR na lata 2015 – 2022.

WYKORZYSTANA LITERATURA:

1. *Dobre rządzenie w gminach małych. Empiryczny wymiar nowego paradygmatu rozwoju*, red. Katarzyna Kobielska, A. Lisowska, Bydgoszcz 2014.
2. T. Domański, *Strategiczne planowanie rozwoju gospodarczego gminy*, Warszawa 1999.
3. *Standardy dobrego rządzenia w gminach małych. Teoria i praktyka*, red. A. Lisowska, K. Kobielska, Bydgoszcz 2013.
4. *Jak lokalnie budować dobro wspólne? Poradnik dla działających lokalnie. Nowa strategia animacji społeczności lokalnych*, opracowanie zbiorowe, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce, Warszawa 2009.
5. *Planowanie strategiczne: poradnik dla pracowników administracji publicznej*, W. Dziemianowicz [et. al.], Warszawa 2012.
6. H. Gawroński, *Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych*, Warszawa 2010.
7. *Realizacja celów przekrojowych – środowisko, przeciwdziałanie zmianom klimatu, przystosowanie się do zmian klimatu – w ramach działań inwestycyjnych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020*, Instytut Technologiczno – Przyrodniczy Oddział Warszawa, listopad 2014, opracowanie przygotowane na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
8. J. Schindler, *Kulturowe uwarunkowania procesów aktywizacyjnych*, Wrocław 2014.
9. *Strategia rozwoju gminy wiejskiej*, red. M. Kłodziński, C. Siekierski, Warszawa 1997.
10. P. Sztompka, *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2002.
11. B. Turowski, M. Zawicki, *Funkcje, etapy, metody i narzędzia ewaluacji*, [w:] *Ewaluacja funduszy strukturalnych – perspektywa regionalna*, red. S. Mazur, Kraków 2007.
12. *Wdrażanie strategii rozwoju miasta*, red. M. Czornik, Katowice 2003.
13. *W poszukiwaniu strategii pobudzania oddolnego rozwoju społeczności wiejskich*, red. T. Kaźmierczak, Warszawa 2008.
14. *Wspólna lista wskaźników kluczowych 2014 – 2020 - EFS*
15. *Zarządzanie strategiczne rozwojem lokalnym i regionalnym*, red. A. Klasik, F. Kuźnik, Katowice 2001.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Załącznik nr 1 Procedura aktualizowania LSR

Zgodnie z zasadami RLKS aktualizacja LSR odbywa się z uwzględnieniem warunków określonych w umowie ramowej zawartej pomiędzy zarządem województwa dolnośląskiego a LGD Lider A4 i nie może wpłynąć na zmianę celów ogólnych LSR, misji LGD oraz limitów środków w ramach działania 19.2

LGD Lider A4, proces aktualizacji LSR na lata 2015 – 2022 będzie prowadzić w następujący sposób:

1. Aktualizacja nie będzie realizowana częściej niż raz do roku przy czym ostatnia powinna się odbyć w roku 2020.
2. Aktualizacja będzie się odbywać przy udziale członków LGD i mieszkańców obszaru z uwzględnieniem przedstawicieli wszystkich trzech sektorów (publiczny, społeczny i gospodarczy).
3. Wnioski w sprawie zmian zapisów w LSR mogą zgłaszać: członkowie LGD, organy Stowarzyszenia, mieszkańcy obszaru.
4. O możliwości zgłaszania wniosków zawierających propozycje zmian do LSR informowana będzie opinia publiczna oraz członkowie i organy Stowarzyszenia z właściwym wyprzedzeniem.
5. Informacja o możliwości wnoszenia wniosków w sprawie zmian zapisów LSR powinna uwzględniać co najmniej: czas, miejsce oraz formę składania wniosków.
6. Za ważne uznawane będą wnioski składane w formie pisemnej (także elektronicznej).
7. Każdy wniosek powinien zostać opisany, uzasadniony oraz powinien zawierać propozycję nowego zapisu w strategii.
8. Po upływie terminu składania wniosków Zarząd podejmie czynności dotyczące analizy złożonych wniosków z uwzględnieniem otoczenia prawnego oraz zasad wdrażania LSR. Może przy tym skorzystać z pomocy ekspertów, przeprowadzić odpowiednie sondaże i badania społeczne, analizy, skorzystać z wyników monitorowania realizacji LSR
9. Po analizie złożonych wniosków Zarząd przygotowuje rekomendacje zmian, które zostaną zaprezentowane Walnemu Zgromadzeniu Członków (prezentacja rekomendacji może się odbyć w trybie obiegowym).
10. Zarząd będzie odpowiedzialny za wniesienie zmian do dokumentu.
11. Walne Zgromadzenie Członków będzie odpowiadać za przyjęcie zaktualizowanego dokumentu w drodze odpowiedniej uchwały.
12. Zaktualizowany dokument zostanie umieszczony na stronach internetowych LGD.

Proces aktualizacji jest zgodny ze statutem LGD, regulaminem Walnego Zgromadzenia Członków, Rady, Zarządu.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Załącznik nr 2 do LSR na lata 2015 – 2022: Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu

SYSTEM MONITORINGU LSR NA LATA 2015 – 2022

	1	2	3	4
CO BADAMY? <i>Co jest przedmiotem analizy?</i>	SYSTEM KOMUNIKACJI	SYSTEM ORGANIZACJI I PRZEPROWADZANIA NABORÓW	REALIZACJA WSKAŹNIKÓW	REALIZACJA BUDŻETU
KTO BADA? <i>Kto podejmuje czynności badawcze?</i>	Biuro LGD	Biuro LGD + Zarząd	Biuro LGD	Biuro LGD
JAK BADA? <i>Narzędzia badawcze</i>	Analiza dokumentów zastanych Analiza jakościowa	Analiza dokumentów zastanych Analiza jakościowa	Analiza dokumentów zastanych Analiza/badania jakościowe	Analiza dokumentów zastanych Analiza/badania jakościowe
NA JAKIEJ PODSTAWIE BADA? <i>Źródła danych</i>	Ankietyzacja beneficjentów Wewnętrzna ewaluacja pracy aktywizacyjnej Biura LGD Wydatki na działania animacyjne i aktywizacyjne	Dokumentacja naborowa (terminy, przebieg, praca rady, odwołania od decyzji rady, itp.) Ankietyzacja wnioskodawców	Wnioski aplikacyjne Kontrole wnioskodawców Dokumenty rozliczające realizowane projekty/granty Ankietyzacja wnioskodawców	Kontrole wnioskodawców – monitoring realizacji operacji Informacja z SW Wydatki na działalność bieżącą oraz aktywizację (dokumentacja Biura LGD)
KIEDY BADA? <i>Częstotliwość, terminy</i>	Raz w roku (grudzień/styczeń)	Raz w roku (grudzień/styczeń)	Monitoring bieżący Weryfikacja 1x w roku (grudzień/styczeń)	Monitoring bieżący Weryfikacja 1x w roku (grudzień/styczeń)
ZAKRES BADANIA <i>Kwestie weryfikowane podczas badania</i>	Zrealizowane w ciągu roku działania komunikacyjne Zrealizowany w ciągu roku budżet komunikacyjny Efektywność podejmowanych działań komunikacyjnych Adekwatność podejmowanych działań do potrzeb/możliwości grup docelowych Identyfikacja problemów związanych z realizacją PK	Realizacja zaplanowanego harmonogramu naborów Przebieg naborów (praca Rady) Dokumentacja odwoławcza Wartość komunikacyjna RPD Skuteczność prowadzonego doradztwa Poziom adekwatności Lokalnych Kryteriów Wyboru Identyfikacja problemów związanych z realizacją RPD	Realizacja Planu działania LSR pod względem tempa osiągania wskaźników Identyfikacja problemów związanych z osiągnięciem wskaźników	Realizacja budżetu LSR i zgodności z Planem działania LSR Stopień wykorzystania środków na poszczególne komponenty (19.2; 19.3; 19.4 PROW 2014 – 2020) Identyfikacja problemów związanych z realizacją budżetu
CO JEST EFEKTEM PRZEPROWADZONYCH BADAŃ? <i>Materialny element</i>	Raport z realizacji Planu komunikacyjnego w danym roku	Raport z realizacji RPD za dany rok kalendarzowy (obejmujący rekomendacje zmian – w tym zmian dotyczących Lokalnych kryteriów wyboru)	Roczne sprawozdanie z realizacji zakontraktowanych operacji Roczne sprawozdanie z realizacji celów i przedsięwzięć LSR oraz postępu w realizacji wskaźników (+ rekomendacje aktualizacji obowiązujących dokumentów)	Roczne sprawozdanie z realizacji budżetu (+ rekomendacje aktualizacji obowiązujących dokumentów)
KTO I JAK ZATWIERDZA EFEKTY MONITORINGU?	Zarząd Uchwałą			

	1		2	
CO BADAMY? <i>Co jest przedmiotem analizy?</i>	ELEMENTY PROCEU WDRAŻANIA LSR		ELEMENTY FUNKCJONOWANIA LGD	
	EWALUACJA MID-TERM	EWALUACJA EX-POST	EWALUACJA MID-TERM	EWALUACJA EX-POST
KTO BADA?	Podmioty zewnętrzne	Podmioty zewnętrzne	Podmioty zewnętrzne	Podmioty zewnętrzne

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

<i>Kto podejmuje czynności badawcze?</i>				
JAK BADA? Narzędzia badawcze	Analiza dokumentów zastanych Badania jakościowe	Analiza dokumentów zastanych Badania jakościowe Badania ilościowe	Analiza dokumentów zastanych Analiza jakościowa	Analiza dokumentów zastanych Badania jakościowe Badania ilościowe
NA JAKIEJ PODSTAWIE ODBYWA SIĘ BADNIE? <i>Źródła danych</i>	Ankietyzacja beneficjentów Badania fokusowe Raporty z realizacji RPD za poszczególne lata Roczne sprawozdania z realizacji zakontraktowanych operacji Roczne sprawozdania z realizacji celów i przedsięwzięć LSR oraz postępu w realizacji wskaźników Roczne sprawozdania z realizacji budżetu Raporty z realizacji Planu komunikacyjnego za poszcz. lata	Badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców Ankietyzacja beneficjentów Badania fokusowe Raporty z realizacji RPD za poszczególne lata Roczne sprawozdania z realizacji zakontraktowanych operacji Roczne sprawozdania z realizacji celów i przedsięwzięć LSR oraz postępu w realizacji wskaźników Roczne sprawozdania z realizacji budżetu Raporty z realizacji Planu komunikacyjnego za poszcz. lata	Ankietyzacja pracowników (wywiady) Ankietyzacja beneficjentów i/lub badania fokusowe Raporty z realizacji RPD za poszczególne lata Raporty z realizacji Planu komunikacyjnego za poszcz. lata Ocena zwierzchników	Badania ilościowe na reprezentatywnej próbie mieszkańców Ankietyzacja pracowników (wywiady) Ankietyzacja beneficjentów i/lub badania fokusowe Raporty z realizacji RPD za poszczególne lata Raporty z realizacji Planu komunikacyjnego za poszcz. lata Ocena zwierzchników
KIEDY BADA? <i>Częstotliwość, uwzględniana perspektywa czasowa</i>	1x 2018/2019	1x 2022/2023	1x 2018/2019	1x 2022/2023
ZAKRES BADANIA <i>Kwestie weryfikowane podczas badania</i>	Skuteczność systemu komunikacji (w tym promocji i aktywizacji – skala identyfikacji LSR) Skuteczność systemu organizacji naborów Stopień realizacji celów i przedsięwzięć Stopień osiągnięcia wskaźników LSR Stopień wykorzystania budżetu Weryfikacja założeń Planu działania LSR Identyfikacja problemów związanych z realizacją LSR	Poziom rozpoznawalności i identyfikacji LSR oraz LGD Skuteczność systemu komunikacji Skuteczność systemu organizacji naborów Stopień realizacji celów i przedsięwzięć Stopień osiągnięcia wskaźników LSR Stopień wykorzystania budżetu Identyfikacja problemów związanych z realizacją LSR	Funkcjonowanie biura, Funkcjonowanie organów LGD, Efektywność stosowanych procedur, Sprawność podejmowania decyzji Jakość świadczonych usług Terminowość realizacji zakładanych działań związanych z wdrażaniem LSR Identyfikacja problemów związanych z funkcjonowaniem LGD	Funkcjonowanie biura, Funkcjonowanie organów LGD, Efektywność stosowanych procedur, Sprawność podejmowania decyzji Jakość świadczonych usług Terminowość realizacji zakładanych działań związanych z wdrażaniem LSR Identyfikacja problemów związanych z funkcjonowaniem LGD
KRYTERIA OCENY	trafność interwencji LSR efektywność interwencji LSR skuteczność interwencji LSR użyteczność interwencji LSR	trafność interwencji LSR efektywność interwencji LSR skuteczność interwencji LSR użyteczność interwencji LSR trwałość interwencji LSR	trafność działań LGD efektywność działań LGD skuteczność działań LGD użyteczność działań LGD	trafność działań LGD efektywność działań LGD skuteczność działań LGD użyteczność działań LGD
CO JEST EFEKTEM PRZEPROWADZONYCH BADAŃ? <i>Materialny element</i>	Raport ewaluacji mid-term	Raport z ewaluacji ex-post	Raport z ewaluacji mid-term	Raport z ewaluacji ex-post
KTO I JAK ZATWIERDZA WYNIKI EWALUACJI?	Zarząd Uchwała		Zarząd Uchwała	

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Załącznik nr 3 Budżet

Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe (PLN)					
	PROW	RPO		PO RYBY	Fundusz wiodący	Razem EFSI
		EFIS	EFRR			
Realizacja LSR (art.35 ust 1 lit.b rozporządzenia nr 1303/2013)	9 000 000,00					9 000 000,00
Współpraca (art. 35 ust.1 lit.c rozporządzenia nr 1303/2013)	180 000,00					180 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013) i Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	2 050 000,00					2 050 000,00
Razem	11 230 000,00					11 230 000,00

Załącznik nr 4 Plan działania

CEL OGÓLNY I	LATA	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		PROGRAM	PODDZIAŁANIE/ZAKRES PROGRAMU
	NAZWA WSKAŹNIKA	WARTOŚĆ Z JEDNOSTKĄ MIARY	% REALIZACJI WSKAŹNIKA NARASTAJĄCO	PLANOWANE WSPARCIE w PLN	WARTOŚĆ Z JEDNOSTKĄ MIARY	% REALIZACJI WSKAŹNIKA NARASTAJĄCO	PLANOWANE WSPARCIE w PLN	WARTOŚĆ Z JEDNOSTKĄ MIARY	% REALIZACJI WSKAŹNIKA NARASTAJĄCO	PLANOWANE WSPARCIE w PLN	RAZEM WARTOŚĆ WSKAŹNIKÓW	RAZEM PLANOWANE WSPARCIE w PLN		
CEL SZCZEGÓŁOWY 1.1													PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.1.1 Poprawa konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw obszaru Lider A4	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego mikro/małego przedsiębiorstwa	19 sztuk	54,29	1 889 292,00 zł	12 sztuk	88,58	1 193 292,00 zł	4 sztuk	100	397 416,00 zł	35 sztuk	3 480 000,00 zł	PROW	REALIZACJA LSR
PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.1.2	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	12 sztuk	60	720 000,00 zł	6 sztuk	90	360 000,00 zł	2 sztuki	100	120 000,00 zł	20 sztuk	1 200 000,00 zł	PROW	REALIZACJA LSR

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina,
Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

Wsparcie uruchamiania działalności gospodarczej	Liczba operacji szkoleniowo-doradczych podnoszących kompetencje w zakresie uruchamiania działalności gospodarczej	2 sztuki	100	50 000,00 zł		100			100		2 sztuki	50 000,00 zł	AKTYWIZACJA		
	Liczba kampanii popularyzujących aktywność zawodową w formie prowadzenia własnej działalności gospodarczej	2 sztuki	66,67	33 335,00 zł	1 sztuka	100		16 665,00 zł	100		3 sztuki	50 000,00 zł			
PRZEDSIĘWZIĘCIE 1.1.3 Promocja współpracy przedsiębiorców na obszarze Lider A4	Liczba zorganizowanych wydarzeń promocyjnych związanych z popularyzacją oferty obszaru	3 sztuki	60	42 000,00 zł	2 sztuki	100		28 000,00 zł	100		5 sztuk	70 000,00 zł	PROW REALIZACJA LSR		
	Liczba podpisanych umów dotyczących współpracy między przedsiębiorcami	2 sztuki	50	20 000,00 zł	1 sztuka	100		10 000,00 zł	100		3 sztuki	30 000,00 zł			
razem cel szczegółowy 1.1												517 416,00 zł	4 880 000,00 zł		
razem cel ogólny 1													517 416,00 zł	4 880 000,00 zł	

CEL OGÓLNY II	LATA	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		PROGRAM	PODDZIAŁANIE/ZAKRES PROGRAMU	
	NAZWA WSKAŹNIKA	WARTOŚĆ Z JEDNOSTKAMI	% REALIZACJI WSKAŹNIKA NARASTAJĄCO	PLANOWANE WSPARCIE w PLN	WARTOŚĆ Z JEDNOSTKAMI	% REALIZACJI WSKAŹNIKA NARASTAJĄCO	PLANOWANE WSPARCIE w PLN	WARTOŚĆ Z JEDNOSTKAMI	% REALIZACJI WSKAŹNIKA NARASTAJĄCO	PLANOWANE WSPARCIE w PLN	RAZEM WARTOŚĆ WSKAŹNIKÓW	RAZEM PLANOWANE WSPARCIE w PLN			
CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1														PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.1.1	Liczba godzin doradztwa specjalistycznego dla organizacji pozarządowych	540 godzin	60	15 300,00 zł	280 godzin	91,11	7 933,00 zł	80 godzin	100	2 267,00 zł	900 godzin	25 500,00 zł	REALIZACJA LSR		
	Liczba godzin doradztwa ogólnego - dedykowanego organizacjom pozarządowym oraz nieformalnym grupom społecznym	300 godzin	50	5 000,00 zł	180 godzin	80	3 000,00 zł	120 godzin	100	2 000,00 zł	600 godzin	10 000,00 zł	PROW AKTYWIZACJA		

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Rozwój potencjału organizacji pozarządowych obszaru Lider A4	Liczba publikacji wspierających działanie organizacji pozarządowych na obszarze Lider A4 (w tym prezentacje/instruktaż wykorzystywania)	5 sztuk	62,5	7 500,00 zł	2 sztuki	87,5	3 000,00 zł	1 sztuka	100	1 500,00 zł	8 sztuk	12 000,00 zł	PROW	AKTYWIZACJA
	Liczba uruchomionych portali internetowych służących podniesieniu kompetencji organizacji pozarządowych obszaru	1 sztuka	100	2 500,00 zł		100			100		1 sztuka	2 500,00 zł		AKTYWIZACJA
PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.1.2 Zachowanie dziedzictwa lokalnego obszaru Lider A4	Liczba obiektów małej architektury i/lub przedmiotów związanych z dziedzictwem kulturowym/historycznym poddanych renowacji/zabezpieczeniu/uporządkowaniu/oznakowaniu w ramach realizacji strategii	11 sztuk	55	84 810,00 zł	6 sztuk	85	46 260,00 zł	3 sztuki	100	23 130,00 zł	20 sztuk	154 200,00 zł	PROW	REALIZACJA LSR
	Liczba zrealizowanych godzin doradztwa udzielonego wytwórcom/potencjalnym wytwórcom produktów lokalnych w roku	186 godzin	51,72	3 000,00 zł	124 godziny	86,2	2 000,00 zł	50 godzin	100	800,00 zł	360 godzin	5 800,00 zł		AKTYWIZACJA
	Liczba zrealizowanych operacji obejmujących kultywowanie lokalnych tradycji	3 sztuki	60	48 000,00 zł	2 sztuki	100	32 000,00 zł		100		5 sztuk	80 000,00 zł		REALIZACJA LSR
	Liczba zrealizowanych operacji obejmujących działania promujące lokalne dziedzictwo i twórczość, w tym także warsztaty edukacyjne, szkolenia, koła zainteresowań (w tym ukierunkowanych na innowacje społeczne)	3 sztuki	60	48 000,00 zł	2 sztuki	100	32 000,00 zł		100		5 sztuk	80 000,00 zł		REALIZACJA LSR
	Liczba zrealizowanych operacji obejmujących podnoszenie świadomości ekologicznej i/lub postaw konsumpcyjnych (w tym ukierunkowanych na innowacje społeczne)	3 sztuki	60	48 000,00 zł	2 sztuki	100	32 000,00 zł		100		5 sztuk	80 000,00 zł		REALIZACJA LSR
PRZEDSIĘWZIĘCIE 2.1.3	Liczba zrealizowanych warsztatów/zajęć aktywizacji społecznej	11 sztuk	55	55 000,00 zł	6 sztuk	85	30 000,00 zł	3 sztuki	100	15 000,00 zł	20 sztuk	100 000,00 zł	PROW	REALIZACJA LSR

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Aktywizacja osób marginalizowanych społecznie i środowisk lokalnych	Liczba zrealizowanych operacji obejmujących organizację wydarzeń integrujących osoby defaworyzowane społecznie oraz środowiska lokalne z otoczeniem (w tym ukierunkowane na innowacje społeczne)	3 sztuki	60	30 000,00 zł	2 sztuki	100	20 000,00 zł	100	5 sztuk	50 000,00 zł	REALIZACJA LSR		
razem cel szczegółowy 2.1				347 110,00 zł			208 193,00 zł		44 697,00 zł	600 000,00 zł			
razem cel ogólny 2				347 110,00 zł			208 193,00 zł		44 697,00 zł	600 000,00 zł			
CEL OGÓLNY III													
LATA	2016-2018			2019-2021			2022-2023			RAZEM 2016-2023		PROGRAM	PODDZIAŁANIE/ZAŁĄCZNIK PROGRAMU
<i>NAZWA WSKAŹNIKA</i>	<i>WARTOŚĆ Z JEDNOSTKĄ MIARY</i>	<i>% REALIZACJI WSKAŹNIKA A NARASTAJĄCO</i>	<i>PLANOWANE WSPARCIE w PLN</i>	<i>WARTOŚĆ Z JEDNOSTKĄ MIARY</i>	<i>% REALIZACJI WSKAŹNIKA A NARASTAJĄCO</i>	<i>PLANOWANE WSPARCIE w PLN</i>	<i>WARTOŚĆ Z JEDNOSTKĄ MIARY</i>	<i>% REALIZACJI WSKAŹNIKA A NARASTAJĄCO</i>	<i>PLANOWANE WSPARCIE w PLN</i>	<i>RAZEM WARTOŚĆ WSKAŹNIKÓW</i>	<i>RAZEM PLANOWANE WSPARCIE w PLN</i>		
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1												PROW	
PRZEDSIĘWZIĘCIE 3.1.1	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów rekreacyjnych/sportowych	11 sztuk	55	396 000,00 zł	6 sztuk	85	216 000,00 zł	3 sztuki	100	108 000,00 zł	20 sztuk	720 000,00 zł	REALIZACJA LSR
Rozwój infrastruktury rekreacji	Liczba wyposażonych obiektów/przestrzeni rekreacyjnych/sportowych w ramach realizacji strategii	11 sztuk	55	275 000,00 zł	6 sztuk	85	150 000,00 zł	3 sztuki	100	75 000,00 zł	20 sztuk	500 000,00 zł	REALIZACJA LSR
PRZEDSIĘWZIĘCIE 3.1.2	Liczba nowych i/lub zmodernizowanych obiektów służących aktywności kulturalnej i/lub społecznej	8 sztuk	53,33	373 310,00 zł	4 sztuki	80	186 690,00 zł	3 sztuki	100	140 000,00 zł	15 sztuk	700 000,00 zł	REALIZACJA LSR
Rozwój infrastruktury aktywności kulturalnej	Liczba operacji polegających na wyposażeniu obiektów/przestrzeni służących aktywności kulturalnej i/lub społecznej	11 sztuk	55	275 000,00 zł	6 sztuk	85	150 000,00 zł	3 sztuki	100	75 000,00 zł	20 sztuk	500 000,00 zł	REALIZACJA LSR
PRZEDSIĘWZIĘCIE 3.1.3	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	3 sztuki	100	90 000,00 zł							3 sztuki	90 000,00 zł	REALIZACJA LSR

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina,
Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

PROJEKT WSPÓŁPRA CY	liczba zrealizowanych projektów współpracy (w tym międzynarodowej)	3 sztuki	100	90 000,00 zł							3 sztuki	90 000,00 zł		REALIZAC JA LSR
razem cel szczegółowy 3.1				1 499 310,00 zł			702 690,00 zł			398 000,00 zł		2 600 000,00 zł		
CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2														
PRZEDSIĘW ZIĘCIE 3.2.1 Wzmocnieni e jakości dróg lokalnych	Liczba operacji związanych z poprawą infrastruktury drogowej w zakresie podniesienia bezpieczeństwa na drogach	2 sztuki	40	280 000,00 zł	2 sztuki	80	280 000,00 zł	1 sztuka	100	140 000,00 zł	5 sztuk (odcinków)	700 000,00 zł	PROW	REALIZA CJA LSR
PRZEDSIĘW ZIĘCIE 3.2.2 Poprawa jakości infrastruktury towarzyszą cej drogom i chodnikom	Liczba operacji zrealizowanych z poprawą infrastruktury towarzyszącej drogom	10 sztuk	40	120 000,00 zł	10 sztuk	80	120 000,00 zł	5 sztuk	100	60 000,00 zł	25 sztuk	300 000,00 zł	PROW	REALIZA CJA LSR
PRZEDSIĘW ZIĘCIE 3.2.3 Estetyzacja i poprawa dostępności publicznych przestrzeni wiejskich	Liczba operacji ukierunkowanych na kształtowanie przestrzeni wiejskich	7 sztuk	46,67	46 666,62 zł	4 sztuki	73,34	26 666,64 zł	4 sztuki	100	26 666,74 zł	5 sztuk	100 000,00 zł		AKTYWI ZACJA
razem cel szczegółowy 3.2				446 666,62 zł			426 666,64 zł			226 666,74 zł		1 100 000,00 zł		
razem cel ogólny 3				1 945 976,62 zł			1 129 356,64 zł			624 666,74 zł		3 700 000,00 zł		

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Załącznik nr 5 Plan komunikacyjny LSR na lata 2015 – 2022

**Plan komunikacyjny
Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju
gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

Wstęp

Warunkiem skutecznej realizacji LSR jest wysoki poziom zaangażowania partnerów – interesariuszy – którzy przy pomocy oferowanego wsparcia będą podejmować bezpośrednie bądź pośrednie działania związane z wdrażaniem założeń strategii. Środkiem pozwalającym osiągnąć należyty poziom owego zaangażowania jest właściwie ukierunkowana polityka informacyjna i promocyjna prowadzona przez władze i Biuro LGD. Oznacza to potrzebę uruchomienia właściwej jakości oraz intensywności podejmowanych działań komunikacyjnych, ich dostosowania do możliwości technologicznych i logistycznych odbiorców oraz otwartości na komunikaty zwrotne, jak również ich wykorzystywanie w procesie doskonalenia wdrażania LSR i procesu komunikacji na kolejnych etapach.

Celem nadrzędnym niniejszego *Planu komunikacyjnego* jest takie rozplanowanie działań informacyjnych, promocyjnych oraz animacyjnych realizowanych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju na obszarze LGD Lider A4 w kolejnych latach realizacji strategii, aby była ona sprawnie wdrażana i przyniosła jak najwięcej korzyści społeczności lokalnej.

Niniejszy Plan powstał w oparciu o: 1) doświadczenie Biura LGD Lider A4 wynikające z realizacji działań komunikacyjnych w okresie 2008 – 2015; 2) Badań ewaluacyjnych z wdrażania LSR 2008 – 2015⁹; 3) informacji płynących z procesu konsultacji społecznych przeprowadzonego w związku z przygotowaniem LSR na lata 2015 – 2022. W toku przeprowadzonych konsultacji społecznych, ze strony potencjalnych beneficjentów, pojawiło się następujące zapotrzebowanie na działania o charakterze informacyjno – promocyjnym:

- Informacja na temat źródeł wsparcia – PROW 2014 – 2020 – na chwilę obecną Program jest słabo identyfikowany przez potencjalnych odbiorców.
- Intensyfikacja działań przybliżających zakres oraz zasady interwencji przewidzianej do uruchomienia w ramach LSR na lata 2015 – 2022.
- Przeprowadzanie szeroko zakrojonych akcji informacyjnych poprzedzających nabory wniosków.
- Tworzenie warunków aktywizacji i rozwoju kreatywności wnioskodawców.
- Uruchomienie doradztwa oraz szkoleń w fazie przygotowywania aplikacji przez wnioskodawców.
- Dostarczanie opinii publicznej informacji na temat efektów wdrażania LSR na lata 2015 – 2022.

Cele i działania *Planu komunikacyjnego*

Plan komunikacyjny został opracowany jako instrument wspierający skuteczność i efektywność wdrażania LSR na lata 2015 – 2022 w oparciu o impulsy płynące z otoczenia. **Główne cele działań komunikacyjnych** jakie będzie realizował *Plan komunikacyjny* są następujące:

1. Informowanie opinii publicznej i potencjalnych wnioskodawców o rozpoczęciu realizacji LSR – obszarach i zasadach wsparcia.
2. Podtrzymywanie zainteresowania potencjalnych wnioskodawców możliwością aplikowania a potencjalnych uczestników o możliwości udziału w projektach.
3. Edukowanie wnioskodawców w zakresie podnoszenia jakości składanych projektów.
4. Udzielanie wnioskodawcom pomocy w zakresie realizacji projektów i ich rozliczania.

⁹ Raport z ewaluacji zewnętrznej z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju oraz funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania LIDER A4, listopad 2012.

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

5. Przekazywanie opinii publicznej informacji o postępach i/lub efektach realizacji projektów oraz LSR.
6. Podnoszenie wiedzy na temat obszaru.
7. Wzmacnianie struktur LGD.
8. Ewaluacja realizacji działań komunikacyjnych.

Celem funkcjonowania Stowarzyszenia LGD Lider A4 są działania wpływające pozytywnie na rozwój obszarów wiejskich, sprawniejsze wykorzystanie potencjału rozwojowego terenów wiejskich, poprawa ich konkurencyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności ekonomicznej przez mieszkańców tych terenów oraz potencjalnych przedsiębiorców, a także aktywizacja oraz współpraca lokalnych środowisk. Na płaszczyznach informacyjnej i animacyjnej, wzmacniających sprawne wdrażanie LSR na lata 2015 – 2022, Stowarzyszenie będzie realizowało następujące **działania komunikacyjne**:

- **Kampanie informacyjne**: organizowanie i finansowanie przedsięwzięć o charakterze informacyjnym z wykorzystaniem różnych środków przekazu.
- **Wydawnictwa i publikacje**: działalność promocyjna polegająca na przygotowaniu i dystrybucji publikacji, ulotek, broszur, plakatów, gadżetów, itp.)
- **Wydarzenia promocyjne**: obejmują różnego rodzaju przedsięwzięcia/imprezy/eventy promujące obszar wewnątrz jak i na zewnątrz, np. imprezy, wyjazdy, warsztaty.
- **Doradztwo grupowe**: szkolenia adresowane zarówno do potencjalnych wnioskodawców, jak i organów Stowarzyszenia.
- **Doradztwo indywidualne**: świadczone na rzecz wnioskodawców oraz beneficjentów realizujących operacje.
- **Bieżąca publikacja informacji**: obejmuje działania związane z publikowaniem aktualnych informacji na temat funkcjonowania LGD.
- **Ewaluacja**: polegała będzie na weryfikacji jakości procesu komunikacyjnego.

Główne **kanały komunikacji** wykorzystywane w ramach wdrażania *Planu komunikacyjnego* to:

- Internet (strony www własne i partnerskich gmin oraz innych instytucji publicznych, w tym także wnioskodawców) i inne elektroniczne formy komunikacji;
- spotkania bezpośrednie (grupowe i indywidualne) seminaria, spotkania informacyjne, doradztwo;
- urzędy gmin oraz innych instytucji publicznych, w tym także wspólnot lokalnych (sołectw).
- media lokalne (gminne i wrocławskie).

Grupy docelowe w procesie komunikacji LSR na lata 2015 – 2022

Podmiotem zarządzającym procesem komunikacji będzie w głównej mierze Biuro LGD Lider A4. Przekaz będzie kierowany do zróżnicowanego grona odbiorców – w zależności od określonych celów komunikacyjnych oraz fazy realizacji LSR na lata 2015 – 2022 (Tabela 1) – zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych.

Adresaci/grupy docelowe procesu komunikacji LSR na lata 2015 – 2022

Kategoria docelowa	GRUPA DOCELOWA	SPOSÓB DOTARCIA
A. Opinia publiczna	A.1. Opinia publiczna	media, kampanie informacyjne, imprezy regionalne, targi, strona www, ogłoszenia, ulotki informacyjne, plakaty
B. Wnioskodawcy i potencjalni wnioskodawcy	B.1. Przedsiębiorcy	bezpośredni, strony www (gmin i LGD), spotkania, lokalne media, ulotki, plakaty
	B.2. Osoby zainteresowane uruchomieniem działalności gospodarczej, w tym:	PUP, GOPS, PCPR, strony www (LGD i gmin), lokalne media, ulotki, plakaty
	kobiety	PUP, GOPS, urząd gminy, strony www, media społecznościowe, KGW, sołtysi
	„młodzież” poniżej 34 r.ż.	PUP, GOPS, urząd gminy, strony www, media społecznościowe, KGW, sołtysi

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

	niepełnosprawni	PUP, PCPR, urząd gminy, sołtysi
	B.3. Organizacje społeczne	bezpośrednie spotkania, urząd gminy, informacja bezpośrednia – mailing, strony www LGD i gmin
	B.4. Instytucje publiczne (pom. społ., kultura, biblioteki, sport)	bezpośrednie spotkania, urząd gminy, informacja bezpośrednia – mailing, strony www LGD i gmin
	B.5. Jednostki samorządu terytorialnego	informacja bezpośrednia
C. Uczestnicy projektów i potencjalni uczestnicy projektów	C.1. Przedsiębiorcy	bezpośredni, strony www (gmin i LGD), spotkania, lokalne media, ulotki, plakaty
	C.2. Osoby marginalizowane na lokalnym rynku pracy, w tym:	PUP, GOPS, PCPR, strony www (LGD i gmin), lokalne media, ulotki, plakaty
	kobiety	Jak wyżej
	„młodzi” poniżej 34 r.ż.,	Jak wyżej
	niepełnosprawni	Jak wyżej
	C.3. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, w tym:	Sołtysi, organizacje pozarządowe, lokalne tablice ogłoszeń, bezpośrednie spotkania, urząd gminy, strony www LGD i gmin
	seniorzy	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, sołtysi, parafie
	młodzież (uczniowie i studenci)	Ogłoszenia, media społecznościowe, instytucje kultury/sportu
	niepełnosprawni	PUP, PCPR, urząd gminy, sołtysi
	C.4. Organizacje społeczne	Jak wyżej
C.5. Społeczności lokalne	Strony www, prasa lokalna, media, plakaty, ulotki, ogłoszenia, sołtysi,	
D. Struktury LGD	D.1 organy i członkowie Stowarzyszenia	Informacja bezpośrednia – komunikacja wewnętrzna

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

SCHEMAT WDRAŻANIA PLANU KOMUNIKACYJNEGO

Cel komunikacji	Nazwa działania komunikacyjnego	Adresaci działań	Środki przekazu	wskaźniki (produkt)		Skala oddziaływania	Szacowany koszt	Efekty działań komunikacyjnych
				jedn. miary	stan docelowy			
I połowa 2016							27 800,00	
Informowanie opinii publicznej i wnioskodawców o rozpoczęciu realizacji LSR – obszarach i zasadach wsparcia	Kampania informacyjna Wydarzenia promocyjne Wydawnictwa i publikacje Bieżąca publikacja informacji	A i B	Artykuły w prasie lokalnej	szt.	2	8.000 os./m-c	Działalność bieżąca (DB)	ogólna informacja o potencjalnych możliwościach wsparcia w ramach LSR
			Spoty reklamowe (radio/TV)	spot szt.	100 (30 sek.)	Obszar LGD	6 000,00	min. 35 tys. osób uzyska ogólną informację na temat LSR i LGD (obszar pow. wrocławskiego i miasta W-w)
			plakaty i ulotki w siedzibach instytucji publicznych i świetlicach	punkt	50	Ok. 2 tys. osób	1 500,00	2 tys. osób uzyska wiedzę na temat LSR
			Artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
			Strona www + portal	szt.	1	Obszar LGD	8 000,00	70.000 mieszkańców uzyska wiedzę na temat LGD oraz LSR – nowa/udoskonalona www
			ulotka informacyjna (skrót LSR i kryteria wyboru)	szt.	5 tys.	25 tys. os.	1 000,00	25.000 osób uzyska wiedzę na temat LGD oraz LSR
			Seminarium dot. założeń LSR 2015 – 2022	szt.	5	200 os.	500,00	200 osób uzyska wiedzę na temat LSR
Edukowanie wnioskodawców w zakresie podnoszenia jakości składanych projektów	Doradztwo grupowe	B	Szkolenia dla wnioskodawców	szt.	5	125 os.	500,00	prawidłowo złożone wnioski
	Doradztwo indywidualne		Doradztwo w Biurze LGD	h	25 h/m-c	100 os.	DB	
Wzmocnienie struktur LGD	Doradztwo grupowe	D	Szkolenia dla organu decyzyjnego	szt.	1	15 os.	300,00	prawidłowo ocenione wnioski
	Wydarzenia promocyjne		Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji, wymiany dobrych praktyk oraz prawidłowego wdrażania LSR
II połowa 2016							104 000,00	
Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A i B	Warsztaty kulinarne	szt.	1	20 os.	2 000,00	wzrost świadomości konsumpcyjnej
			Warsztaty rękodzielnicze	szt.	1	20 os.	2 000,00	kultywowanie tradycji lokalnych
		A, B, C	Impreza promująca dorobek artystyczny, kulturalny, kulinarny i gospodarczy obszaru LGD	szt.	1	600 os.	90 000,00	wzrost wiedzy na temat działalności LGD, dorobku artystycznego, kulinarnego oraz społecznego, w tym produktu lokalnego
Wzmocnienie struktur LGD	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji, wymiany dobrych praktyk oraz prawidłowego wdrażania LSR
I połowa 2017							15 300,00	
Podtrzymywanie zainteresowania potencjalnych wnioskodawców możliwością aplikowania, a potencjalnych uczestników o możliwości udziału w projektach	Kampania informacyjna	A i B	plakaty i ulotki w siedzibach instytucji publicznych i świetlicach	punkt	25	70.000 os.	1 500,00	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów
			artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina,
Domańów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

	Wydawnictwa i publikacje	A i B	ulotka informacyjna (skrót LSR i kryteria wyboru)	szt.	5 tys.	25 tys. os.	1 000,00	25.000 osób uzyska wiedzę na temat LGD oraz LSR
Edukowanie wnioskodawców ... (cel nr 3)	Doradztwo grupowe Doradztwo indywidualne	B	Szkolenia dla wnioskodawców	szt.	5	125 os.	500,00	prawidłowo złożone wnioski
			Doradztwo w Biurze LGD	h	25 h/m-c	100 os.	DB	
Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A, B, C	Warsztaty kulinarne	szt.	1	20 os.	2 000,00	podniesienie świadomości konsumpcyjnej
Wzmocnienie struktur LGD	Doradztwo grupowe	D	Szkolenia dla organu decyzyjnego	szt.	1	15 os.	300,00	prawidłowo ocenione wnioski
	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji, wymiany dobrych praktyk oraz prawidłowego wdrażania LSR
II połowa 2017							103 800,00	
Udzielanie wnioskodawcom pomocy w zakresie realizacji projektów i ich rozliczania	Doradztwo indywidualne	B i C	doradztwo w Biurze LGD	h	25h/m-c	100 os.	DB	prawidłowo złożone wnioski
Podtrzymywanie zainteresowania ... (cel nr 2)	Kampania informacyjna	A, B	plakaty i ulotki w siedzibach instytucji publicznych i świetlicach	punkt	25	70.000 os.	1 500,00	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów
			artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A, B, C	Warsztaty rękodzielnicze	szt.	1	20 os.	2 000,00	kultywowanie tradycji lokalnych
			Impreza promująca dorobek artystyczny, kulturalny i gospodarczy obszaru LGD	szt.	1	600 os.	90 000,00	wzrost wiedzy na temat działalności LGD, dorobku artystycznego, kulinarnego oraz społecznego, w tym produktu lokalnego
Wzmocnienie struktur LGD	Doradztwo grupowe	D	Szkolenia dla organu decyzyjnego	szt.	1	15	300,00	prawidłowo ocenione wnioski
	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji, wymiany dobrych praktyk oraz prawidłowego wdrażania LSR
Monitoring realizacji działań komunikacyjnych	Badanie poziomu satysfakcji	B	Ankietyzacja	szt.	1	200 os.	DB	Raport z badania oraz rekomendacje do aktualizacji Planu komunikacyjnego
I połowa 2018							26 000,00	
Przekazywanie opinii publicznej informacji o postępach realizacji projektów oraz LSR	Kampania informacyjna Wydawnictwa i publikacje	A, B, C	Artykuły w prasie lokalnej	szt.	2	8.000 os./m-c	DB	ogólna informacja o potencjalnych możliwościach wsparcia w ramach LSR
			artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
			ulotka informacyjna (skrót LSR i kryteria wyboru)	szt.	5 tys.	25 tys. os.	1 000,00	25.000 osób uzyska wiedzę na temat LGD oraz LSR
Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A, C	Interaktywne warsztaty edukacyjne	szt.	5	75 os.	15 000,00	Wzrost świadomości na temat dziedzictwa lokalnego obszaru
Edukowanie wnioskodawców ... (cel nr 3)	Doradztwo grupowe	A i B	Spotkania w gminach	Szt.	5	125 os.	DB	Wysoka jakość składanych aplikacji
Wzmocnienie struktur LGD	Doradztwo grupowe	D	Szkolenia dla organu decyzyjnego	szt.	1	15 osób	DB	prawidłowo ocenione wnioski

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina,
Domańów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 osób	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji, wymiany dobrych praktyk oraz prawidłowego wdrażania LSR
II połowa 2018							116 500,00	
Podtrzymywanie zainteresowania ... (cel nr 2)	Kampania informacyjna	A i B	plakaty i ulotki w siedzibach instytucji publicznych i świetlicach	punkty	25	70.000 os.	1 500,00	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów
			Artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
Udzielanie wnioskodawcom ... (cel nr 4)	Doradztwo indywidualne	B i C	Doradztwo w Biurze LGD	h	25 h/m-c	100 os.	DB	prawidłowo złożone wnioski
Podtrzymywanie zainteresowania (...)	Wydawnictwa i publikacje	A, B, C	Publikacja niezbędnika dobrych praktyk w zakresie usług i produktów lokalnych	szt.	1 (nakład 5tys.)	5 gmin	15 000,00	podniesienie świadomości mieszkańców obszaru w zakresie produktów i usług lokalnych
Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A, B, C, D	Impreza promująca dorobek artystyczny, kulturalny, kulinarny i gospodarczy obszaru LGD	szt.	1	600 os.	90 000,00	wzrost wiedzy na temat działalności LGD, dorobku artystycznego, kulinarnego oraz społecznego, w tym produktu lokalnego
Wzmocnienie struktur LGD	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji oraz prawidłowego wdrażania LSR
Monitoring realizacji działań komunikacyjnych	Badanie poziomu satysfakcji	B	Ankietyzacja	szt.	1	200 os.	DB	Raport z badania oraz rekomendacje do aktualizacji Planu komunikacyjnego
I połowa 2019							12 500,00	
Przekazywanie opinii publicznej informacji o postępach realizacji projektów oraz LSR	Kampania informacyjna Wydawnictwa i publikacje	A, B, C	Artykuły w prasie lokalnej	szt.	2	8.000 os./m-c	DB	ogólna informacja o potencjalnych możliwościach wsparcia w ramach LSR
			Artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
			ulotka informacyjna (skrót LSR i kryteria wyboru)	szt.	5 tys.	25 tys. os.	1 000,00	25.000 osób uzyska wiedzę na temat LGD oraz LSR
Podtrzymywanie zainteresowania ... (cel nr 2)	Kampania informacyjna	A i B	plakaty i ulotki w siedzibach instytucji publicznych i świetlicach	punkt	25	70.000 osób	1 500,00	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów
			Artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
Edukowanie wnioskodawców... (cel nr 3)	Doradztwo grupowe	B	Spotkania w gminach	szt.	5	125 os.	DB	Wysoka jakość składanych aplikacji
Wzmocnienie struktur LGD	Doradztwo grupowe	D	Szkolenia organu decyzyjnego	szt.	1	15 os.	DB	prawidłowo ocenione wnioski
	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji, wymiany dobrych praktyk oraz prawidłowego wdrażania LSR
II połowa 2019							100 000,00	
Udzielanie wnioskodawcom pomocy... (cel nr 4)	Doradztwo indywidualne	B	Doradztwo w Biurze LGD	h	25 h/m-c	125 os.	DB	prawidłowo realizowane wnioski o płatność

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina,
Domańców - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A, B, C	Impreza promująca dorobek artystyczny, kulturalny, kulinarny i gospodarczy obszaru LGD	szt.	1	600 os.	90 000,00	wzrost wiedzy na temat działalności LGD, dorobku artystycznego, kulinarnego oraz społecznego, w tym produktu lokalnego
Wzmocnienie struktur LGD	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji, wymiany dobrych praktyk oraz prawidłowego wdrażania LSR
Monitoring realizacji działań komunikacyjnych	Badanie poziomu satysfakcji	B, C	Ankietyzacja	szt.	1	400 os.	DB	Raport z badania oraz rekomendacje do aktualizacji Planu komunikacyjnego
I połowa 2020							27 500,00	
Przekazywanie opinii publicznej informacji o postępach realizacji projektów oraz LSR	Kampania informacyjna	A, B, C	Artykuły w prasie lokalnej	szt.	2	8.000 os./m-c	DB	ogólna informacja o potencjalnych możliwościach wsparcia w ramach LSR
			Artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
			ulotka informacyjna (skrót LSR i kryteria wyboru)	szt.	5 tys.	25 tys. os.	1 000,00	25.000 osób uzyska wiedzę na temat LGD oraz LSR
Podtrzymywanie zainteresowania ... (cel nr 2)	Kampania informacyjna	A, B	plakaty i ulotki w siedzibach instytucji publicznych i świetlicach	punkt	25	70.000 os.	1 500,00	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów
			Artykuły w Internecie	szt.	5	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A, C	Interaktywne warsztaty edukacyjne	szt.	5	75 os.	15 000,00	Wzrost świadomości na temat dziedzictwa lokalnego obszaru
Edukowanie wnioskodawców... (cel nr 3)	Doradztwo grupowe	A, B	Spotkania w gminach	szt.	5	125 os.	DB	Wysoka jakość składanych aplikacji
Wzmocnienie struktur LGD	Doradztwo grupowe	D	Szkolenia dla organu decyzyjnego	szt.	1	15 os.	DB	prawidłowo ocenione wnioski
	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji oraz prawidłowego wdrażania LSR
II połowa 2020							100 000,00	
Udzielanie wnioskodawcom pomocy...	Doradztwo indywidualne	B	Doradztwo Biurze LGD	h	25 h/m-c	125 os.	DB	prawidłowo realizowane wnioski o płatność
Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A, B, C	Impreza promująca dorobek artystyczny, kulturalny, kulinarny i gospodarczy obszaru LGD	szt.	1	600 os.	90 000,00	wzrost wiedzy na temat działalności LGD, dorobku artystycznego, kulinarnego oraz społecznego, w tym produktu lokalnego
Wzmocnienie struktur LGD	Wydarzenia promocyjne	D	Wizyta studyjna	szt.	1	20 os.	10 000,00	nabywanie wiedzy z zakresu innowacji oraz prawidłowego wdrażania LSR
Monitoring realizacji działań komunikacyjnych	Badanie poziomu satysfakcji	B, C	Ankietyzacja	szt.	2	400 os.	DB	Raport z badania oraz rekomendacje do aktualizacji Planu komunikacyjnego
I połowa 2021							17 500,00	
Przekazywanie opinii publicznej informacji o postępach realizacji projektów oraz LSR	Kampania informacyjna	A, B, C	Artykuły w prasie lokalnej	szt.	2	8.000 os./m-c	DB	ogólna informacja o potencjalnych możliwościach wsparcia w ramach LSR
			Artykuły w Internecie	szt.	3	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD

**Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina,
Domańów - Lider A4 na lata 2015 – 2022**

	Wydawnictwa i publikacje		ulotka informacyjna (skrót LSR i kryteria wyboru)	szt.	5 tys.	25 tys. os.	1 000,00	25.000 osób uzyska wiedzę na temat LGD oraz LSR
Podtrzymywanie zainteresowania ... (cel nr 2)	Kampania informacyjna	B	plakaty i ulotki w siedzibach instytucji publicznych i świetlicach	punkty	25	70.000 osób	1 500,00	Wysokie zainteresowanie składaniem projektów
			Artykuły w Internecie	szt.	3	ok. 5 tys. os./m-c	DB	ok. 30.000 osób poinformowanych o działaniach LGD
Podnoszenie wiedzy na temat obszaru	Wydarzenia promocyjne	A, C	Interaktywne warsztaty edukacyjne	szt.	5	75 os.	15 000,00	Wzrost świadomości na temat dziedzictwa lokalnego obszaru
Edukowanie wnioskodawców ... (cel nr 3)	Doradztwo grupowe		Spotkania w gminach	szt.	5	125 osób	DB	Wysoka jakość składanych aplikacji
II połowa 2021							DB	
Udzielanie wnioskodawcom pomocy ... (cel nr 4)	Doradztwo indywidualne	B	Doradztwo Biurze LGD	h	25 h/m-c.	125 os.	DB	Prawidłowa realizacja merytoryczna oraz finansowa operacji
Monitoring realizacji działań komunikacyjnych i animacyjnych	Badanie poziomu satysfakcji	B i C	Ankietyzacja	szt.	2	500 os.	DB	Raport z badania oraz rekomendacje do aktualizacji Planu komunikacyjnego
I połowa 2022							500,00	
Przekazywanie opinii publicznej informacji o postępach realizacji projektów oraz LSR	Kampania informacyjna	A, C	Artykuły w prasie lokalnej	szt.	6	8.000 os./m-c	DB	ogólna informacja na temat efektów oraz oddziaływania LSR (skala oddziaływania mierzona wielkością nakładu x6m=48 tys.)
			Artykuły w Internecie	szt.	9	ok. 5 tys. os./m-c	DB	Ogólna informacja na temat efektów oraz oddziaływania LSR oraz działalności LGD (mierzona liczbą wejść – ok. 30 tys. os.)
			Publikacja LGD folder prezentujący dorobek projektodawców	szt.	1 tys.	5 tys. os.	500,00	5 tys. osób uzyska informację na temat efektów wdrażania LSR oraz działalności LGD
Udzielanie wnioskodawcom pomocy ... (cel nr 4)	Doradztwo indywidualne	B	Doradztwo Biurze LGD	h	25 h/m-c	125 os.	DB	Prawidłowa realizacja merytoryczna oraz finansowa operacji
II połowa 2022							1 000,00	
Przekazywanie opinii publicznej informacji o postępach realizacji projektów oraz LSR	Kampania informacyjna	A	Artykuły w prasie lokalnej	szt.	6	8.000 os./m-c		ogólna informacja na temat efektów oraz oddziaływania LSR (skala oddziaływania mierzona wielkością nakładu x6m=48 tys.)
			Artykuły w Internecie	szt.	12	8.000 os./m-c		Ogólna informacja na temat efektów oraz oddziaływania LSR oraz działalności LGD (mierzona liczbą wejść – ok. 30 tys. os.)
			Publikacja LGD folder prezentujący dorobek projektodawców	szt.	2 tys.	10 tys. os.	1 000,00	10 tys. os. uzyska informację na temat efektów wdrażania LSR oraz działalności LGD
Udzielanie wnioskodawcom pomocy ... (cel nr 4)	Doradztwo indywidualne	B	Doradztwo Biurze LGD	h	25 h/m-c	125 os.	DB	Prawidłowa realizacja merytoryczna oraz finansowa operacji
Monitoring realizacji działań komunikacyjnych	Badanie poziomu satysfakcji	B i C	Ankietyzacja	szt.	2	500 os.	DB	Raport podsumowujący działania komunikacyjne realizowane w ramach LSR
							652 400,00	

Strategia Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalnej Grupy Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gmin Kąty Wrocławskie, Kobierzyce, Siechnice, Żórawina, Domaniów - Lider A4 na lata 2015 – 2022

Plan komunikacyjny realizowany będzie w cyklu rocznym. Intensywność działań komunikacyjnych oraz dobór środków i kanałów komunikacji będzie uzależniony od etapu realizacji LSR, co przewidziano w harmonogramie realizacji *Planu komunikacyjnego*. W przypadku problemów z realizacją LSR, na które wpływ mogłaby mieć polityka informacyjna LGD, interwencja na poziomie działań komunikacyjnych będzie zwiększana – poprzez wykorzystanie większej liczby środków i kanałów w jednym czasie, bądź też ich stosowne dopasowanie do swoistych potrzeb odbiorców. Identyfikacji problemów sprzyjać będzie **system ewaluacji** (*on-going*) działań komunikacyjnych przeprowadzany na bieżąco (wśród odbiorców działań komunikacyjnych – jako wnioski, opinie i/lub ankietyzacja), ujmowany w rokrocznie przygotowywanych Raportach podsumowujących działania komunikacyjne realizowane w ramach *Planu komunikacyjnego* (uwzględniające rekomendacje zmian), który jednocześnie sprzężony będzie z systemem monitoringu oraz ewaluacji całej LSR na lata 2015 – 2022.

Działania planowane do podjęcia w ramach *Planu komunikacyjnego* doprowadzą do osiągnięcia określonych **efektów**, które przede wszystkim sprowadzały się będą do: popularyzacji informacji na temat instrumentu RLKS (Leader) oraz PROW 2014 – 2020, popularyzacji rozwoju oddolnego a zarazem także endogenicznego, wzrostu wiedzy mieszkańców na temat obszaru (jako przestrzeni spójnej) oraz LGD, podtrzymywania zainteresowania udziałem w ofercie wynikającej z realizacji LSR, skutecznego i efektywnego wdrażania operacji w ramach LSR.

Wskaźniki osiągnięte na poziomie produktów wskazano w powyższym Schemacie wdrażania *Planu komunikacyjnego*. Na poziomie **rezultatów** zaplanowano osiągnięcie następujących wskaźników:

- 3) **WR1:** wysoki poziom zadowolenia ze świadczonej przez LGD pomocy doradczej/szkoleniowej (90% odbiorców doradztwa indywidualnego i grupowego wyrazi zadowolenie ze świadczonych usług)
- 4) **WR2:** wysoka jakość projektów składanych przez wnioskodawców (>90% mierzona jakością składanych aplikacji)

Na poziomie **oddziaływania** planuje się osiągnięcie następujących wskaźników:

- 3) **WO1:** wzrost wiedzy na temat funkcjonowania LGD (10%; wykazany za pomocą wyników badań ilościowych prowadzonych na obszarze LGD – w związku z ewaluacją *ex-post*)
- 4) **WO2:** wzrost rozpoznawalności Stowarzyszenia Lider A4 (20-25 %; wykazany za pomocą wyników badań ilościowych prowadzonych na obszarze LGD – w związku z ewaluacją *ex-post*)

Osiągnięcie tych wskaźników pozwoli sprawnie wdrażać LSR na lata 2015 – 2022 oraz wzmocnić współpracę w ramach Stowarzyszenia Lider A4.